

Η ΜΕΛΕΤΗ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑ

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΩ 1907

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ ὑπὸ τῶν Τουρκοαιγυπτίων ἐκκένωσις τῆς Πελοποννήσου ὑπὸ Δημ. Ι. Α. Λοββόν	Σελ. 577
Λαϊκὰ Πανεπιστήμια ὑπὸ Γ. Σωτηριάδου (τέλος)	593
Οἱ Ἕλληνες μετανάσται ὑπὸ Ν. Γκοριτζῆ	603
Αἱ ἐντολαὶ τῆς ὑγιεινῆς κατὰ τὸν ἰατρὸν J. Hérisson (μετάφρασις Θ. Χ. Φλωρᾶ) (τέλος)	613
Αἱ πρὸδοι τῆς Παιδολογίας ὑπὸ G. Stanley Hall (μετάφρασις Σ. Ι. Ψαρῶ)	621
Τὸ ὄραμα τοῦ Αὐτοκράτορος Χριστουγεννιάτικον διήγημα Σέλλας Λίγκολτς (μετάφρ. Σ.)	629
Χρονικά	685
Περιεχόμενα Ἰανουαρίου - Δεκεμβρίου 1910	688

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ ὈΦΕΛΙΜΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

42 - ΟΔΟΣ ΑΡΧΑΓΓΕΛΙΑΣ - 42

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ 1 ΔΡΑΧΜΗ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΙΔΡΥΘΕΙΣ ΤΩ 1899 ΥΠΟ Α. ΒΙΚΕΛΑ

ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Πρόεδρος Ι. ΛΟΓΘΑΣΑΚΗΣ, Δ. ΑΙΓΙΝΗΤΗΣ Αντιπρόεδρος Γ. ΠΑΣΠΑΤΗΣ,
 ΔΡ. ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΣ, Π. Ε. ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΔΑΚΗΣ, Α. ΜΑΤΕΧΙΣ, Ε. ΡΩΜΑΝΟΣ,
 Σ. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ, Γ. Σ. ΣΥΡΕΪΤ, Γραμματεὺς Γ. ΔΡΟΣΙΝΗΣ

Η ΜΕΛΕΤΗ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΠΛΗΡΟΤΕΑ

Διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Κρήτην δραχ. 10

Διὰ τὰς λοιπὰς χώρας φράγκα χρυσᾶ 12

Ἐκαστον τεύχος χωριστὰ πωλεῖται δρ. 1 εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὴν Κρήτην — φρ. χρ. 1,20 εἰς τὰς λοιπὰς χώρας.

Ἡ "ΜΕΛΕΤΗ", ἐκδίδεται κατὰ μῆνα εἰς τεύχη ἐκ σελίδων 64, κατὰ δὲ τοὺς θερινοὺς μῆνας, Ἰούνιον — Ἰούλιον καὶ Αὐγουστον — Σεπτέμβριον, ἐκδίδεται ἀνά ἓν τεύχος, ὥστε ἕκαστος ετήσιος τόμος ἀποτελεῖται ἐκ ὀκτώ τευχῶν, ἧτοι 640 σελίδων.

Αἱ συνδρομαὶ τῆς "ΜΕΛΕΤΗΣ", καταβάλλονται εἰς τὰ Γραφεῖα τοῦ Συλλόγου ἢ ἀποστέλλονται ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ διὰ συστημένων ἐπιτολῶν, ταχυδρομικῶν ἢ τραπεζικῶν ἐπιταγῶν καὶ χαρτονομισμάτων Γαλλίας, Ἀγγλίας, Γερμανίας, Αὐστρίας, Ἰταλίας, Ρωσίας, Ἀμερικῆς.

Οἱ συνδρομηταὶ τῆς "ΜΕΛΕΤΗΣ", λαμβάνουσι δωρεάν τὰ τέσσαρα Νέα Βιβλία τοῦ Συλλόγου, τὰ ὅποια θὰ ἐκδοθοῦν κατὰ τὸ 1910. Τὰ βιβλία τὰυτὰ εἶναι: Οἱ Μέλλοντες Στρατιῶται, κατὰ τὸ ἀγγλικὸν τοῦ στρατηγοῦ Μπάδεν Πάουελλ, ἢ Ἀγωγή, κατὰ τὸν Σπένσερ, Αἱ Χῶραι τῆς Ἑβραϊστικῆς, Ἀναγνώσματα ἐκ τοῦ Ἡροδότου.

Η "ΜΕΛΕΤΗ", ΤΟΥ 1907, ΤΟΥ 1908 ΚΑΙ ΤΟΥ 1909

ἀποτελεῖ τρεῖς τόμους, ἕκαστον ἐξ 640 σελίδων, πολυτελῶς δεδεμένους. Ἐκαστός: δραχ. 10 διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Κρήτην — φρ. χρ. 12 διὰ τὴν Ἀλλοδαπήν. Μόνον τὸ πολυτελές περιβάλλυμμα δραχ. 2 διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Κρήτην — φρ. χρ. 2 διὰ τὴν Ἀλλοδαπήν. Ἀπὸ ἀλλοδαμῶν ταχυδρομικῶν.

 Η ΥΠΟ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΟΑΙΓΥΠΤΙΩΝ
 ΕΚΚΕΝΩΣΙΣ ΤΗΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Ἡ ἀφροσύνη μεθ' ἧς μετὰ τὴν ἐν Νεοκάστρῳ πανωλεθρίαν τοῦ τουρκοαἰγυπτιακοῦ στόλου ἤρξατο νὰ πολιτεύεται ἡ Ὑψ. Πύλη ἀπέναντι τῶν τριῶν συμμαχουσῶν Δυνάμεων παρῶξυνε καὶ ἐπέσπευσε τὸν μοιραῖον ῥοθὸν τῶν πραγμάτων καὶ προητοίμασε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀσυνειδήτως εὐτυχεστέραν λύσιν τοῦ ἐπὶ τοσοῦτον μακρὸν χρόνον ἐκκρεμοῦς παραμένουτος ἐλληνικοῦ ζητήματος. Ὅτι πᾶν ὅ,τι ἀναφέρω εἶναι ἀπολύτως ἀληθές καθίσταται δῆλον ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ ἀμειλικτος καὶ ἀπηνῆς καταδίωξις τῶν ἐπὶ τοῦ ὀθωμανικοῦ ἐδάφους εὐρωπαϊκῶν ὑπηκόων καὶ κατ' ἐξοχὴν τῶν βίωσων τοιούτων, λόγῳ ἀντεκδικήσεων, ἐξηνάγκασε τὴν κορσεθεῖσαν ἐκ τῶν ἄλλων ἀνωφελῶν ἡμιμέτρων Ρωσίαν, ἧτις σημειωτέον, ὅτι μόλις εἶχεν ἡσυχάσει ἐκ τοῦ πρὸς τὴν Περσίαν πολέμου τοῦ λήξαντος διὰ τῆς ἀπὸ 10 Φεβρουαρίου 1828 συνθήκης τοῦ Τουρκμαντσάι, νὰ δράξῃ καὶ αὐτὴς τὰ ὅπλα διὰ νὰ συνετίσῃ τὴν Πύλην, ἧς ἡ στάσις ἀπέναντι τῶν Χριστιανῶν ἐκανονίζετο διὰ τοῦ ἀπαισίου ἐκείνου καὶ εἰδεχλοῦς ἀπὸ 8/20 Δεκεμβρίου 1827 Χάτι-Σερῖρ. « Ἀλλ' ἡ μεγαλοφυχία ἔχει ὄρια, διετύπου ἐν τῷ ἀπὸ 14/26 Ἀπριλίου 1828 κηρύγματι τοῦ πολέμου ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ρωσίας ἡ τιμὴ τοῦ ρωσικοῦ ὀνόματος, ἡ ἀξιοπρέπεια τῆς αὐτοκρατορίας, τὸ ἀπαρῆστον τῶν δικαίων τῆς καὶ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν δόξης ἐσήμαναν τὸ τέρμα τῆς. Ὅθεν, λαβόντες ὑπ' ὄψιν τὴν ἔκτασιν τῶν καθηκόντων μας τῶν ἐκ τῆς ἀνωτέρας ἀνάγκης ἐπιβαλλομένων καὶ πεποιοθότες ἐπὶ τὸ δίκαιον τοῦ ἀγῶνός μας, διετάξαμεν τὰ στρατεύματα νὰ προχωρήσωσι, Θεοῦ βοηθοῦντος, κατ' ἐχθροῦ παραβάτου τῶν ἱερωτάτων καθηκόντων καὶ τοῦ νόμου τῶν Ἑθνῶν. Εἴμεθα πεπεισμένοι, ὅτι οἱ πιστοὶ ἡμῶν ὑπήκοοι θέλουν ἱκετεύσει ἐνθέρμως μεθ' ἡμῶν τὸν Θεὸν διὰ τὴν εὐόδωσιν τοῦ ἐπιχειρήματος, ὅτι θέλουν ἐπικαλεσθῆ τὸν Παντοδύναμον

σίαν στρατιωτικῶν δυνάμεων εἰς τὴν Ἑλλάδα.» Ἡ ἐν Λονδίνῳ συνδιάσκεψις ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς 30 Ἰουλ./11 Αὐγ. 1828 ἀπεφάσισε ν' ἀποστείλῃ πρὸς τοὺς ἐν Κερκύρᾳ διαμένοντας πρέσβεις παρὰ τῷ Σουλτάνῳ τῶν τριῶν αὐτῶν ὡς ἐκ τῆς διακοπῆς τῶν διπλωματικῶν σχέσεων, ἵνα παρ' αὐτῶν διαβιθασθῇ εἰς τὴν Πύλῃν, τήνδε τὴν διακοίνωσιν ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀποστολὴν τῶν γαλλικῶν στρατευμάτων: «... Ἐπειδὴ ἡ κατάστασις αὕτη τῶν πραγμάτων δὲν ἦτο δυνατόν νὰ παύσῃ εἰμὴ διὰ τῆς εἰρηνοποιήσεως τῆς Ἑλλάδος, αἱ ὑψηλαὶ συμβαλλόμεναι Δυνάμεις ἔτεινον διηνεκῶς καὶ τείνουσιν ἔτι διὰ πάσης προσπάθειας πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον. Ἐὐκυριώτερον ἤδη πρόσκομμα εἰς τὴν τοιαύτην εἰρηνοποίησιν εἶναι ἡ παρουσία τοῦ Ἰβραήμ-πασσᾶ καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸν τουρκοαἰγυπτιακῶν στρατευμάτων ἐν Πελοποννήσῳ, ἅτινα, ἐν ᾗ ἀφ' ἑνὸς ἀδυνατοῦν νὰ καθυποτάξουν εἰς τὴν Πύλῃν τὴν χώραν ταύτην, τὴν κατεργημάτων δωρεὰν διὰ τῆς παρατάσεως ἐξολοθρευτικοῦ πολέμου. Αἱ τρεῖς σύμμαχοι αὐταὶ μάτην τὸν προέτρεψαν μετ' ἐπιμονῆς νὰ ἐκκενώσῃ τὴν γερσόνησον ταύτην. Αἱ παραστάσεις αὐτῶν δὲν εἰσηκούσθησαν καὶ ὁ κατὰ θάλασσαν ἀποκλεισμός ὁ παρ' αὐτῶν διαταχθεὶς πρὸς παρεμπόδισιν τῶν ἀποστελλομένων αὐτῷ ζυφοτροφῶν, ὄπλων καὶ πολεμικοδίων δὲν ἐπήνεγκε τὸ προσδοκώμενον ἀποτέλεσμα. Αἱ σύμμαχοι αὐταὶ ἀπεφάσισαν ἐπομένως νὰ πέμψωσιν εἰς Πελοπόννησον σῶμα στρατοῦ, ὑπερπεριστέλλον τὸν στρατὸν τοῦ Ἰβραήμ καὶ ἀποστεροῦν αὐτὸν παντὸς μέσου συγκοινωνίας καὶ ἐφοδιασμοῦ, θέλει τὸν θέσει εἰς τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ἐπιβιθασθῇ.»

Ἐὰ γεγονότα διαδέχονται ἀλληλα μετὰ καταπληκτικῆς γοργότητος. Οὕτως, ὁ ναύαρχος Κόδριγκτον μετὰ τῆς ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἀγγλικῆς μοίρας καταπλέει ταχὺς εἰς Ἀλεξάνδρειαν καὶ ἐπὶ ἀπειλῇ ἀποκλεισμοῦ τῶν αἰγυπτιακῶν παραλίων συνάπτει τὴν 6 Αὐγούστου 1828 (ν.) σύμβασιν μετὰ τοῦ Βεζύρου τῆς Αἰγύπτου Μεχμέτ-Ἀλή, συνεπεία τῆς ὁποίας θὰ ἐξεκένου κατὰ τὸ 2 ἄρθ. ὁ Ἰβραήμ ὅσον οἶόν τε τάχιστα τὴν Πελοπόννησον, πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον θὰ ἀπεστέλλοντο, ἐν συνοδίᾳ ἀγγλικῶν ἢ γαλλικῶν πολεμικῶν, πολεμικὰ καὶ φορτηγὰ αἰγυπτιακὰ πλοῖα εἰς τὸν λιμένα τοῦ Νεοκάστρου ἢ

εἰς ἄλλους πελοποννησιακοὺς λιμένας, ἅτινα αἰγυπτιακὰ πλοῖα θὰ συνωδεύοντο ὡσαύτως κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ὑπὸ ἀγγλικῶν ἢ γαλλικῶν πολεμικῶν μέχρι τῆς ἐμφανίσεως τοῦ λιμένος τῆς Ἀλεξανδρείας, κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἄρθ. 3 καὶ 4. Ἐὰ λοιπὰ ἐνδιαφέροντα ἄρθρα τῆς περὶ τῆς ὁ λόγος συμβάσεως ἔχουσιν οὕτω: «Ἄρθ. 5. — Οὕτε ὁ Ε. Ἰβραήμ-πασσᾶς, οὕτε κανεὶς ἀξιωματικὸς ἐκ τῆς οἰκίας ἢ τοῦ στρατεύματός του, τέλος πάντων κανεὶς ἐκ τῶν ἀναχωρούντων δὲν θέλει δυνηθῆ νὰ πάρῃ κανένα Ἑλληνα, ἐκτὸς ἂν αὐτὸς ἐκεῖνος θέλῃ, εἴτε γυνὴ εἴτε παιδίον εἶναι.» «Ἄρθ. 6. — Ὁ Ε. Ἰβραήμ-πασσᾶς, ἀναχωρῶν ἐκ Πελοποννήσου, θέλει δυνηθῆ ν' ἀφήσῃ εἰς τὰ φρούρια τῶν Πατρῶν, Χλιμουτσίου, Μεθώνης, Κορώνης καὶ Νεοκάστρου φρουρὰν ἱκανὴν εἰς ὑπεράσπισίν των.» Ἄρθρον παραπληρωματικόν: «Ὁ Υ. Μεχμέτ-Ἀλή-πασσᾶς ὑποχρεοῦται νὰ διατάξῃ τὸν Ἰβραήμ-πασσᾶν νὰ συγκροτήσῃ τὰς φρουρὰς τῶν φρουρίων Πατρῶν, Χλιμουτσίου, Μεθώνης, Κορώνης καὶ Νεοκάστρου τοιοῦτοτρόπως, ὥστε ἐπ' οὐδεμιᾷ περιστάσει καὶ προφάσει νὰ μὴν ἤμπορῃ ν' ἀφήσῃ εἰς αὐτὰ (ὡς ἀποτελοῦντας μέρος τῶν φρουρῶν τούτων) πλειοτέρους τῶν χιλίων διακοσίων Αἰγυπτίων στρατιωτῶν.» Ἀξία προσοχῆς εἶναι καὶ ἡ ἀκόλουθος ἀπὸ 7 Σεπτ. 1828 (ν.) συμφωνία μετὰ τοῦ Ἰβραήμ καὶ τοῦ γάλλου ναυάρχου: «Κατὰ συνέπειαν τῶν ἀποφασισθέντων μετὰ τῶν τριῶν ναυάρχων καὶ τοῦ Ἰβραήμ-πασσᾶ, ὁ εἰσβιθασμὸς θέλει γίνῃ ὡς ἐφεξῆς: α' — Τὴν Τρίτην 9 τοῦ μηνός, τὰ στρατεύματα θέλουν ἀρχίσει νὰ εἰσβιθάζωνται μετὰ τοὺς ἵππους καὶ τὰς ἀποσκευὰς.» β' — ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει καμμία τροφή διὰ τοὺς εἰσβιθαζομένους ἵππους θέλει συγχωρηθῆ νὰ φερθῇ ἐκ Ζακύνθου ποσότης 500 ἀρτεπίων σίτου καὶ κριθῆς τῶν ἐκεῖ ἐναποτεθειμένων.» γ' — ἐπειδὴ ὅλα τὰ στρατεύματα δὲν δύνανται νὰ εἰσβιθασθῶσιν εἰς τὴν πρώτην μοῖραν τοῦ στόλου, θέλει εἶναι εἰς τὴν Α. Υ. ἐλεύθερον νὰ λαμβάνῃ ζυφοτροφίας ἀφ' ἑνὸς τῶν πλοίων του διὰ νὰ τρέφῃ καθημερινῶς τὰ στρατεύματα, τὰ ὅποια δὲν θέλουν δυνηθῆ ν' ἀναχωρήσουν εἰμὴ μετὰ τὴν ἀφίξιν τοῦ δευτέρου στόλου τῆς Αἰγύπτου.» γ' — ἐπειδὴ ἡ Α. Υ. ἀφησε 300 — 400 ἀσθενεῖς εἰς τὰς Πάτρας ἢμπορεῖ νὰ στείλῃ ἐν ἡ δύο πλοῖα διὰ νὰ τοὺς παραλάβῃ· ὑποχρεοῦται δὲ ὥστε καμμία ἐφο-

δίασις να μην αποβιθασθῆ ἐκ τῶν πλοίων τούτων· ε' — ὁ εἰσβιθασμὸς τῶν στρατευμάτων θέλει γίνει εἰς Νεόκαστρον καὶ ἐπειδὴ ὠμολογήθη, ὅτι κανεὶς ἐξανδραποδισμένος ἢ αἰχμάλωτος ἔλλην δὲν θέλει μεταφερθῆ, θέλουν παρίστασθαι ἀξιωματικοὶ ἐκ τῶν συμμάχων μετὰ διερμηνέων εἰς τοὺς τόπους τοῦ εἰσβιθασμοῦ διὰ νὰ βεβαιωθῶσι περὶ τῆς ἐκπληρώσεως ταύτης τῆς συμφωνίας· ς' — ἀρχόμενος ὁ εἰσβιθασμὸς τὴν Ἰρίτην, θ τοῦ μηνός, δὲν θέλει διακοπῆ, παρεκτὸς ἐὰν ἡ κατάστασις τῆς θαλάσσης δὲν συγχωρῆ· ζ' — ἐπ' οὐδεμιᾶ προφάσει δὲν θέλουν ἀποβιθασθῆ ζωοτροφίαι ἄλλαι παρὰ τὰς προσδιωρισμένας εἰς διατροφὴν τῶν στρατευμάτων τῶν ἀναμενόντων τὴν δευτέραν μοῖραν». Σημειωτέον, ὅτι ἡ θέσις τῶν ἐν Πελοποννήσῳ Τουρκοαιγυπτίων εἶχε καταστῆ ἀφόρητος. Πράγματι· ἅμα ὡς ἐγκατέστη ὁ ἀποκλεισμός, καθ' ὃ ἐλέχθη ἐν τοῖς πρόσθεν, ὁ ἐπισιτισμὸς τῶν Τουρκοαιγυπτίων, παρὰ τὴν ἣν εἶχον τακτικὴν μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως συγκοινωνίαν, κατέστη ἐν πολλοῖς προβληματώδης καὶ ἂν καὶ συμπληρωματικαὶ ὁδηγίαι παρεῖχον τὸ δικαίωμα εἰς τοὺς ναυάρχους, ἐν ἧ περιπτώσει ὑπῆρχεν ἔλλειψις ζωοτροφῶν ἐν τινι τῶν ἀποκλεισθέντων μερῶν, νὰ ἐπιτρέπωσιν ὑπὸ ὠρισμένους ὅρους νὰ ἀποβιθάζωνται τοιαῦται, οὐχ ἤττον ἀνεφάνησαν σοβαραὶ δυσχέρειαι ἐν τῇ περαιτέρῳ συντηρήσει τῶν τουρκοαιγυπτιακῶν στρατευμάτων. Οὕτως ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ ἀρχηγὸς ἐφαίνετο ἐπιθυμῶν ἐνδομύχως τὴν εἰς τὰ ἴδια ἐπιστροφήν καὶ ἀνεκουφίσθη προφανῶς, ὅτε διὰ τῆς ἀγγλοαιγυπτιακῆς συμβάσεως κατέστη εἰς αὐτὸν δυνατὸν νὰ λάβῃ τὴν πρὸς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἄγουσαν, πρὶν ἢ μετέλθωσιν οἱ ἀνδῆκοτε βίαν τὰ γαλλικὰ στρατεύματα, ἅμα τῇ ἐπισήμῳ ἀνακοινώσει τῆς ἀποστολῆς τῶν ὁποίων ὁ Κυβερνήτης Καποδίστριας ἀπηύθυνε τὴν 13 Αὐγούστου 1828 τὴν ἀκόλουθον ἐγκύκλιον πρὸς τὸ Πανελλήνιον, πρὸς τοὺς καθ' ἕλλην τὴν ἐπικράτειαν ἐκτάκτους ἐπιτρόπους καὶ πρὸς τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν δυνάμεων: «Ἐπειδὴ αἱ θέσεις τῶν αὐλῶν τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ῥωσίας δὲν ταῖς ἐπέτρεπον νὰ χορηγήσωσι τὸ ἀνήκον εἰς αὐτὰς τῆς ἐκστρατείας ταύτης μέρος, ὁ Βασιλεὺς τῆς Γαλλίας ἀνεδέχθη τοῦτο μόνος· ὥστε ἀπόκειται εἰς μόνον τὰ γαλλικὰ στρατεύματα νὰ ἀρχίσωσι καὶ νὰ προάξωσιν ἐτοι-

μως τὸ ἔργον τῆς εἰρήνης, τὴν ὁποίαν ἡ συνθήκη τοῦ Λονδίνου ὑπεσχέθη εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην. Ὁ ἀντιστρατηγὸς μαρκήσιος Μαιζὼν ἐτέθη ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἐκστρατείας ταύτης, οἱ συγκροτοῦντες τὴν ὁποίαν πολεμιστὰι θέλουν φθάσῃ μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰς τὸν τόπον, τὸν ὁποῖον ἡ παρουσία τοῦ Ἰβραήμ ἀνηλεῶς κατερῆμωσε· ὁ τόπος οὗτος θέλει ἀπαλλαγῆ ἀπὸ τὴν μάλιστα ταύτην καὶ ἡ γονιμότης του ἐν τάχει θέλει ἀνακουφίσει τὰς δυστυχίας μας. Ἄς συναγωνισθῶμεν ὀλοφύχως ὅλοι· καὶ ἐν ἧ ἡ πατρὶς μετὰ τεσσάρων αἰώνων δουλείαν καὶ ὀκταετῆ δεινὰ, ἡμέρα τῇ ἡμέρα αὐξανόμενα, ἐγείρεται τέλος πάντων ἐκ τῶν ἐρείπιων τῆς, ἕκαστος ἐξ ἡμῶν καθόσον ὀφείλει ἄς διπλασιάσῃ τὰ δείγματα τῆς πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπης του. Ἡ κοινὴ μας αὕτη μήτηρ, χάρις εἰς τὴν ὑψηλὴν σύνεσιν καὶ τὴν μεγαλοδωρίαν τῶν συμμάχων Βασιλέων, ἐλυτρώθη· ὀφείλομεν ὅμως νὰ τὴν ἀποδείξωμεν καὶ εἰς τὸ μετὰ ταῦτα διὰ τῆς καθημερινῆς διαγωγῆς μας ἀξίαν τοιαύτης εὐμενείας, ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς ὁποίας νὰ δυνηθῶμεν νὰ στερεώσωμεν βασιμῶς τὴν ἀνέγερσίν τῆς. Εἰς τὴν κατόρθωσιν αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ προσκαλούμεθα, κύριοι. Ὁ Ἰψιστος μᾶς χορηγεῖ τὴν ἀφορμὴν καὶ μᾶς προμηθεύει τὰ μέσα· δὲν μᾶς μένει ἄλλο πλέον παρὰ νὰ ἐκπληρώσωμεν τὴν ἐντιμὸν ταύτην καὶ ἀγίαν πρόσκλησιν. Θέλομεν βέβαια τὴν ἐκπληρώσῃ, δὲν διστάζω νὰ τὸ ἐγγυηθῶ δι' ὅλους».

Τὰ γαλλικὰ στρατεύματα, τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν εὐγενῆ πρωτοβουλίαν τοῦ Βασιλέως Καρόλου τοῦ Γ', θὰ κατήρχοντο εἰς Ἑλλάδα, διηρέθησαν εἰς τρία στρατιωτικὰ σώματα, τὸ πρῶτον τῶν ὁποίων διηύθυνεν ὁ Σεβαστινιάνης, τὸ δεύτερον ὁ Ἰγονέτις καὶ τὸ τρίτον ὁ Σινέϊδερ. Ὁμοῦ θὰ κατήρχοντο ὡσαύτως δύο τάγματα τοῦ 5^{ου} συντάγματος τῶν ταφροποιῶν ὑπὸ τὸν Ὀδοῦ καὶ τέσσαρες πεδινὰι πυροβολαρχίαι μετὰ δύο ὄρεινῶν ὑπὸ τὸν Λαχίτ.

Πρὸ τῆς ἐκ Τουλῶν ἀναχωρήσεως ὁ στρατηγὸς Μαιζὼν ὡς γενικὸς ἀρχηγὸς ἐξέδοτο, τὴν 1/13 Αὐγούστου 1828, τὴν δε τὴν προκήρυξιν: «Στρατιῶται! Ὁ Βασιλεὺς σας ἐκ συμφώνου με τοὺς συμμάχους του σας ἐπιφορτίζει μέγα καὶ εὐγενές ἔργον. Προσκαλεῖσθε νὰ θέσετε τέρμα εἰς τὴν καταδυναστευσιν ἐνὸς

ονομαστοῦ λαοῦ. Ἡ ἐπιχείρησις αὕτη, ἣτις δοξάζει τὴν Γαλλίαν, καὶ τὴν ὁποίαν ὄλοι οἱ μεγαλόψυχοι ἄνθρωποι ἐπαινοῦν, ἀνοίγει ἔμπροσθέν σας στάδιον δόξης, τὸ ὅποιον θέλετε διατρέξει εὐτυχῶς. Μοι ἐγγυῶνται τοῦτο τὰ αἰσθήματα καὶ ὁ ζῆλος, τὰ ὅποια κινοῦν τὴν ψυχὴν σας. Ἀπὸ τῆς 17' ἑκατονταετηρίδος σήμερον κατὰ πρῶτον ἐλευθερώτριαί αἱ σημαῖαι μας μέλλουν νὰ ἐμφανισθῶσιν εἰς τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος. Στρατιῶται! Ἡ ἀξιοπρέπεια τοῦ Θρόνου καὶ ἡ τιμὴ τῆς πατρίδος προσμένουν νέαν λαμπρότητα ἀπὸ τοὺς θριάμβους σας. Εἰς ὁποιανδήποτε κατάστασιν καὶ ἂν σᾶς φέρουν τὰ συμβεβηκότα, δὲν θέλετε λησμονήσει, ὅτι σᾶς ἐνεπιστεύθησαν τόσον πολύτιμα συμφέροντα. Σᾶς περιμένουν ἔνδειαί καὶ κόποι· θέλετε τοὺς ὑποφέρει γενναίως· οἱ ἀρχηγοί σας θέλουν σᾶς δώσει τὸ παράδειγμα.» Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν γαλλικῶν στρατευμάτων ἀπῆλθεν ἐκ Γουλιὸν ἐν συνοδείᾳ τῆς «Πόλεως τῆς Μασσαλίας» καὶ τῶν φρεγατῶν «Ἀμφιτρίτης», «Κυδέλης» καὶ «Ἐννοῦς», ἔφθασε δ' αἰσίως εἰς τὸν μεσσηνιακὸν κόλπον ἀποβιβασθὲν οὐχὶ μακρὰν τοῦ Παμίσου, ἐν ᾧ τὸ ἐν Γουλιὸν ἐναπομεῖναν σῶμα, τὸ ὅποιον ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν ὀλίγον τι μετὰ ταῦτα ἐν συνοδείᾳ τῶν φρεγατῶν «Ἰφιγενείας» καὶ «Ἀρμίδας» καὶ τοῦ δικρότου «Δυκέν», ὑπέφερε πολὺ κατὰ τὸν πλοῦν ἐκ τῆς μεγάλης τρικυμίας, τὸ βρῖκιον μάλιστα «Σοφία» κατεθρυμματίσθη ἐπὶ τῶν μεσσηνιακῶν ἀκτῶν, ἀλλ' εὐτυχῶς ἄνευ ἀπωλειῶν εἰς ἄνδρας. Χωρὶς νὰ θελήσω νὰ εἰσέλθω εἰς λεπτομερείας περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἔφερεν ὁ στρατηγὸς Μαιζὼν, βοηθούμενος ἐν μέρει καὶ ὑπὸ τῶν Ἀγγλων, εἰς πέρας τὴν εὐγενῆ αὐτοῦ ἀποστολήν, ἰδίᾳ δὲ περὶ τῆς καταλήψεως τῶν φρουρίων τοῦ Νεοκάστρου, τῆς Μεθώνης, τῆς Κορώνης καὶ τοῦ Ἰίου, τοῦτο μόνον σημειοῦμαι ἐνταῦθα. Ὅτι ὀλίγον χρόνον μετὰ τὴν ὀλοσχερῆ ἐκκένωσιν τῆς Πελοποννήσου παρὰ τῶν Τουρκοαἰγυπτίων, τὴν 4/16 Νοεμ. 1828, ἀπεφασίσθη ἐν τῇ λονδινίᾳ συνδιασκέψει νὰ τεθῆ ἡ Πελοπόννησος, αἱ παρακείμεναι νῆσοι καὶ αἱ Κυκλάδες ὑπὸ τὴν προσωρινὴν ἐγγύησιν τῶν τριῶν Μ. Δυνάμεων μέχρις ὅτου ἀποφασισθῇ ὀριστικῶς ἡ τύχη τῆς Ἑλλάδος, πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν ἐλευθερωθέντων τούτων μερῶν ἀπὸ πάσης νέας ἐχθρικής ἐισβολῆς καὶ περαιτέρω ἀνεκαλεῖτο ὁ εἰς Πελοπόννησον ἀπο-

σταλεῖς γαλλικὸς στρατός, ἀφ' οὗ ἐξεπλήρωσε τὸν ἄμεσον σκοπὸν τῆς ἀποστολῆς του, τὴν ἐντελῆ κατάπαυσιν τῶν ἐχθροπραξιῶν ἐν Πελοποννήσῳ καὶ τὴν ἐκεῖθεν ἀναχώρησιν τῶν τουρκοαἰγυπτιακῶν στρατευμάτων. Οὐχ ἦττον οἱ πληρεξούσιοι ἐν τῇ συνδιασκέψει συνεφώνησαν νὰ ἀφήσουν εἰς τὴν Γαλλ. Κυβέρνησιν τὴν φροντίδα νὰ κρίνῃ, ἂν παρίστατο ἀνάγκη, μετὰ τὴν ἐκ τῆς Πελοποννήσου ἀναχώρησιν τῶν γαλλικῶν στρατευμάτων, νὰ ἔμενεν ἐν αὐτῇ ἐπὶ τινα χρόνον σῶμά τι στρατιωτικόν. Ἐν τῇ αὐτῇ συνεδρίᾳ τῆς συνδιασκέψεως ἀπεφασίσθη ὡσαύτως νὰ γνωστοποιήσωσιν αἱ τρεῖς αὐλαὶ τὰς ληφθείσας ταύτας νειωτέρας ἀποφάσεις εἰς τὴν Ὑψ. Πύλιν. Ἡ σχετικὴ διακήρυξις ἀπὸ 4/16 Νοεμ. 1828, διαβιβασθεῖσα τῇ Πύλῃ διὰ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρέσβεως τῶν Κάτω Χωρῶν, ἔχει οὕτω: « . . . Τὸ ἄμεσον ἀποτέλεσμα, τὸ ὅποιον αἱ τρεῖς Δυνάμεις προέθεντο δι' αὐτῆς τῆς ἐκστρατείας κατωρθώθη. Ἡ ἀναχώρησις τοῦ Ἰβραήμ-Πασσᾶ καὶ ἡ ἐκκένωσις τῶν φρουρίων ἀπὸ τὰ τουρκοαἰγυπτιακὰ στρατεύματα ἔκαμαν νὰ παύσῃ εἰς τὴν Πελοπόννησον ἡ χύσις τοῦ ἀνθρωπίνου αἵματος καὶ ἀποκατέστησαν τὴν γαλήνην εἰς αὐτὸν τὸν τόπον. Ἀλλὰ τὸ ἔργον τῶν Δυνάμεων ἤθελε μένῃ ἀτελές, ἂν ἐκ τῆς ἀναχώρησεως τῶν στρατευμάτων οἱ κάτοικοι τῆς Πελοποννήσου ἤθελον εὐρεθῆ ἐκτεθειμένοι εἰς νέας ἐπιδρομάς. Ἡ ἀξιοπρέπεια τῶν λοιπῶν ἀπαιτεῖ νὰ τοὺς ἀσφαλίσωσιν. Ὅθεν, ἐν ᾧ αἱ στρατιωτικαὶ δυνάμεις τῶν συμμάχων προδιατίθενται ν' ἀναχωρήσωσιν ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον, ἐκπληρώσασαι τὴν εἰρηνικήν των ἀποστολήν, αἱ τρεῖς αὐλαὶ διακηρύττουν εἰς τὴν Πόρταν, ὅτι, ἕως οὗ ὀριστικὸς συμβιβασμὸς ἐκ κοινῆς συμφωνίας ἤθελε κανονίσει τὴν τύχην τῶν ἐπαρχιῶν, τὰς ὁποίας ἡ συμμαχία ἔκαμε νὰ κατασχεθῶσι στρατιωτικῶς, θέτουν τὴν Πελοπόννησον, τὰς παρακείμενας καὶ τὰς κοινῶς λεγομένας Κυκλάδας νήσους ὑπὸ τὴν προσωρινὴν των ἐγγύησιν καὶ κατὰ τοῦτο ἤθελον θεωρήσει ὡς ἐχθροπραξίαν κατ' αὐτῶν τῶν ἰδίων τὴν ἐισβολὴν ὁποιασδήποτε στρατιωτικῆς δυνάμεως εἰς αὐτοὺς τοὺς τόπους. Γνωστοποιῶσαι αὐτὴν τὴν ἀπόφασιν εἰς τὴν Ὑψ. Πύλιν ἢ Γαλλίαν, ἢ Μ. Βρετανίαν καὶ ἢ Ῥωσίαν ἀναγνωρίζουν τὸ πνεῦμα τῆς φρονήσεως μὲ τὸ ὅποιον ἀπέφυγε νὰ μακρύνῃ

χωρίς ὠφέλειαν τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ἐλπίζουσι δ' ὅτι ὀδηγουμένη πάντοτε ἀπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα θέλει ἐπιθυμήσει νὰ θέσῃ τέλος πάντων ὄρον εἰς πράγματα, τὰ ὅποια ἀπὸ ὀκτῶ χρόνων κρατοῦσιν ὅλην τὴν Εὐρώπην εἰς στάσιν ἀνησυχίας καὶ ταραχῆς καὶ ὅτι θέλει συγκατατεθῆ νὰ ἔμβῃ μὲ τὰς τρεῖς αὐτὰς εἰς διαπραγματεύσεις ὅπως φιλικὰς καὶ εὐνοϊκὰς διὰ τὴν τύχην καὶ τὴν τελείαν εἰρηνοποίησιν τῆς Ἑλλάδος.»

Ἀφ' οὗ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐκανονίσθησαν πάντα τὰ συναφῆ ζητήματα, διετάχθησαν νὰ ἀπέλθωσι τὰ γαλλικὰ στρατεύματα, τὰ ὅποια, ἂν δὲν ὑπέστησαν σημαντικὰς ἀπωλείας ἐκ τοῦ πυρός τῶν πολεμίων, οὐ μόνον ὑπέφερον τὰ πάνδεινα ἐκ τῶν πυρετῶν, ἀλλὰ καὶ ἠπειλήθησαν πρὸς στιγμὴν ἐκ τῆς ἐνσχυφάσης πανώλους. Εἰς τὰ ἀπερχόμενα στρατεύματα παρεσχέθησαν ἑκτακτοὶ ὅπως τιμαί. Οὕτως, ὁ περικλεῆς ναύαρχος Μιαούλης ἀφίκετο ἐπὶ τούτῳ τὴν 10 Φεβρουαρίου 1829 διὰ τῆς «Ἑλλάδος» εἰς τὸ Νεόκαστρον καὶ τὴν 14 Φεβρουαρίου ἐν συνοδείᾳ δύο ἀξιωματικῶν τοῦ δικρότου τούτου, τοῦ προσωρινοῦ διοικητοῦ τῶν φρουρῶν τῆς Ἄνω Μεσσηνίας Μαύρου καὶ τοῦ παρὰ τῆ γαλλικῆ στρατοπέδῳ ἐπιτρόπου τῆς Ἑλλ. Κυβερνήσεως Λάτρη μετέβη εἰς τὴν Μεθώνην, ἐνθα ὁ ἐνδοξος ναύαρχος παρέδωκε τῆ στρατηγῶ Μαιζῶν τὴν ἀκόλουθον ἀπὸ 29 Ἰανουαρίου 1829 ἐπιστολὴν τοῦ Κυβερνήτου Καποδιστρίου: «Ἡ προσταγὴ τοῦ Βασιλέως, τοῦ σεβαστοῦ κυρίου σας, ἀνακαλεῖ εἰς τὴν Γαλλίαν τὰ στρατεύματα, τὰ ὅποια διοικούμενα παρὰ τῆς Υ. Ε. ἐλευθέρωσαν ἐντελῶς τὴν Πελοπόννησον. Ἡ ἀξιωματικὸς αὐτῆ ἐπιχειρήσις συνδέει τοῦ λοιποῦ τὸ ὄνομά σας μὲ τὴν παλιγγενεσίαν τῆς Ἑλλάδος, ἣτις θέλει τὸ προφέρει εἰς γενεὰς γενεῶν μ' αἰσθήματα βαθυτάτης εὐγνωμοσύνης. Τὸν γενναῖον σκοπὸν τῶν συμμάχων μοναρχῶν καὶ τὴν φιλόφρονον θέλησιν τῆς Χριστ. Α. Μ. ἐξετέλεσε τὸ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκστρατεύσαν στρατεύμα μὲ τὴν εἰς τοὺς Γάλλους ἐμφυτον προθυμίαν καὶ ζέσιν. Ἡ ἀνάμνησις τῶν ἐνδόξων τούτων πράξεων προηγείτο τῶν σημαιῶν των καὶ μόνη αὐτῆ ἐξήρχεσε νὰ πείσῃ πρὸς ἀναχώρησιν τοὺς τὴν Πελοπόννησον ἀπανθρώπως καταπατοῦντας Μουσουλμάνους. Κατὰ τὴν μόνην περίστασιν καθ'

ἣν ἠδυνήθησαν ὀπωσοῦν νὰ εὐχαριστήσουν τῆς ψυχῆς των τὸ θερμουργόν, οἱ νέοι σας στρατιῶται ἐφιλοτιμήθησαν νὰ υπερβῶσιν ἀλλήλους κατὰ τὸν ζῆλον καὶ τὴν γενναιότητα, ἀποδεικνύοντες, ὅτι ἦσαν ἀξιοὶ νὰ βαίνουν ὑπ' ἀρχηγούς δοκιμασμένους εἰς τοὺς ἀγῶνας. Καὶ ἂν δὲν ἐξετέλεσαν ἐντελῶς τὴν ἐφεσίν των, ἐδρέψαντο ὅμως εἰς τὴν γῆν τῆς Ἑλλάδος ἀμαράντους στεφάνους. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ στρατεύματα ἀφίνουν ἴχνη τῆς διόδου των, τὴν ἐρήμωσιν τῶν τόπων, καὶ ὅσον λαμπρὰ καὶ ἂν εἶναι τὰ κατορθώματά των, τὸ ἄροτρον τοῦ γεωργοῦ κάμνει ἀφανῆ μὲ τὸν καιρὸν τὰ ἴχνη ταῦτα καὶ ἐξαλείφει ἀνεπισθίτως τὴν μνήμην τῶν πραχθέντων. Ἐνταῦθα συμβαίνει τὸ ἐναντίον. Αὐταὶ αὐταὶ αἱ ἐργασίαι, τῆς εἰρήνης ὁ εὐτυχῆς καρπός, μαρτυροῦν περὶ τῆς παρουσίας τῶν γαλλικῶν στρατευμάτων. Ἡ πανώλης ἀναφανείσα ἐφοδέρριζε νὰ ἐπιφέρῃ εἰς τὴν Πελοπόννησον νέας δυστυχίας· ἀλλὰ χάρις εἰς τῆς Υ. Ε. τὴν γενναίαν φροντίδα, χάρις εἰς τὴν ἀκάματον πρόνοιαν τοῦ στρατοῦ, ἡ ταλαιπωρὸς αὐτῆ γῆ ἐπροφυλάχθη ἀπὸ τὰ ἐπαπειλούμενα δεινὰ. Πᾶς Ἕλληνας ὅστις, ἀνευρίσκων τῶρα τὴν ἐστίαν του, δύναται νὰ ἀνεγείρῃ ἐπὶ τῶν ἐρείπιων τῆς καταφύγιον εἰς τὴν οἰκογένειάν του καὶ νὰ καλλιεργήσῃ ἐκ νέου τὸν ἀγρὸν τῶν πατέρων του, εὐλογεῖ ἐκ ψυχῆς Κάρολον τὸν Γ' καὶ τὴν Γαλλίαν. Τοιοῦτος φόρος ὑπερβαίνει ὅσας εὐχαριστίας ἢ εὐγνωμῶν καρδία μας ἠδύνατο ν' ἀποδώσῃ πρὸς τὸν γαλλικὸν στρατὸν καὶ τὸν εὐγενῆ του ἀρχηγόν· καὶ ὅμως τοῦτο μόνον εἴμπορει ἡ Ἑλλάς νὰ προσφέρῃ κατὰ τὸ παρὸν εἰς τοὺς εὐεργέτας τῆς. Ἀλλ' ἂν ὁ Ἕψιστος εὐλογήσῃ τοὺς ἰδρωτάς καὶ τὰς ἐλπίδας τῆς, ἂν ἐντὸς ὀλίγου ἐγερωθῶσι πόλεις ὅπου τῶρα ἀθλιότης καὶ ἐλεεινὰ ἐρείπια δεικνύουσι τὰ ἴχνη τῆς ἀπανθρωπίας τῶν βαρβάρων, ἡ Ἑλλάς τότε εὐγνωμονοῦσα καὶ παρισταμένη ἀπὸ τὴν ἐθνικὴν τῆς συνέλευσιν θέλει σπεύσει ν' ἀνεγείρῃ εἰς τοὺς σωτήρας τῆς στήλην ἀναμνησκουσαν τὸ μέγεθος τῶν πρὸς αὐτὴν εὐεργεσιῶν. Συναισθανομένη κατὰ βάθος ὅσα ἤδη ἐξέφρασαν ἡ Ἑλλ. Κυβέρνησις, θεωρεῖ γλυκύτετον χρέος τῆς νὰ προσφέρῃ εἰς τὴν Υ. Ε. καὶ εἰς τὸν γαλλικὸν στρατὸν τῶν αἰσθημάτων τούτων τὴν εἰλικρινῆ ἐνδειξιν διὰ τοῦ ναύαρχου Μιαούλη, τὸν ὅποιον καθιστᾷ ὁ εὐγενῆς χαρακτήρ καὶ ἡ πασι-

γνωστος ἀνδρεία του ἀξιον νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἐντιμον ταύτην πρεσβείαν.» Ὁ ἐπίτροπος τῆς Ἑλλ. Κυβερνήσεως Λάτρης εἶπε μετὰ ταῦτα τὰκόλουθα ἐξ ὀνόματος τοῦ ἐκτάκτου ἀπεσταλμένου ναυάρχου Μιαούλη: «Τὸ γράμμα, τὸ ὅποτον ἔχω τὴν τιμὴν νὰ σὰς ἐγχειρίσω, κ. στρατηγέ, ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεώς μου, σὰς ἐκφράζει τὴν βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην, τὴν ὅποιαν τὸ Ἑλλ. Ἔθνος συναισθάνεται διὰ τὰς ἀπείρους εὐεργεσίας, ὅσας χρεωστῆται εἰς τὴν Υ. Ε. καὶ εἰς τὸν στρατόν, ὅστις ὀδηγούμενος ἀπ' αὐτὴν ἀξίως ἐξεπλήρωσε τοὺς γενναίους σκοποὺς τῆς. Ἐχω παραγγελλίαν, κ. στρατηγέ, νὰ σὰς παρακαλέσω νὰ καταθέσετε εἰς τοὺς πόδας τῆς Χρ. Α. Μ. τὸ σμικρὸν τεκμήριον τῆς εὐγνωμοσύνης μας. Τοῦτο εἶναι τὸ μόνον, τὸ ὅποτον ἤδη δυνάμεθα νὰ προσφέρωμεν καὶ εἰς τὴν Υ. Ε. καὶ εἰς τοὺς ἀνδρείους τῆς Πελοποννήσου ἐλευθερωτάς, τῶν ὁποίων ἡ παρουσία μόνῃ ἀνακουφίζει τὰ δεινὰ, ὅσα ὀκταετῆς πόλεμος καὶ πολυειδεῖς δυστυχίαι ἐπέφερον εἰς αὐτήν. Ἀνατιθεμένη τὰς ἐλπίδας εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὸ δίκαιον τοῦ ἀγῶνός τῆς, δὲν ἀμφισβᾶλλει ἡ Ἑλλάς, ὅτι ὅλα τὰ τέκνα τῆς θέλουν ἀπολάβῃ τὴν εὐτυχίαν, τῆς ὁποίας ἐπέτυχον ἤδη οἱ κάτοικοι τῆς Πελοποννήσου, καὶ ὅτι θέλουν εὐλογῆ ἐντὸς ὀλίγου εἰς τὰς ἰδίας οἰκίας των τὸ τρισέβαστον ὄνομα τοῦ χριστιανικωτάτου Βασιλέως, τῶν συμμάχων του καὶ τὴν Γαλλίαν. Ἡ πατρίς μου τολμᾷ ἐπομένως νὰ ἐξαίτηθῇ τὴν συνέχειαν τῶν γενναίων βοηθειῶν ὅσας τῆς χορηγεῖ τὸ μεγαλόδωρον τῆς Α. Μ. Καρόλου τοῦ Γ'. Μία τῶν εὐτυχιστέρων ἡμερῶν τῆς ζωῆς μου εἶναι αὕτη, καθ' ἣν διετάχθη νὰ ἐκφράσω, κ. στρατηγέ, τὰ αἰσθηματά καὶ τὰς εὐχὰς ταύτας ἐν ὀνόματι τῆς Ἑλλάδος, ἣτις εἶναι βεβαία, ὅτι ἡ Υ. Ε. θέλει τὰ δεχθῆ με τὴν εὐμένειαν ἐκείνην, τῆς ὁποίας ἠὐδόκησε νὰ δώσῃ κατὰ πᾶσαν περίστασιν πολυάριθμα κατανυκτικὰ δείγματα.» Ὁ ὑποδιοικητῆς τοῦ α' στρατιωτικοῦ σώματος Ζουανβίλ διετάχθη μετὰ ταῦτα ν' ἀναγνώσῃ τὴν ἀκόλουθον ἀπάντησιν: «Κύριε Ναύαρχε, τὰ στρατεύματα, τὰ ὅποια ἔχω τὴν τιμὴν νὰ διοικῶ, θέλουν μάθῃ με μεγάλην των εὐχαρίστησιν, ὅτι ἐκτελοῦντα τὰς περὶ ἀκριβοῦς καὶ αὐστηρᾶς εὐταξίας ὑπερτάτας ἐπιταγὰς τοῦ τε Μεγαλειοτάτου Μονάρχου των καὶ τῶν σεπτῶν αὐτοῦ συμμάχων ἀπέκτησαν τὴν ἀγα-

θὴν τῶν συμπολιτῶν σας ὑπόληψιν καὶ θέλουν ἀφίσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐντιμον μνήμην. Πῶποτε δὲν ἐπεθύμησαν ἄλλο ἔπαθλον τῶν ἐπιμοχθοτάτων ἀγῶνων καὶ κακοπαθειῶν των, τοὺς ὁποίους δὲν ἀντήμειβον οὐδ' ἡ λαμπρότης τῆς πολεμικῆς δόξης, διὰ τὴν ὅποιαν πάλλεται σφοδρῶς ἐκάστου γάλλου στρατιώτου ἡ εὐαίσθητος καρδιά. Θεωρῶν τὰς δυστυχίας σας καὶ τοὺς κινδύνους ὁ γαληνιότατος ἡμῶν ἀναξ ἐκινήθη εἰς αἶκτον καὶ οὐδὲν ἐμπόδιον ἠδυνήθη νὰ μεταβάλῃ τὴν γενναίαν του ἀπόφασιν τοῦ νὰ σὰς βοηθήσῃ ἡ δὲ ἱστορία θέλει κηρύξῃ ὅσα ἡ Γαλλία, ἔμ' ἀκούσασα τὴν φωνὴν τοῦ μονάρχου τῆς, ἐνήργησε διὰ ν' ἀποδώσῃ εἰς τοὺς ἀπογόνους τῶν νικητῶν τῆς Σαλαμίνας καὶ τοῦ Μαραθῶνος πατρίδα ἀνεξάρτητον καὶ τὴν ἐλευθερίαν, τὸ πρῶτον τῶν ἀγαθῶν ὅσα ὁ ἄνθρωπος δύναται ν' ἀπολαύσῃ. Θέλει εἶπει ὡσαύτως (καὶ περὶ τούτου ἡ Υ. Ε. δίδει τὴν βεβαίωσιν), ὅτι οἱ Ἕλληνες ἦσαν εὐγνώμονες εἰς τοιαύτας εὐεργεσίας. Ἡ κραταιὰ τῶν τριῶν συμμάχων Δυνάμειν ὑπεράσπισις προειδοποιεῖ εἰς ὑμᾶς εὐτυχὲς μέλλον. Γενήτε ἱκανοὶ νὰ ὠφεληθῆτε ἀπ' αὐτό. Πολλὰ σὰς μένουσιν ἔτι πρὸς τελείωσιν τῆς ἀγαθῆς τύχῃ ἀρξάμενης ἑλληνικῆς παλιγγενεσίας. Μακρὰν ἀφ' ὑμῶν πᾶσα διχόνοια, πνεῦμα ὁμοφροσύνης ἄς σὰς κινή ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ τῆς πατρίδος συμφέροντος καὶ ἄς μὴ φύγῃ ἀπὸ τὴν μνήμην σας, ὅτι καὶ τῶν μικρῶν καθὼς καὶ τῶν μεγάλων ἐπικρατειῶν ἡ δύναμις συνίσταται εἰς τὴν ὁμόνοιαν. Τοιαῦτα ἐλπίζω καὶ τοιαῦτα εὐχομαι χωριζόμενος ἀφ' ὑμῶν. Πιστεύσατέ με, ὅτι εὐδαίμονα θεωρῶν ἑμαυτὸν καὶ σεμνυνόμενος, ὅτι ἡ πρὸς ἐμὲ τοῦ μονάρχου μου πίστις με διέταξε νὰ συντελέσω διὰ τῶν ἀσθενῶν μου μέσων εἰς τὸ μέγα τοῦτο τῆς φιλανθρωπίας ἔργον, δὲν θέλω μείνῃ πῶποτε ἀδιάφορος εἰς τὴν λαμπρὰν τύχην, ἣτις ἐπροπαρεσκευάσθη διὰ τὴν ἐνδοξον πατρίδα σας. Θέλω σπεύσῃ νὰ καταθέσω εἰς τοῦ Βασιλέως τοὺς πόδας τὸν φόρον τῆς εὐγνωμοσύνης σας καὶ τὴν ἔκφρασιν τῆς ἐφέσεώς σας. Εἰμπορῶ, μὴ φαίνεται, νὰ σὰς βεβαιώσω, ὅτι ἡ Μεγαλειότης του θέλει τὸν δεχθῆ με τὴν ἐξαίρετον εὐμένειαν, τῆς ὁποίας ἠὐδόκησε νὰ σὰς δώσῃ τοσαῦτα δείγματα. Κύριε ναύαρχε, ἡ Κυβέρνησις σας δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκλέξῃ ἐντιμότερον ὄργανον τῶν πρὸς ἡμᾶς αἰσθημάτων τῆς Ἑλλάδος παρά σέ, τὸν γενναῖον, ὅστις κατὰ πᾶσαν

περίστασιν ἔδειξες ἑαυτὸν πρόθυμον εἰς ὅλας τὰς ὑπὲρ τοῦ Ἑθνους σου θυσίας καὶ τὸν ὅποιον ἄλλο παρὰ τὰ φρονήματα ἄγνωστος πατριωτισμοῦ δὲν ἐκίνησε πώποτε . . . Χαίρω, ὅτι ἡ περίστασις αὕτη μ' ἔδωκεν ἀφορμὴν ν' ἀποδώσω ἐκ μέρους ὧν τοῦτον τῆς τιμῆς τὸν φόρον.» Μετὰ τὰς προσφωνήσεις καὶ ἀντιφωνήσεις ταύτας ὁ Μαιζὼν καὶ ὁ Μιαούλης μετέβησαν εἰς τὴν ἀγορὰν, ἐνθα ἦσαν παρατεταγμένα τὰ γαλλικὰ στρατεύματα, τὰ ὅποια καὶ παρήλασαν πρὸ αὐτῶν. Ἡ πρὸς τὴν ἀπὸ 29 Ἰανουαρίου 1829 ἐπιστολὴν τοῦ Κυβερνήτου ἀπάντησις τοῦ στρατηγοῦ ἔχει οὕτω: «Ἐλαβον παρὰ τοῦ κ. ναυάρχου Μιαούλη τὴν διὰ πολλοὺς λόγους ἀξιοσημείωτον ἐπιστολήν, τὴν ὁποίαν ἡ Υ. Ε. μ' ἔκαμε τὴν τιμὴν νὰ μοι γράψῃ κατὰ τὴν περίστασιν τῆς εἰς τὴν Γαλλίαν ἀνακλήσεώς μας· θέλω τὴν κοινοποιῆσαι εἰς τὸ στράτευμα· ἡδονικώτατον θέλει εἶναι εἰς τοὺς στρατιώτας τὸ νὰ λάβωσι τὴν βεβαίωσιν τῶν αἰσθημάτων, τὰ ὅποια ἡ δικαίως ἐκτιμηθεῖσα διαγωγὴ καὶ ἀφοσίωσις των ἐνέπνευσαν εἰς τὸ Ἕλλην. Ἑθνος. Θέλουν δὲ μακαρίζῃ πρὸ πάντων ἑαυτούς, ὅτι ἐτίμησαν τὴν πατρίδα των ἀφίνοντες εἰς τὴν κλασικὴν ταύτην γῆν εὐκλεεῖς ἀναμνήσεις. Τὴν ἐπιστολήν σας ταύτην κρατοῦντες εἰς τὰς χεῖρας θέλομεν ἀποκρίνεσθαι τοῦ λοιποῦ εἰς τοὺς συκοφαντοῦντας τὴν εἰς Πελοπόννησον ἐκστρατεῖαν μας. Ἡ Υ. Ε. ἐκφράζει τὴν ἔφεσιν τοῦ ν' ἀναστήσῃ ἡ ἐκ τῶν ἐρείπων τῆς ἀνεγειρομένη Ἑλλάς μνημεῖον εὐγνωμοσύνης. Ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡ κομψοτάτη ἐπιστολή σας διαιωνιζομένη διὰ τῆς ἱστορίας θέλει διαμείνῃ μνημεῖον ἀφθαρτον. Αἱ οἰκογένειαι μας μεγαλοφρονοῦσαι δι' αὐτὴν θέλουν τὴν διαδώσῃ εἰς τοὺς ἀπογόνους μας. Εἰς ἐμὲ δέ, ὅστις, ἀφωσιωμένος πρὸ πολλοῦ εἰς τὸν εὐγενῆ τῆς Ἑλλάδος ἀγῶνα, συνησθάνθη πολλὰκις τὰς λύπας σας εἰς τὸν καιρὸν τῶν δυστυχιῶν σας καὶ μὲ τὰς εὐχὰς μου ἐπεκαλούμην τῶν χριστιανικῶν Δυνάμεων τὴν μεσιτείαν, εἰς ἐμὲ τίποτε εὐτυχέστερον δὲν ἠδύνατο νὰ συμβῇ περὶ τὰ τέλη τοῦ μακροῦ μου σταδίου παρὰ τὸ νὰ προσκληθῶ ἀπὸ τὴν πίστιν τοῦ Βασιλέως μου εἰς τὸ νὰ διευθύνω ἐκστρατεῖαν μέλλουσαν νὰ ἔχῃ ἐπιρροὴν εἰς τὴν ἀναγέννησιν λαοῦ ἐνδόξου καὶ δυστυχούς. Μετὰ ταύτην τὴν σπανίαν εὐτυχίαν τίποτε δὲν μ' ἔμενε νὰ ἐπιθυμήσω παρὰ τὸ νὰ ἐκτελέσω τὸ χρέος μου, καθ' ὃν τρόπον

εὐδοκεῖτε νὰ με βεβαιώσετε, ὅτι τὸ ἐξετέλεσα, καὶ ν' ἀναδειχθῶ τοιουτοτρόπως ἀξίος τῆς πίστεως τοῦ σεβαστοῦ μου Ἄνακτος. Αἱ συμμαχικαὶ Δυνάμεις δὲν θέλουν ἀφίσει ἀτελὲς τὸ ἔργον των, θέλουν ἐξακολουθήσει νὰ χορηγῶσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν προστασίαν των· χρέος των καθιστᾷ τὸ τοιοῦτον ἢ ἴδια αὐτῶν τιμὴ· ἀρκεῖ τοῦτο διὰ ν' ἀποδείξῃ, ὅτι θέλει ἐκτελεσθῆ. Εἴθε, κ. κόμη, νὰ διευθύνετε ἐπὶ μακρὸν ἐτῶν ἀριθμὸν τὴν ζωογόνον δραστηριότητα τοῦ λαοῦ τούτου, εἰς τὸν ὅποιον, καίτοι κατατετραυματισμένον ὑπὸ τῶν στιγμάτων τοῦ δεσποτισμοῦ, ἀνακαλύπτονται ἔχνη τῆς μεγαλοφυΐας ἐκείνης, ἣτις τὸν κατέστησεν ἐνδοξον εἰς τὴν ἀρχαιότητα. Τὸ ἔργον σας εἶνε μέγα, ἀλλ' ὄχι ἀνώτερον τῶν δυνάμεών σας. Ἐπανερχόμενον ἤδη εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον καὶ εἰς τὴν ἡσυχίαν, ἡ ἀνάμνησις θέλει με φέρῃ συχνάκις πρὸς τὴν γῆν ταύτην, ὅπου θέλω βλέπῃ ἀσμένως ὅτι αἱ πρόδοι αὐτῆς φέρουν εἰς πέρας τὰς ἐλπίδας μου καὶ ἂν ἐξήρτητο ἀπ' ἐμὲ νὰ τὴν ὠφελήσω ἢ προθυμία μου θέλει δείξῃ, ὅτι τοῦτο ἦτο καὶ θέλει εἶναι ἀληθὴς τῆς καρδίας μου ἀνάγκη. Χρεωστῶ ἤδη, κ. κόμη, νὰ σας εὐχαριστήσω, διότι ἐκλέξατε τὸν ναύαρχον Μιαούλην διὰ νὰ ἐκφράσῃ πρὸς τὸν Βασιλέα καὶ τὴν Γαλλίαν τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Ἕλλην. Ἑθνους· ἀξιώτερον ὄργανον τῶν αἰσθημάτων σας δὲν ἠδύνατο νὰ εὑρεθῆ.» Σημειωτέον, ὅτι ὁ στρατηγὸς Μαιζὼν δὲν ἀνεχώρησεν ὁμοῦ μετὰ τῶν γαλλικῶν στρατευμάτων, ἀλλὰ, παραμείνας ἐπ' ἀρκετὸν μετὰ ταῦτα ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἐπεσκέφθη διαφόρους αὐτῆς πόλεις γενόμενος πανταχοῦ δεκτὸς μετὰ μεγάλου ἐνθουσιασμοῦ. Οὕτω, τὴν 13 Ἀπριλίου μετέβη εἰς Ναύπλιον, ἐνθα παρεσχέθησαν τῷ στρατηγῷ ἀπτὰ δείγματα τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης διὰ γενικῶν φωταψιῶν καὶ ἑορτῶν ἐν τῇ Βουλευτικῇ. Ἐκ Ναυπλίου μετέβη εἰς Ἄργος, ἐξ ἧς πόλεως ἐξήλθον πρὸς προὔπαντησιν οἱ δημογέροντες μετὰ τοῦ κλήρου, πολλῶν ἱππέων καὶ τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν τῆς ἀλληλοδιδασκτικῆς σχολῆς, ἐξ ὧν 12 μετέβησαν εἰς τὴν οἰκίαν, ἐν ἣ ἦθ' ἐδιέμενεν ὁ γάλλος στρατηγός, τὸν ὅποιον καὶ προσεφώνησαν διὰ τῶν ὀλίγων τούτων λέξεων: «μικρὰ καὶ ἄκακα παιδία μὲ ἀθήαν καὶ εἰλικρινῆ ψυχὴν ἐρχόμεθα νὰ σας προσφέρωμεν τὸν ἀπλόον τοῦτον στέφανον, δείγμα τῆς ὁποίας χρεωστοῦμεν εὐγνωμοσύνης εἰς τὰς

τρεις συμμάχους Δυνάμεις, και κατ' ἐξοχήν εις τὸν χριστιανικώτατον Βασιλέα διὰ τὰς εὐεργεσίας των, τὴν ἐλευθερίαν μας και τὸν φωτισμόν μας. Ὁ Ὑψιστος νὰ διαφυλάττῃ τοὺς θρόνους των ἀκλονήτους εις τοὺς αἰῶνας!» Ἰὴν 26 Ἀπριλίου 1829 μετέβη εις Αἴγινα διὰ νὰ χαιρετίσῃ τὸν Κυβερνήτην Καποδίστριαν. Ἐνθουσιώδης ὑποδοχὴ ἐγένετο εις τὸν στρατηγὸν ἐκ μέρους τῶν αἰγινητῶν και τῶν ψαριανῶν, ἐνῶ τὰ ὄρφανὰ τοῦ σχολείου προσέφερον εις αὐτὸν στέφανον ἐξ ἀνθέων, ἐν δ' ἐξ αὐτῶν ἐκ μέρους ὄλων εἶπε τάδε: «Και ἡμεῖς τὰ ὄρφανὰ ἐρχόμεθα, ἐξοχώτατε, εις ὑπάντησίν σας. Κανὲν δὲν ἀγνοεῖ πόσον ὀλόκληρον τὸ ἔθνος χρεωστῆι εις τὴν μεγαλοδωρίαν τοῦ Βασιλέως σου· ἀναμεταξὺ ἡμῶν εἶναι και οἱ λυτρωθέντες ἐκ τῶν χειρῶν τῶν ἀράδων ἕνεκα τῆς φιλανθρώπου ψυχῆς τῆς Α. Μ. Καὶ αἱ εὐεργεσίαι τοῦ Βασιλέως σου ἔδωκαν εις τὴν πατρικὴν μας Κυβέρνησιν μέσα διὰ τὴν σωτηρίαν και ἡμῶν τῶν ταλαιπώρων ὄρφανῶν, και ἐνῶ σὲ παρακαλοῦμεν νὰ πιστεύσῃς εις τὰ αἰσθήματα, τὰ ὅποια ἡ παιδικὴ μας φωνὴ σοῦ ἐκφράζει, ἐλπίζομεν, ὅτι θέλεις δεχθῆν και ἄλλην παράκλησίν μας τοῦ νὰ διατηρήσῃς διηνεκῆ και ἀμετάβλητον τὴν ἀγάπην τοῦ Βασιλέως σου πρὸς τὸ ἔθνος μας. Ζήτω Κάρολος δ' Ι'» Ἰὴν ἐπαύριον, περὶ τὴν μεσημέριαν, διωργανώθη ναυτικὴ ἀναπαράστασις τῶν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ναυμαχιῶν, ἣν ὁ Μαιζὼν παρηκολούθησεν ἐκ τοῦ πολεμικοῦ ὁ «Ἐνοφῶν». Ὀλίγον μετὰ ταῦτα, τὴν 30 Ἀπριλίου 1829, διεπεραιώθη εις Ὑδραν και τὴν 8 Μαΐου ἀπῆλθεν ἐκ Νεοκάστρου διὰ τῆς «Διδούς» εις Γαλλίαν, συναποκομίζων ἐκ τῆς πολυμνήτου ἑλληνικῆς γῆς ἀδάμαντα ἀκτινοβολοῦντα ἐξ ἀφθάστου δόξης και μεγαλοψυχίας διὰ νὰ κοσμήσῃ δι' αὐτοῦ τὸ στέμμα τοῦ σεβαστοῦ του κυριάρχου.

ΔΗΜ. Ι. Δ. ΔΡΟΣΟΣ

ΛΑΪΚΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ¹

Ἀλλὰ και εις τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς μεγάλης εὐδοκίμησης τῆς ἐργασίας ἡ πρόοδος δὲν ἐσταμάτησεν. Ἐκεῖ πέραν εις τὸν μέγαν κόσμον πᾶσα ἐπιχειρησις συνοδεύεται ἀπὸ τὴν σοβαρὰν σκέψιν περὶ ὅλων τῶν μέσων τῆς ἐπιτυχίας και ἡ σκέψις γεννᾷ τὴν μέθοδον, αὐτὴ δὲ τὸ σύστημα. Τοιουτοτρόπως παράγονται οἱ ὀργανισμοὶ και αὐτῶν ἡ ζωὴ εἶναι διηνεκῆς δημιουργία.

Ἡ μεθοδικὴ ἐργασία μὲ τὰς διαλέξεις πρὸς μετάδοσιν ὀρισμένου ποσοῦ και ποιοῦ χρησίμων διὰ τὴν βιωτικὴν ἐνασχόλησιν γνώσεων και συστηματοποίησιν αὐτῶν εις κύκλους μαθημάτων ἐφηρμοσμένης ἐπιστήμης, ἐγέννησε τὴν ἰδέαν καταρτισμοῦ τελείας πανεπιστημιακῆς σπουδῆς δι' ὄλον τὸν ἐργαζόμενον λαόν· ἐγέννησε τὴν ἰδέαν ἰδρύσεως λαϊκοῦ Πανεπιστημίου.

Και ἐν τῇ ἡμέρᾳ — ὅπως ἤρμοζε — τὴν πραγματοποιήσιν τῆς ἀνέλαβεν αὐτῇ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βιέννης ἡ σύγκλητος, ἀφοῦ τὴν πρὸς αὐτὴν αἴτησιν ὑπέγραψαν πενήτηντα τρεῖς τῶν καθηγητῶν και ὑφηγητῶν τῆς. Ἐὸ Ὑπουργεῖον ἐπροθυμοποιήθη νὰ παράσχῃ ἐπιχορήγησιν δώδεκα χιλιάδων κορωνῶν, καθόσον μάλιστα τοιουτοτρόπως ἔλυε και τὸ ζήτημα τῆς μισθοδοσίας τῶν ὑφηγητῶν, διὰ τοὺς ὁποίους ἐδημιουργεῖτο εις τὸ λαϊκὸν Πανεπιστήμιον ἐργασία ἐπὶ πληρωμῇ, και τὸ φθινόπωρον τοῦ 1895 ἠνοιξε τοῦτο τὰς πύλας του. Ἦτο τὸ πρῶτον τῆς ἡπειρωτικῆς Εὐρώπης, διότι εις τὴν Ἀγγλίαν και Ἀμερικὴν ἤδη πρότερον εἶχε γεννηθῆν και καρποφορήσῃ ἡ αὐτὴ ἰδέα.

Ἡ ἐργασία ὑπάγεται εις ἐπίσημον πολιτικὸν ὀργανισμόν. Σκοπὸς τῆς εἶναι ἡ ἐπιστημονικὴ μόρφωσις τῶν ἀνθρώπων τοῦ

¹ Ἐὸς συνέχεια ἐκ σελ. 543.

λαοῦ, εἰς τοὺς ὁποίους ἀπρόσιτος εἶναι ἢ συνήθης πανεπιστημιακὴ σπουδὴ. Περὶ τὸ Πάσχα οἱ μέλλοντες νὰ διδάξουν ὑφηγηταί, βοηθοί, καθηγηταί καὶ ἄλλοι ἰσοβάθμιοι ἐπιστήμονες ἀνακοινῶνουν εἰς τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ λαϊκοῦ Πανεπιστημίου τὰ θέματα τῆς διδασκαλίας των. Ἡ ἐπιτροπὴ συνεννοεῖται μὲ τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν ἐργατικῶν σωματείων διὰ τὰς τυχόν εὐχὰς καὶ τούτων ἢ τὰς σκέψεις των, καὶ καταρτίζεται τὸ πρόγραμμα τοῦ ἀκαδημιακοῦ ἔτους. Τὰ μαθήματα τῶρα πλέον δὲν εἶναι χωριστὰ διαλέξεις, ἀλλὰ κύκλοι διδασκαλίας. Ἐκαστος κύκλος περιλαμβάνει ἕξ ἑσπερινὰ μαθήματα, ἕξ ὧν ἕκαστον πάλιν ἀναλογεῖ εἰς μίαν ἑβδομάδα. Ἐκαστον μάθημα διαρκεῖ 1 1/2 ὥραν. Ὅλοι δὲ οἱ ἐνιαύσιοι κύκλοι συσχετίζονται ὀργανικῶς πρὸς ἀλλήλους. Ὅταν τὸ πρόγραμμα καταρτισθῇ, δὲν θεωρεῖται διόλου δευτερευούσης σημασίας ζήτημα ἢ λεπτομερεστάτη τῶν θεμάτων τῆς διδασκαλίας, τῶν διδασκόντων καὶ τῶν ὥρῶν γνωστοποιήσις διὰ πάντων τῶν μέσων τῆς διαφημίσεως. Δύο χιλιάδες κορῶνναι διετεθήσαν πέρυσι πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, τὸν λαϊκὸν πανεπιστημιακόν.

Τὸ πρόγραμμα περιλαμβάνει πᾶν τὸ ἐπιστητόν, ἤτοι πᾶσαν τὴν ἐπιστημονικὴν ἐπικράτειαν, ἐφόσον ἀντικείμενα αὐτῆς εἶναι κατάλληλα πρὸς ἐκλαϊκευσιν, ἀποκλειομένου αὐστηρῶς παντὸς θέματος ἀναφερομένου εἰς τοὺς πολιτικούς, θρησκευτικούς καὶ κοινωνικούς ἀγῶνας τῆς ἡμέρας, ἢ μᾶλλον συγκεκριμένως, εἰς πᾶσαν κομματικὴν συζήτησιν. Σκοπὸς ὅμως τοῦ συνόλου τῆς καθαρῶς ταύτης ἐπιστημονικῆς διδασκαλίας δὲν εἶναι ἢ εἰδικὴ εἰς τοὺς διαφόρους ἐπιστημονικούς κλάδους μόρφωσις, ἀλλ' ἢ αὐτενεργὸς σκέψις. Πῶς δὲ τοῦτο ἐπιτυγχάνεται, δεικνύουν πρῶτον αἱ ὁδηγίαι, αἱ ὁποῖαι ὀρίζουν εἰς τοὺς διδάσκοντας τὸν τρόπον τῆς διδασκαλίας, ὁδηγίαι σοφῶς μελετημέναι καὶ εὐσυνειδήτως ἐφαρμοζόμεναι, δεικνύουν δὲ καὶ ἄλλα τινὰ πρακτικὰ μέσα διδακτικά, τὰ ὁποῖα διευκολύνουν τὸν διδασκόμενον εἰς παρακολούθησιν τοῦ θέματος ἀνευ ἀμέσου ἀναφορᾶς εἰς βιβλία καὶ ἀνευ τοῦ φόβου ἐκ μέρους τοῦ διδάσκοντος, ὅτι ἢ διδασκόμενῃ ὕλη δὲν θὰ ἤτῳ ποτε δυνατὸν νὰ κατασταθῇ διαρκῶς, καὶ πρακτικῶς ἐπομένως, χρήσιμον τοῦ ἀκούοντος κτήμα.

Τὰ πρακτικὰ ταῦτα μέσα εἶναι πρῶτον ἢ ἐντυπος ἀνάλυσις ἐνὸς ἐκάστου μαθήματος, τὴν ὁποῖαν πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχει ὁ ἀκούων. Εἰς τὴν ἀνάλυσιν ταύτην ἀναγράφεται πᾶν ὅ,τι ἔχει νὰ διδάξῃ ὁ διδάσκων κατὰ τὴν μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν τοῦ μαθήματος, ἐν τέλει δὲ τῆς ἐπισκοπήσεως ταύτης τῆς ὕλης καταχωρίζεται σειρά ἐρωτημάτων ἀποτεινομένων παρὰ τοῦ ἐξεταστοῦ εἰς τὸν μαθητὴν καὶ ὁδηγίαι δίδονται περὶ τῶν καταλλήλων πρὸς ἴδιαν μελέτην ἐγχειριδίων. Δεύτερον, ἢ ἐπανάληψις τῆς παραδόσεως τοῦ μαθήματος δι' ἐρωτήσεων, τὰς ὁποίας ὑποβάλλει μὲν ὁ διδάσκων εἰς τοὺς ἀκροατὰς του κατὰ τὸ τέλος ἐκάστης παραδόσεως, ἀπαντᾷ δὲ εἰς αὐτὰς ὁ βουλόμενος τῶν μαθητῶν κατὰ τὸ προσεχές μάθημα εἴτε προφορικῶς εἴτε γραπτῶς, ὅποτε καὶ ὁ ἴδιος πάλιν δύναται ἐρωτήσεως νὰ ὑποβάλλῃ περὶ δυσκολωτέρων ἀντικειμένων τοῦ θέματος ἢ περὶ ἀντικειμένων, τὰ ὁποῖα σχέσιν ἔχουν πρὸς τὸ διδαχθέν μάθημα.

Τὰς δὲ γραπτὰς πρὸς τοὺς διδάσκοντας ὁδηγίας ἢ ἐπὶ τοῦ λαϊκοῦ πανεπιστημίου ἐφορεύουσα ἐπιτροπὴ ἀναλυτικῶς ἐκθέτει ὡς ἑξῆς. Ὁ διδάσκων, ὅστις πρέπει νὰ ὁμιλῇ ὄχι ἐκ τετραδίου, ἀλλ' ἐλευθέρως, ὀφείλει νὰ εἶναι σαφῆς καὶ ἀπλοῦς, νὰ μὴ φοβῆται δὲ διόλου τὴν ἐκλαϊκευσιν τοῦ θέματός του. Τὰ πάντα εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκλήσῃ τις λαϊκῶς, ὅταν ἀπαξ βαθέως ἔχῃ εἰσδύσει ὁ ἴδιος θεωρητικῶς εἰς τὸ ἀντικείμενόν του. Ὁ λαλῶν δὲν πρέπει νὰ προϋποθέτῃ καμμίαν γνώσιν τοῦ θέματος εἰς τοὺς ἀκροατὰς του, διὰ τοῦτο δὲ ὀφείλει νὰ ἀποφεύγῃ τοὺς τεχνικούς ὄρους καὶ ἀλλοτρίας λέξεις, ἐφόσον δὲν δύναται νὰ ἐρμηνεύσῃ αὐτὰς διὰ τῆς ἀναλύσεως τοῦ ἀντικειμένου. Χρέος του εἶναι ὡσαύτως νὰ συνδέῃ τὴν διδασκαλίαν, ὅπου τοῦτο εἶναι δυνατόν, μὲ πράγματα τῆς καθημερινῆς πείρας τῶν ἀκροατῶν. Διότι, ἐὰν οὗτοι εἶναι κατὰ τὴν θεωρητικὴν παιδείαν κατώτεροι τῶν μαθητῶν γυμνασίων, κατὰ τὴν πείραν ὅμως εἶναι ἀνώτεροι ἐκείνων. Ἐπειδὴ δὲ σαφεστέρα πάσης ἀφηρημένης ἀναπτύξεως εἶναι ἢ ἐποπτικὴ διδασκαλία, ἢ ὁμιλία τοῦ διδάσκοντος πρέπει νὰ ὀρμᾶται ἐξ ἀμέσων παρατηρήσεων καὶ γεγονότων. Ἐπὶ πᾶσι οὐδεὶς τῶν διδασκόντων πρέπει νὰ λησμονῇ ὅτι ἢ ἐργασία του δὲν τελειώνει μὲ τὴν ὥραν τῆς παραδόσεως, ἀλλ' ὅτι τὸ πλεῖστον αὐτῆς ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς προσωπικῆς τοῦ διδασκάλου πρὸς

τὸν μαθητὴν ἐπικοινωνίας καὶ γνωριμίας, ἐκ τῆς κατακτῆσεως ἐπομένως τῆς προσωπικῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ μαθητοῦ, ἣτις εἶναι ἡ βᾶσις τοῦ ὅλου συστήματος σχολικῆς μαθητείας ἐκουσίας καὶ ὄχι ὑποχρεωτικῆς.

* *

Εἰς τὴν τόσον μεθοδικῶς καὶ σοφῶς ὠργανωμένην ταύτην διδασκαλίαν ὅτι σπουδαιότατην θέσιν κατέχει τὸ πείραμα, ἢ διὰ φωτεινῶν εἰκόνων παράστασις καὶ ἢ ἐπίδειξις αὐτουσίων τῶν ἀντικειμένων περὶ ὧν ἡ διδασκαλία, εἶναι προφανές. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ διδασκαλία περὶ ἀστρονομίας, προϊστορίας τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἱστορίας τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητος εἶναι συνδεδεμένη πάντοτε μὲ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ ἀστεροσκοπείου καὶ τῶν μουσείων, ὅπως καὶ τὰ περὶ ἱστορίας τῆς μουσικῆς μαθήματα συνοδεύονται τακτικῶς ὑπὸ μουσικῶν παραστάσεων κλειδοιυμβάλου καὶ χορψίδας. Ὁ στενὸς δὲ οὗτος σύνδεσμος τοῦ λόγου καὶ τοῦ πράγματος ἔφευρεν εἰς καταρτισμὸν περιπατητικῶν μαθημάτων, κατὰ τὰς κυριακὰς ἐννοεῖται ἢ ἑορτάς, διὰ τὴν γεωγραφίαν, ὀρυκτολογίαν, βοτανικὴν καὶ γεωλογίαν, ἢ περὶ τῶν ὀπείων ἐμπειρικὴ ἐπὶ τόπου, ἄρα ἐν ὑπαίθρῳ διδασκαλία ἀκολουθεῖ κατὰ κανόνα τὴν θεωρητικὴν τῆς πανεπιστημιακῆς ἐσπέρας. Παρατηρήθη δὲ ὅτι ἢ ἐκ τῶν τοιούτων μαθημάτων ὠφέλεια δὲν εἶναι ἀπλῶς πνευματικὴ μορφωτικὴ, ἀλλὰ καὶ ἠθικὴ παιδαγωγικὴ, διότι ἐνισχύει τὴν ἀντίληψιν τῆς πραγματικότητος καὶ ἀνυψώνει τὸ φρόνημα πρὸς βαθυτέραν ἀγάπην τοῦ ἐδάφους τῆς πατρίδος, τῆς ὁποίας τὴν ὑπεράσπισιν αἰσθάνεται τοιοῦτοτρόπως ὁ ἀνθρώπος ὡς ἱερώτατον συνάμα καὶ προσφιλέστατόν του καθῆκον.

* *

Ἡ παράδοσις διαρκεῖ, ὡς ἐλέχθη, μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν. Ἄλλ' ἡ διδασκαλία περιορίζεται μόνον εἰς τὴν πρώτην ὥραν, ἢ δὲ τελευταία ἡμίσεια εἶναι φροντιστήριον, δηλαδὴ συζήτησις μετ' ἐρωταποκρίσεων, ἢ ὁποία συχνὰ ἀποβαίνει καὶ τὸ σπουδαιότατον μέρος τῆς ὅλης διδασκαλίας. Ὅπου δὲ τοῦτο δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ ἐπισημότερον κάπως εἰς τὸ μάθημα, μετατίθεται εἰς τὴν μετ' αὐτὸ ἀβίαστον πλεόν ἀναστροφὴν μαθητῶν καὶ διδασκόντων ὄχι μόνον ἐντὸς τῆς αἰθούσης, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν

κατόπιν ἐπίσκεψιν τοῦ ζυθοπωλείου, ὅπου καθηγητῆς, ὑπέροχος πολλάκις ἐπιστήμων καὶ μέγας συγγραφεύς, παρακάληται εἰς τὴν αὐτὴν τράπεζαν μὲ τὸν ἐργάτην τοῦ ἐργαστασίου καὶ μέχρι τοῦ μεσονυκτίου μὲ αὐτὸν συζητεῖ. Ποῖον ὅμως εἶναι τὸ ἐκ τούτου ἠθικὸν ὄφελος διὰ τὸν πολιτισμὸν τῆς κοινωνίας, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξηγηθῇ ἰδιαιτέρως.

Κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο τὸ συνδέον τὴν ἐπιστήμην πρὸς τὴν ζωὴν καὶ πρὸς τὴν δρᾶσιν τοῦ κοινωνικοῦ ἀνθρώπου, τὰ μαθήματα τοῦ λαϊκοῦ Πανεπιστημίου λαμβάνουν καὶ εἰς τὸ πρόγραμμα τὸν τύπον ὄχι πλέον τῆς δογματικῆς ἐπιστήμης ἀλλὰ τῆς πρακτικῆς αὐτῆς εἰς τὸν βίον ἐφαρμογῆς. Ἐὐθέως ἀναγράφει: νομικὰ ζητήματα τοῦ καθημέραν βίου — συνταγματικὸν δίκαιον — τὰ γενικὰ δικαιώματα τοῦ πολίτου — τὰ περὶ ἀσφαλείων — τὴν νομοθεσίαν περὶ βιοτεχνίας καὶ ἐργαστασίων — ὑγιεινὴν τῆς κατοικίας καὶ τῶν ἐνδυμάτων — περὶ ἐπιδράσεως τοῦ οἴνοπνεύματος, τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν τοιούτων εἰς τὴν υἰείαν τοῦ ἔθνους — ὑγιεινὴν τοῦ παιδίου — περὶ φθίσεως ὡς ἀσθενείας τοῦ λαοῦ — περὶ κρυφίων νοσημάτων καὶ τῆς ἀπὸ τούτων προφυλάξεως — περὶ τροφίμων καὶ τῆς νοθείας αὐτῶν — περὶ τοῦ αἵματος καὶ τῆς κυκλοφορίας αὐτοῦ — περὶ κατασκευῆς καὶ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ νευρικοῦ συστήματος — ψυχολογίαν τῆς καθημερινῆς ζωῆς — περὶ σκέψεως καὶ γλώσσης — περὶ ἔθνικοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ — περὶ μουσικῆς τῶν πρωτογόνων λαῶν — περὶ τῆς ποιήσεως τοῦ δεινὸς μεγάλου ποιητοῦ — περὶ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ δεινὸς μουσικοῦ δράματος τοῦ δεινὸς μουσουργοῦ — περὶ Μιλλέ καὶ Μανέ τῶν ἰδρυτῶν τῆς νέας γαλλικῆς ζωγραφικῆς — περὶ ἀκτίνων Ρέντγκεν καὶ τῶν ὁμοίων — περὶ νέων μηχανημάτων — περὶ ἀτμομηχανῶν καὶ βαγονίων τῆς σήμερον — περὶ γεωγραφίας τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς συγκοινωνίας — περὶ τοῦ προβλήματος τῆς ἀεροπορίας — τὸ ἄτομον καὶ ἡ κοινωνία εἰς τὸ φυτικὸν βασίλειον. Ἰδιαιτέρως δὲ τὸ περὶ δυναμικῆς κεφάλαιον εἶναι ἀναγεγραμμένον εἰς ἓν πρόγραμμα, κατανεμημένον εἰς δύο κύκλους, τὸν μὲν περὶ τῆς δυνάμεως τοῦ ὕδατος καὶ τῆς τεχνικῆς χρησιμοποίησεως αὐτῆς, τὸν δὲ περὶ λέβητος, ἀτμοῦ καὶ ἀτμομηχανῆς. Ἄλλοι δύο τῆς φυσικῆς κύκλοι περιλαμβάνουν τὰ κεφάλαια

περὶ ἠλεκτρισμοῦ καὶ ἠλεκτροτεχνικῆς καὶ περὶ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος. Ἡ ἀστρονομία, ἡ πειραματικὴ ψυχολογία, ἡ τεχνολογία, ἡ φιλοσοφία, ἀρχαία, μεσαιωνικὴ καὶ νεωτέρα, ἡ ἱστορία τοῦ πολιτισμοῦ, ἡ καλλιτεχνία, ἀντιπροσωπεύονται εἰς τὸ πρόγραμμα καθ' ὅμοιον τρόπον.

* *

Καὶ οἱ καρποὶ τῆς σοβαρᾶς ταύτης, ἀν καὶ λαϊκῆς ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους καὶ ἐλευθέρως πάσης ὑποχρεώσεως ἐργασίας; Οἱ λαϊκοὶ σπουδασταὶ τῶν μαθημάτων τούτων, γράφει εἰς τὴν ἐτήσιαν ἐκθεσὶν τοῦ καθηγητῆς αὐτῶν, εἶναι ὄριμα κατὰ τὸ πλεῖστον πνεύματα ἕνεκα τῆς βιωτικῆς τῶν ἐμπειρίας, ὅχι δὲ σπανίως ἡ καρτερία καὶ ὁ ἐνθουσιασμός τῶν εἶναι τόσον μέγας, ὥστε ταχύτερον προοδεύουν αὐτοὶ παρά ἀρκετοὶ τῶν Πανεπιστημίων φοιτητῶν, οἱ ὅποιοι φοιτῶσιν εἰς αὐτὰ μόνον διὰ νὰ ζήσουν κατόπιν ὡς ἐπαγγελματίαι ἐπιστήμονες. Προσερχόμενοι δὲ εἰς ἐξέτασιν οἱ λαϊκοὶ σπουδασταὶ ἐπιτυγχάνουν τόσον τελείως ὅσον οἱ ἐπιμελεῖς φοιτητῶν Πανεπιστημίων κατὰ τὸ τέλος τετραετοῦς καὶ πενταετοῦς φοιτήσεως. Διότι καὶ αἱ ἐπιστημονικαὶ ἐξετάσεις μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐγκυκλίου σπουδῆς περιλαμβάνονται εἰς τὸ πρόγραμμα τοῦ λαϊκοῦ Πανεπιστημίου δι' ἐκείνους τοῦλάχιστον τῶν φιλομαθῶν τούτων ἀνθρώπων — ἀνδρῶν ἐννοεῖται καὶ γυναικῶν, νέων, ἢ νεανίδων — τῆς βιωτικῆς ἀσχολίας καὶ ἐργασίας, οἵτινες διὰ πρακτικόν τινα λόγον ἢ ἰδεώδη σκοπὸν ἐπιθυμοῦν νὰ λάβουν πιστοποιητικὸν ὅτι ὄντως ἀπέκτησαν γνῶσιν τῶν διδασθέντων. Ἀλλ' εἰς τοὺς ἐξεταστάς καθηγητάς ἐπιβάλλεται ὑπὸ τοῦ κανονισμοῦ τὸ καθῆκον αὐστηροῦ ἐλέγχου τῆς σαφοῦς σκέψεως τοῦ ἐξεταζομένου, διὰ τὴν ἀτέλειαν τῆς ὁποίας ἀποχρῶσα δικαιολογία δὲν θεωρεῖται ἀκρίτως ἢ δυσκολία τοῦ λαϊκοῦ ἀνθρώπου περὶ τὴν ἔκφρασιν. Τόσον σοβαρὰ εἶναι ἡ ἀντίληψις περὶ τοῦ χαρακτῆρος τῆς λαϊκῆς ταύτης ἐπιστημονικῆς ἐργασίας εἰς ἔθνη, εἰς τὰ ὅποια τίποτε φύσει σοβαρὸν καὶ σπουδαῖον δὲν λαμβάνεται ἐπιπολαίως. Ἐὐπιστοποιητικὸν ἄλλως, ἤτοι τὸ δίπλωμα τῶν λαϊκῶν διδασκτόρων, σπανίως ἀποβλέπει εἰς σκοπὸν ἐπαγγελματικῆς ὠφελείας· ὁ σκοπὸς τοῦ εἶναι ἰδεώδης. Τόσον καὶ τοῦτο δεικνύει πόσον βαθεῖα εἶναι ἡ ἀντίληψις τῶν λαϊκῶν σπουδαστῶν

περὶ τοῦ ὑψηλοῦ χαρακτῆρος τῆς πανεπιστημιακῆς τῶν σπουδῆς. Πέρυσιν ἔδωκαν μὲ τὸν βαθμὸν ἀριστα ἢ πάνυ καλῶς εἰκοσιτρεῖς σπουδασταὶ ἐξετάσεις πανεπιστημιακᾶς εἰς τὸ ἀστικὸν δίκαιον, τὴν ἱστορίαν τῆς λογοτεχνίας, τὴν τεχνολογίαν, μαθηματικὴν, ἀνατομικὴν, ὑγιεινὴν, χημείαν, φυσικὴν.

* *

Ἦδη καταπληκτικὴ εἶναι ἡ ὑπὲρ ἀνωτέρας τινὸς πολιτιστικῆς προόδου ἐργασία, αὕτη χάριν τοῦ ἐργαζομένου λαοῦ καὶ δι' αὐτοῦ χάριν τῶν ὑψηλοτέρων ἀμα ἠθικῶν καὶ ὕλικῶν συμφερόντων τοῦ ἔθνους ὅλου. Ἐργασία ὀρμηθεῖσα ἐκ τῆς τόσον μετριόφρονος φαινομένης σκέψεως πρὸς χρησιμοποίησιν ἀργίας ἑορταστικῆς καὶ ἐσπερινῶν ὥρων, αἵτινες ἀκολουθοῦν βαρεῖαν, καταπονητικὴν πολλάκις ἐνασχόλησιν τοῦ λαοῦ κατὰ τὸ διάστημα τῶν ἐργασίμων ἡμερῶν! Νὰ θαυμάσῃ τις ἄρα γε τοὺς οὕτω πονοῦντας καὶ μεριμνῶντας ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, τοὺς μεγάλους φιλοπάτριδας καὶ ἀκαταπονήτους εὐεργέτας αὐτοῦ, ἢ αὐτὸν τὸν λαὸν μᾶλλον, ὅστις καὶ ἐν τῇ καταθλιπτικῇ θέσει τοῦ χάριν τοῦ ἄρτου τοῦ ἐργαζομένου αἰσθάνεται ἀκόμη ὄρεξιν, τί λέγω; ἔχει ζῆλον καὶ ἐνθουσιασμόν νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν πλήρωσιν ἰδεῶδων τοῦ ἀναγκῶν; Βεβαίως καὶ ἐκεῖνο εἶναι θαυμαστὸν καὶ τοῦτο θαυμαστότερον. Ἐὐχάσμενος ὅμως τοιοῦτοτρόπως γίνεται ἀκόμη φανερώτερον, τὸ ὅποσον χωρίζει ὅχι μόνον τοὺς τεσσαράκοντα παρ' ἡμῶν σχεδιάσαντας τὴν σύστασιν συλλόγου τῆς Κυριακῆς ἀργίας ἀπὸ τῶν δραστήριων καταρτιστῶν τῶν κολοσιαιῶν περιγραφέντων ἄνω ὀργανισμῶν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀναπαύομενον ἀκόμη ὑπὸ τὴν σκιά τῶν ἀναμνήσεων τοῦ παρελθόντος ἢ πρὸς ὑψηλότερα πολιτιστικὰ ἰδεώδη ἀμβλῶν ἀκόμη λαὸν μας ἀπὸ τοὺς φωτισμένους ἐκείνους ἐργάτας τοῦ Βορρᾶ.

Ἡ εἰκὼν δὲν χρειάζεται περισσότερα χρώματα διὰ νὰ καταδειχθῇ ἐμφανέστερον ἢ ἀντίθεσις τῶν δύο κόσμων. Ἀλλὰ περὶ τούτου δὲν πρόκειται, μολονότι εἰς τὸ κάτοπτρον, τὸ ὁποῖον μᾶς προτείνεται ἐκεῖθεν, καλὸν εἶναι νὰ βλέπωμεν τὸ πρόσωπόν μας, ἀφοῦ τὸ ἐθνικὸν μας ἰδεῶδες καὶ ἡ ἐθνικὴ μας ἀξίωσις εἶναι νὰ φαινῶμεθα κρατοῦντες τὰ σκῆπτρα τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς, καθόλου τῆς πολιτιστικῆς ὑπεροχῆς μεταξὺ πάντων τῶν ὁμοίων μας, ἀν μὴ καὶ τῶν ἀνωτέρων μας. Πρόκειται

κυρίως νὰ πεισθῶμεν ὅτι πολλὰ εἶναι δυνατὰ ἐξ ἐκείνων, τῶν ὁποίων ἐνθουσιωδῶς ἐν ἀρχῇ ἐχόμεθα, πρὸ τῶν ὁποίων ὁμῶς κατόπιν μικροψυχοῦντες ἀποβάλλομεν πᾶσαν δραστικὴν ἐνέργειαν πρὸς ἐπίτευξιν τῶν ἀμέσως δυνατῶν ὡς ἀφορμὴν μεγαλειτέρων κατόπιν ἐπιτυχιῶν. Χρειάζεται μόνον ἀκριβοῦς σκέψις περὶ τοῦ τί ἀπαιτεῖται πρὸς ἐπιτυχίαν τούτων ἀκριβοῦς τῶν ἀμέσως δυνατῶν καί, διὰ νὰ εἴμεθα εἰλικρινεῖς, ὡς ὁμολογήσωμεν ὅτι εἰς τὴν προκειμένην περίστασιν μία γενναία κάπως θυσία ἐκ μέρους ὀλίγων, ἐνδὸς ἴσως ἢ τὸ πολὺ δύο ἢ τριῶν, εἶναι ἀπαραίτητος ἐν ἀρχῇ καὶ ἐπὶ τινὰ μάλιστα χρόνον πρὸς καταρτισμὸν τοῦ πρώτου στοιχειώδους ὀργανισμοῦ τῆς ἐργασίας. Δὲν εἶναι τόπος ἐνταῦθα νὰ διαγράψωμεν μὲ καθαράς γραμμὰς τὸ πρόγραμμα τῆς ἐργασίας ταύτης, ἀφοῦ δὲν ἤξεύρομεν ἂν οἱ Τεσσαράκοντα διανοοῦνται ἀκόμη τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ναυαγήσαντος ὄχι ἐν τῇ ἀγαθῇ προθέσει ἀλλ' ἐν τῇ ἐκτελέσει σχεδίου, οὔτε ἂν ὁ εἰσηγητὴς αὐτοῦ σκέπτεται ἀκόμη νὰ ἀναρριπήσῃ τὸν ζῆλον τῶν πρὸ ὀλίγων μόλις μηνῶν τόσον ἐνθουσιωδῶς ἀποδεχθέντων τὰς σκέψεις του φίλων. Ἄλλ' ἐὰν δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ παρομοιάζωνται τὰ σοβαρὰ μας ἐγχειρήματα μὲ τὰ ἐπὶ τῆς ἄμμου παιγνίδια τῶν παιδίων, θ' ἀναλογισθῶμεν ὅτι κάποια εὐθύνη μᾶς βαρύνει διὰ τὴν ἀποτυχίαν ἔργων, τὰ ὅποια ἡμεῖς αὐτοὶ ἐγκαταλείπομεν εἰς τὴν τύχην των μόνον ἀπὸ ἔλλειψιν μικρᾶς ἐθελοθυσίας. Ὁ ὀργανισμὸς τῆς πρὸς χρησιμοποίησιν τῆς Κυριακῆς ἀργίας ἐπιχειρηθείσης ἐργασίας περιέλαβεν ἐκτελεστὰ πράγματα. Τὸ γνωρίζουν ὅλοι ὅσοι ἀνέλαβον τότε τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν. Ἐχρειάζεται μόνον νὰ φωτισθῇ ὁ κόσμος καὶ προσελκυσθῇ εἰς τὸ δίκτυον τοῦ ὀργανισμοῦ. Πρὸς τοῦτο ὁμῶς ἦτο ἀνάγκη νὰ δαπανηθῇ ὀλίγον χρήμα. Ἀνὰ δέκα χιλιάδας δραχμᾶς τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον ἔτος ἦτο ἀνάγκη νὰ δαπανηθῶν ἕως ὅτου ἐννοήσῃ ὁ κόσμος ὅλην τὴν σημασίαν τῆς ἐργασίας καὶ ἔλθῃ εἰς προσωπικὴν ἐπικοινωνίαν, εἰς ἄμεσον ἐπαφὴν πρὸς τοὺς μεριμνῶντας περὶ αὐτοῦ — ἕως ὅτου ἐλκύσουν οὗτοι τὴν τελείαν τοῦ λαοῦ πρὸς αὐτοὺς ἐμπιστοσύνην.

Ἐπρόκειτο νὰ ὀργανωθῇ Διευθυντήριον τῆς ἐργασίας μὲ ἕνα ἄνδρα ὡς μοχλὸν πάσης ἐνεργείας καὶ δύο-τρεις συνεργάτας, πάντας ἀφιερωμένους ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὸ ἔργον· ταῦτο

ὁμῶς δὲν γίνεται ἄνευ ἀμοιβῆς τοῦ κόπου τοῦ ἐργαζομένου, ἀφοῦ κανεὶς ἐκ τῶν πρὸς τοῦτο ἱκανῶν δὲν εὕρισκετο δυνάμενος νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν βιωτικὴν του ἐνασχόλησιν διὰ νὰ ἀφιερωθῇ εἰς τὸν ἰδεώδη σκοπὸν τῆς ἐργασίας τοῦ λαοῦ. Εἰς τοῦτο δὲ τὸ σημεῖον ἀκριβοῦς ἐσταμάτησεν ἡ ἐργασία κατὰ Μάϊον τοῦ λήγοντος ἔτους, ὅταν ἤλθεν ἡ στιγμή νὰ ἀρχίσουν τὰ λαϊκὰ λουτρά, νὰ δοθοῦν παραστάσεις μουσικαὶ καὶ θεατρικαί, νὰ ὀργανωθοῦν ἐκδρομαὶ καὶ νὰ γίνουν πρακτικαὶ τῆς ἐφηρμοσμένης ἐπιστήμης διαλέξεις. Πρὸς ἕκαστον τῶν προχείρων τούτων σκοπῶν ἐχρειάζοντο πρῶτα-πρῶτα ἄνθρωποι ὀργανοῦντες καὶ ἄνθρωποι τὸν σκοπὸν ὑπηρετοῦντες, ὡς λειτουργοὶ δὲ καὶ παράγοντες ἐνδὸς ὀργανισμοῦ ἢ ὡς δευτερεύοντα ὄργανα καὶ ὑπάλληλοι ἦτο ἀνάγκη οὗτοι νὰ πληρωθοῦν. Τὸ μέγα πρόβλημα ἐργασίας πολιτιστικῆς, ἡ ὅποια δύναται ν' ἀποκτήσῃ σπουδαιότητα σημασίαν δι' ὅλον τὸν κοινωνικὸν ὀργανισμὸν τοῦ ἔθνους, εὕρισκει εὐκόλα τὴν λύσιν, ἐὰν ἀποδειχθῇ ὅτι δὲν εἶναι καὶ τόσον δύσκολον νὰ ὀργανωθῇ ἡ ἐπιχείρησις ὅπως πᾶσα κερδοσκοπικὴ ἐπιχείρησις: μὲ τὴν καταβολὴν πρῶτον ἐνδὸς κεφαλαίου. Ἴτιποτε ἄλλο δὲν λείπει παρὰ τοῦτο καὶ μόνον. Καὶ ἡ ἐξεύρεσις του δὲν ἐξαρτᾶται εὐτυχῶς ἐκ τῆς γενναιοδωρίας πολυταλάντου τινός· δέκα χιλιάδες δραχμαὶ κατ' ἔτος διὰ δύο-τρία ἔτη εὕρισκονται ὄχι δυσκόλως ὡς ἐπιχορήγησις δύο-τριῶν φιλοπατρίδων ἀνδρῶν, ἀρκεῖ ὁ εἰσηγητὴς τῆς λαμπρᾶς ιδέας, ἡ ὅποια συνεζητήθη εἰς τὸ Ἴλιου μέλαθρον νὰ ἐργασθῇ μὲ τὸν συνήθη ζῆλόν του πρὸς τοῦτο.

Ἄξιζει δὲ μὰ τὴν ἀλήθειαν ἡ ὑπόθεσις τόσο ζήλου καὶ τόσο χρήματος τὴν θυσίαν. Ἦν ἐργασία πολλὰκις ἀπεκάλεσα ἐξόχως πολιτιστικὴν. Ἦ λέξις δὲν εἶναι διόλου κοσμητικὴ καὶ ἡ φράσις εἶναι ξένη πρὸς πᾶσαν ῥητορικὴν ὑπερβολὴν. Ἦ ἀμβλύτης τοῦ λαοῦ ἀπεδείχθη ἄλλοῦ ὑπὸ τῆς ἀμειλίχτου στατιστικῆς τόσον μέγα κακὸν διὰ τὴν ὕλικὴν ὅχι ὀλιγώτερον παρὰ διὰ τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ εὐημερίαν, ὅσον μέγα ἀγαθὸν κατ' ἀμφοτέρωτα εἶναι ὁ φωτισμὸς, ἡ παιδεία του. Εἰς ἀριθμοὺς καὶ εἰς νόμισμα μετουσιουμένη ἡ παιδεία αὐτὴ δεικνύει τὴν ἐξῆς ἀναλογίαν πρὸς τὴν ἀπαιδευσίαν καὶ τὴν ἀμβλύτητα. Εἰς τὴν αὐστριακὴν χώραν Μοραβίαν οἱ ἀναλφάβητοι τοῦ ἀγροτικοῦ

λαοῦ ἄνθρωποι εἶναι μόνον 7 0/0. Ἐκεῖ λοιπὸν κατὰ κεφαλὴν τὸ καθαρὸν ἐκ τῆς ἐργασίας τῆς ἀγροτικῆς εἰσόδημα εἶναι 40 κορῶνναι καὶ 40 ἑκατοστά. Εἰς τὴν Γαλικίαν ἐξ ἄλλου οἱ ἀναλφάβητοι τῆς αὐτῆς τάξεως ἄνθρωποι εἶναι 56 0/0 καὶ ἰδοὺ ὅτι ἐκεῖ τὸ καθαρὸν ἐκ τῆς αὐτῆς ἀγροτικῆς ἐργασίας εἰσόδημα κατὰ κεφαλὴν εἶναι ἀντάξιον τῆς ἀμβλύτητος τῶν ἀνθρώπων, δηλαδὴ μόνον 7 κορῶνναι καὶ 20 ἑκατοστά. Εἰς τὴν Δαλματίαν οἱ ἀναλφάβητοι εἶναι 72 0/0 καὶ τὸ εἰσόδημα ὁμοίως 5 κορῶνναι καὶ 42 ἑκατοστά. Εἰς τὴν Μπουκοβίαν 64 0/0 οἱ ἀναλφάβητοι, τὸ δὲ εἰσόδημα κατὰ κεφαλὴν 7 κορῶνναι καὶ 20 ἑκατοστά. Τί θὰ ἀπεδείκνυεν ἄρα γε ἡ στατιστικὴ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἂν ἤθελε γίνῃ ὁμοίου εἴδους ἐξέτασις καὶ παρ' ἡμῖν; Νεφελώδη λοιπὸν ἀγαθὰ δὲν ζητοῦν ὅσοι σκέπτονται καὶ μεριμνοῦν περὶ τοῦ φωτισμοῦ τοῦ λαοῦ ἀπὸ τῆς πρώτης βαθμίδος τῶν ἀναλφάβητων μέχρι τῆς ὑψηλοτέρας τῶν γραμματισμένων μὲν ἴσως ἐν μέρει, ἀλλ' ἀπαιδεύτων βεβαίως κατὰ τὰλλα καὶ τυφλῶν ἐντελῶς πρὸς τὸ περιτυλίссον τώρα τὴν Οἰκουμένην φῶς τῆς Ἐπιστήμης. Οἱ Ἑσσαράκοντα ἄλλως παρ' ἡμῖν μετὰ τοῦ θερμουργοῦ αὐτῶν προέδρου θὰ ἐνθυμηθοῦν, ὅτι εἰς τὸν Σύλλογον τῆς Κυριακῆς ἀργίας ἐπρόκειτο καὶ περὶ παροχῆς στοιχειῶδους παιδείας εἰς τοὺς κατὰ χιλιάδας τότε ὑπολογισθέντας μικροὺς καὶ μεγάλους ἀνθρώπους τοῦ λαοῦ, διὰ τὸ καλὸν τῶν ὁποίων σκοπὸς ἦτο νὰ χρησιμοποιηθοῦν τῆς Κυριακῆς ἀργίας αἱ ἀνιαραὶ ἡμεριναὶ καὶ νυκτεριναὶ ὥραι. Ἀνάγνωσις καὶ γραφὴ διὰ τοὺς ἐντελῶς ἀναλφάβητους, ἀνάγνωσις σπουδαιότερα διὰ τοὺς ὀπισθόηποτε γραμματισμένους, διηγήσεις γεωγραφικαί, ἱστορικαὶ δι' ἀμφοτέρους καὶ ὁμοίως πρακτικὴ ἐνστάλαξις πάσης ἀγαθῆς, χρησίμου γνώσεως διὰ παντὸς παραστατικοῦ μέσου, ὅσον πειραμάτων, ἐπιδείξεων φωτεινῶν εἰκόνων, ἦτο τὸ πρόγραμμα τὸ ὁποῖον τότε ἐμελετήθη πρὸς ἡμέρωσιν, ἀνύψωσιν καὶ φωτισμὸν τῶν ἐγκαταλελειμμένων εἰς τὴν σκοτεινὴν τῶν τύχην ἀνθρώπων τούτων τοῦ λαοῦ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΩΤΗΡΙΑΔΗΣ

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΑΙ

(Σελίδες Ἡμερολογίου)

Μέσα εἰς τὴν νεωτέραν Βαβυλῶνα τῶν γλωσσῶν καὶ τῶν φυλῶν, εἰς τὴν ἐξωτερικὴν πόλιν τῆς ἀγρίας πλήν θελκτικῆς μεγαλοπρεπείας, εἰς τὸ ἄστυ τὸ ἀπέραντον, τὸ δονούμενον καὶ ἀναπαλλόμενον ἐκ τῆς σφυζούσης ζωῆς τῆς νεότητος τῆς καθημερινῶς καὶ ἀδιαλείπτως ἀνανεουμένης ἐξ ὄλων τῶν μερῶν τοῦ κόσμου, μέσα εἰς τὸ πολύμορφον ψηφιδωτὸν τοῦ συμφυρμοῦ τῶν ξανθῶν καὶ τῶν μελαγχρινῶν, τῶν μιγάδων καὶ τῶν κιτρίνων, οἱ ὅποιοι δὲν ἐπρόφθασαν νὰ συγχωνευθοῦν καὶ ἀφομοιωθοῦν ἀκόμη, πρόβάλλει δειλὴ καὶ συνεσταλμένη ἢ μορφὴ τοῦ Ἑλληνοῦ μετανάστου, τοῦ ἐπιμόχθως ἀγωνιζομένου καὶ παλαιόντος χωρὶς ν' ἀπολαμβάνῃ, χωρὶς νὰ ἐννοῇ κὰν τὴν χαρμονὴν τῆς ζωῆς τῆς ἐκδηλουμένης γύρω του καθ' ὅλας τὰς πολυτρόπους καὶ πολυποικίλους αὐτῆς ἐκδηλώσεις.

Θὰ τὸν ἴδετε παντοῦ τὸν Ἑλληνα μετανάστην. Θὰ τὸν συναντήσετε εἰς πᾶσαν λειωφόρον, εἰς πᾶσαν ὁδόν, εἰς πᾶσαν σχεδὸν γωνίαν σιλιβώνοντα ὑποδήματα, πωλοῦντα ἄνθη, ψήνοντα κάστανα ἢ ὀδηγούμενον ὑπὸ τοῦ ἀστυφύλακος εἰς τὴν ἀστυνομίαν τῆ συνοδείᾳ ἀλαλαζόντων χαμινίων. Ὁ Ἑλληὴν μετανάστης καὶ μικρέμπορος ὁ διημερεύων καὶ διανυκτερεύων ἐν ὑπαίθρῳ, ἀποτελεῖ ἐντελῶς ξεχωριστὴν φυσιογνωμίαν εἰς τὴν ἀπέραντον κοσμοπόλιν. Ἐὰν δὲν ἐπρόφθασε νὰ ἐξαμερικανισθῇ ἀκόμη ἐξωτερικῶς, νὰ περιδληθῇ δηλαδὴ τὰ εὐρύχωρα καὶ ἀκαλαίσθητα ἐνδύματα, τὰ ὁποῖα κατασκευάζουν καὶ πωλοῦν ἔτοιμα οἱ Ἑβραῖοι ἀντὶ πέντε δολλαρίων καὶ τὰ ὁποῖα ἀποδίδουν τὴν προσωυμίαν τοῦ «Ἀμερικάνου» εἰς τοὺς παλινοστοῦντας, ἐὰν τὰ οἰκονομικά του δὲν τοῦ ἐπέτρεψαν νὰ ἐντρυφήσῃ εἰς τὴν πολυτέλειαν τοῦ κυλινδροειδοῦς μαύρου πῖλου τῆς δημοκρατικῆς ἰσότητος, φορεῖ ἀκόμη τὰ χονδροκαμωμένα ρούχα τῆς πατρίδος του, τὰ ὁποῖα ἠγόρασε, κατὰ τὴν παραμονὴν τῆς ἀνα-

χωρήσειός του, εις τὸν Πειραιᾶ ἢ εἰς τὰς Πάτρας καὶ τὸν πατροπαράδοτον κοῦκον τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας, τὸν καλύπτοντα τὰς βλεφαρίδας καὶ εἰσερχόμενον μέχρι τῶν ὠτων.

Ἀπὸ τῶν πολυθορύβων καὶ κοσμοβριθῶν βουλευδάρτων τῆς Βροδοῦέϋ καὶ τῆς Πέμπτης Λεωφόρου, ὅπου ἐπιδεικνύεται εἰς τὸ ἀκαταπαύστως ὀγκούμενον ἡμέραν καὶ νύκτα ἀνθρώπινον ρεῦμα πᾶν ὅ,τι ἐκλεκτὸν ἔχει νὰ ἐπιδειξῆ ἡ Νέα Ὑόρκη, — ἀπὸ τῆς Βροδοῦέϋ, τῆς ἀπεράντου αὐτῆς ὑπαιθρίου στοᾶς τῆς καλλονῆς, καὶ τῆς Πέμπτης Λεωφόρου, τῆς μυρμηκιώσης ἐκ τῶν αὐτοκινήτων τῶν ἑκατομμυριούχων καὶ τῶν βασιλέων τῆς Οὐώλλ Στρήτ, μέχρι τῶν πλέον ἀποκέντρων σημείων τῆς πόλεως, μέχρις αὐτῆς τῆς Κινεζοπόλεως εἰς τὴν ὁποίαν οἱ Κινέζοι φυλακίζουν τὰς ἀφροπλάστους κόρας τῶν λευκῶν καὶ τὰς καθιστοῦν θύματα τοῦ ὀπίου, μέχρις αὐτῆς τῆς μικρᾶς Ἰταλίας, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ μελαγχρινοὶ Καλαβρέζοι μετέφερον ὄλα τὰ ἐλαττώματα τῆς γενεθλίου των, ὁ Ἕλληνας μετανάστης σύρει ἐπιπόνως τὸ καρροτσάκι του ἐν μέσῳ ἀναθυμιάσεων καπνοῦ ἐκ τῶν ψηνομένων λεπτοκαρύων ἢ ἔχει στήση τὴν ἔδραν τῆς λουστραριᾶς του, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναπαυτικῶς καὶ ἐπιδεικτικῶς ἐξαπλώνεται ὁ Ἀμερικανὸς διὰ νὰ βερνικώσῃ τὰ ὑποδήματά του.

Κατὰ τὰς μακρὰς θερινὰς ἡμέρας, κατὰ τὰς ὁποίας ὁ πυριφλεγῆς ἥλιος ἀναλύει τὴν ἀσφαλτον τῶν δρόμων, κατὰ τὰς δοκιμαστικὰς στιγμὰς τῆς ἀφορήτου θερμοκρασίας, κατὰ τὰς ὁποίας τὰ ἀνθρώπινα πλάσματα, μὴ δυνάμενα ν' ἀναπνεύσουν ἐκ τῶν διαθέρμων ὑδρατμῶν τῶν αἰωρουμένων ἐπὶ τῆς ὀμιχλώδους ἀτμοσφαιρας, πίπτουν ἠλιόπληκτα ἐπὶ τοῦ φλογιζομένου ἐδάφους, κατὰ τὰς σπανίας καὶ περιοδικὰς ἐκείνας μεσημβρίας τοῦ καλοκαιρινοῦ ληθάργου τῆς οὐδέποτε ὑπνωττούσης πόλεως, κατὰ τὰς ὁποίας ἐκνευρισμένα καὶ ἐξηντλημένα τὰ ἀνθρώπινα πλήθη σταματοῦν διὰ ν' ἀνασάνουν καὶ νὰ βεβαιωθοῦν ὅτι ὁ ἀμελικτος ἥλιος δὲν ἐξήτμισε τὴν ζωογόνον πνοήν των, ὁ Ἕλληνας μετανάστης παραπαίων σύρει τὸ καρροτσάκι του εἰς τὰ ὑπόστεγα τῶν ἐναερίων σιδηροδρόμων καὶ διαλαλεῖ μὲ διακεκομμένην καὶ ἀσθματικὴν φωνὴν εἰς ἀκατάληπτα ἀγγλικά πρὸς θυμηδία τῶν διαβατῶν τὰ ἐμπορεύματά του. Πολλάκις ἐν μέσῳ τῆς ἀπειριγράπτου ὀχλοβοῆς καὶ τῆς ἀδιαλείπτου τροχηλασίας τῶν

παρελαυνόντων ἐν ἀτελειώτῳ σειρᾷ μυριάδων ὀχημάτων, κ' ἐν μέσῳ τῶν φρικιαστικῶν συγκλονισμῶν καὶ θορύβων τῶν χαλυβδίνων τροχῶν καὶ τροχιῶν τοῦ ἠλεκτρικοῦ σιδηροδρόμου, συμβαίνει ν' ἀπηχῆσῃ εἰς τὰ ὠτά σας γνώριμος φράσις «ἦντα κά- νεις ὠρὲ Δ' μήτρη» ἢ παρομοία, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Ἕλληνας μετανάστης λησιμονῶν τὰς πίκρας καὶ τὰ βάσανά του προσφωνεῖ ἀντιπαρερχόμενον συμπατριώτην του.

Οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων μικρεμπόρων διημερεύουν καὶ διανυκτερεύουν εἰς τὸ κάτω τμήμα τῆς πόλεως, τὸ κοινῶς ἀποκαλούμενον ντάουν τάουν, ὅπου καὶ ἡ μεγαλειτέρα ἐμπορικὴ κίνησις. Πέριξ τῶν πεζοδρομίων τοῦ παρὰ τὴν ἀποβάθραν τῆς Μπάττερου Πλέις πάρκου σταθμεύουν δωδεκάδες καρροτσάκια Ἑλλήνων ἐπιχειρηματιῶν πωλούντων μπανάνας, πορτοκάλια, δαμάσκηνα, εὐθηνὰ γλυκίσματα καὶ παγωτὰ καὶ πρόστυχα ταχυδρομικὰ δελτάρια. Πολλάκις, δσάκις συμβαίνει νὰ πυκνωθοῦν αἱ τάξεις των, νομίζετε ὅτι εὗρίσκεσθε εἰς ἑλληνικὴν ἐπαρχιακὴν ἐμποροπανήγυριν. Οἱ πωληταὶ χωρικοὶ ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς Πελοποννήσου, ἄλλος γέρον καὶ ἄλλος νέος, νεοαφιχθέντα παιδία καὶ ἀσπρομάλληδες ἀποτυχόντες τυχοδιῶκται συζητοῦν περὶ τῶν ἐνδιαφερόντων ζητημάτων τῆς πατρίδος των, περὶ τῶν δημάρχων των, τῶν παρέδρων των, τῶν δημοτικῶν συμβούλων των ἢ ἐντροφοῦν εἰς τὴν συνήθη κακογλωσσίαν, διὰ τῆς ὁποίας σχολιάζουν ὄλα τὰ ζητήματα τοῦ τόπου των. Ἐὰν ἔλειπαν τὰ ὑψηλὰ οἰκοδομήματα, ἢ παραπλεύρως διερχομένη γραμμὴ τοῦ ἐναερίου σιδηροδρόμου καὶ τὰ ἀγάλματα τοῦ πάρκου θὰ ἐνομιζατε ὅτι εὗρίσκεσθε πράγματι εἰς ἑλληνικὸν χωρίον ἐν ἡμέρᾳ πανηγύρεως. Αἱ αὐταὶ σκηναὶ διαδραματίζονται καὶ αἱ αὐταὶ εἰκόνες παρελαύνουν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σας μὲ τὴν αὐτὴν διαδοχικὴν σειρὰν κινηματογράφου εἰς ὄλα τὰ πολυσύχναστα κέντρα τῆς κάτω πόλεως, εἰς τὸ περίφημον Μπάττερου, τὴν Πλάκαν τῆς Νέας Ὑόρκης, εἰς τὸ Τσάθαμ, τὸν συνοριακὸν σταθμὸν Κινεζοπόλεως, Ἑβραιοπόλεως καὶ Ἰταλοπόλεως καὶ εἰς τὰς κατὰ μῆκος τοῦ Χόδουνας ἀποβάθρας, ὅπου συναθροίζονται καὶ συσκέπτονται καὶ συζητοῦν ὄλα τὰ ὑποπτα στοιχεῖα τοῦ παλαιοῦ κόσμου, τὰ ὅποια ἐκβράζει εἰς τὰς ἀμερικανικὰς ἀκτὰς τὸ ρεῦμα τοῦ ὠκεανοῦ. Ἐνίοτε, δσάκις μελαγχολικὸς θελήσετε

νά σταματήσητε και περιεργασθήτε τὰ ἀτυχῆ αὐτὰ θύματα τοῦ ἐκπατρισμοῦ ἀτυχεστέρας πατρίδος, ἥτις δὲν ἠδυνήθη νὰ τὰ συγκρατήσῃ εἰς τοὺς κόλπους τῆς, ἀντιλαμβάνεσθε πανικὸν ἐνοκῆπτοντα αἰφνιδίως εἰς τὰς τάξεις των και βλέπετε καρροτσάκια και ἐμπορεύματα ἐξαφανιζόμενα ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ, ἀνατρεπόμενα, θραυόμενα ὡς ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν ἐνσκήψαντος τυφῶνος. Εἶναι ὁ ἐφιππος ἀστυνόμος μὲ τὴν ροδοκόκκινον και ἐπιβλητικὴν μορφήν, τὰ κίτρινα γαλόνια, τὰ τόσον ὠραία ἀρμοζόμενα εἰς τὴν κυανῆν στολήν του, τὰ ἄσπρα γάντια και τὸν ὑπερήφανον καστανόχρουν ἵππον, ὅστις ἀντιληφθεὶς αὐτοῦς ἐκ τῆς γωνίας σπεύδει πρὸς καταδίωξίν των. Οἱ Ἕλληνες μικρέμποροι, ὡς τὰ καταδιωκόμενα πτηνὰ ὑπὸ ἀρπακτικοῦ ὄρνέου, διασκορπίζονται περιδεεῖς πρὸς ἄλλα τὰ σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος, παρασύροντες ἐν τῇ ὀρμῇ των τοὺς διαδάτας, προσκρούοντες ἐπὶ τῶν γωνιῶν, κτυπῶντες ἐπὶ τῶν σιδηρῶν κιγκλιδωμάτων και προκαλοῦντες τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ πλήθους. Καὶ ὅταν ὁ κρανοφόρος ἀστυφύλαξ, ὁ σπεύδων πρὸς βοήθειαν τοῦ ἀστυνόμου, συλλαμβάνῃ ἐκ τοῦ τραχήλου τὸν μὴ κατορθώσαντα νὰ δραπετεύσῃ και ὑπολειφθέντα εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ δρόμου, ἀναφωνεῖ ἐν ἱερᾷ ἀγανακτῆσει ντέρτυ ντόγκ — καλιόσκυλλο — ἐνῶ τὰ χαμίνια γύρω του ἐν διαβολικῇ θορύβῳ λεηλατοῦν και διασκορπίζουσι εἰς τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τὰ ἐμπορεύματά του.

Ὁ οὕτω παλαίων και ἀγωνιζόμενος Ἕλληνας μετανάστης, ἀνδρὸς δὲν μετήλλαξε κατὰ τὰς συνηθείας, μετεβλήθη ὁμοίως κατὰ τὸ σῶμα και τὴν ψυχὴν. Δὲν εἶναι πλέον ὁ εὐρωστος χωρικός, ὅστις ἄφησε τὸ χωρίον του χαρούμενος και γελαστός. Δὲν εἶναι τὸ ροδοκόκκινο χωριατόπουλο μὲ τοὺς διαυγεῖς και πονηρευμένους ἢ ἀπονηρευτοὺς ὀφθαλμούς, τὸ ὅποιον κατὰ τὴν ἀναχώρησίν του διεσκέλιζε τρεῖς-τρεῖς τὰς βαθμίδας τῆς κλίμακος τοῦ ὑπερωκεανίου ἀτμοπλοίου ἐκ τοῦ πόθου τῆς ταχυτέρας προσεγγίσεως πρὸς τὴν γῆν τῶν ὀνείρων του. Δὲν εἶναι ὁ εὐθυτενῆς νεανίας μὲ τὸν ἐλαστικὸν και γοργὸν βηματισμόν, ὁ μὴ δοκιμάσας ποτὲ κούρασιν και μὴ φοβηθεὶς ποτὲ τὰς ἀποστάσεις. Ἄν δὲν ἐγήρασε κατὰ τὰ ἔτη, — δὲν ἔχει παρὰ ὀλίγα χρόνια ἢ ὀλίγους μῆνας εἰς τὴν Ἀμερικὴν — ἐγήρασεν ὁμοίως κατὰ τὴν ψυχὴν. Τὸ πρόσωπόν του δὲν βάφεται πλέον μὲ τὰ ἀνθηρὰ χρώματα

τῆς εὐρωστίας. Εἶναι ὠχρὸν ἢ μᾶλλον ὠχροπράσινον και πολλάκις ἐρρυτιδωμένον, ἀψευδὲς τεκμήριον τῶν ψυχικῶν τρικυμιῶν και τῶν σωματικῶν ἀλγηδόνων, αἱ ὁποῖαι συνετάραξαν και συνταράσσουν τὴν ὑπαρξίν του εἰς τὴν μακρυνῆν ταύτην χώραν. Οἱ ὀφθαλμοὶ του δὲν ἔχουν τὴν προτέραν διαύγειαν και ἐκφρασιν. Εἶναι βουρκωμένοι και ἀπλανεῖς, περιστρέφονται νωθρῶς ἐντὸς τῶν κογχῶν των και ὀμοιάζουσι μὲ τοὺς ἀλαμπεῖς και ἀνεκφράστους ὀφθαλμούς των κακοκαμιωμένων κηρίνων πλαγγόνων τὰς ὁποῖας ἐπιδεικνύουσι εἰς τὰς βιτρίνας των τὰ μεγάλα καταστήματα. Τὸ σῶμά του δὲν ἔχει τὴν προτέραν εὐλυγισίαν και σταθερότητα. Φαίνεται βαρὺ και δυσκίνητον ὡσάν νὰ ἠρραιώθησαν τὰ αἱμοσφαίριά του και ἐξητημισθῇ πᾶσα ἰκμᾶς και ζωτικότης. Μίαν φορὰν οἱ κάτοικοι τοῦ Λόουελλ ἐξεγερθέντες ἀπήλασαν ἐκ τῆς πόλεως των ὑπερδιακοσίους Ἕλληνας φθισικούς.

Πῶς ζοῦν, πῶς διαιτῶνται, πῶς διασκεδάζουσι οἱ Ἕλληνες μετανάσται; Ποῖαι εἶναι αἱ ἀπολαύσεις τῆς ζωῆς των, τὴν ὁποίαν ὀνειροπόλησαν ὅταν ἀπεφάσισαν νὰ ἐκπατριθοῦν και ν' ἀναζητήσουσι τοὺς πακτωλοὺς τοῦ χρυσοῦ πέραν τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, εἰς τὰς ὀνειροπολουμένας χρυσοφόρους ἀκτὰς τοῦ νέου κόσμου; Ποῖας ἠθικῆς και διανοητικῆς διαπαιδαγωγῆσεως τυγχάνουσι τὰ τέκνα τῶν Ἑλλήνων χωρικῶν γονέων, τὰ μὴ εὐμοιρήσαντα κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν πατρίδα των ἀνωτέρας μορφώσεως τῆς τοῦ δημοτικοῦ σχολείου; Αἱ μεγαλοποιημένοι φημαι περὶ τῶν θαυμάτων και τῶν τεράτων τοῦ νέου κόσμου, αἱ λαμβάνουσαι ἀναλόγους διαστάσεις τοῦ μήκους τοῦ ὠκεανοῦ διὰ τοῦ ὀποίου διέρχονται, παριστοῦν τοὺς Ἕλληνας μετανάστας ὡς διὰ μαγικῆς ράβδου ἀποβαλόντας τὸν παλαιὸν ἀνθρώπον και μεταβληθέντας εἰς πλάσματα ὑπεράνθρωπα, εἰς γαντοφορεμένους κυρίους κατασκονισμένους ἐκ τῆς παιπάλης τοῦ χρυσοῦ, ἐντὸς τοῦ ὀποίου περιστρέφονται, εἰς κομψοὺς εὐπατρίδας οὐδεμίαν ἄλλην ἀσχολίαν ἔχοντες παρὰ νὰ συνάξωσι και διανέμωσι τὰ χρυσᾶ νομίσματα τῆς ἐστεμμένης κόρης τῆς ἀμερικανικῆς ἐλευθερίας. Ὡς! ἐὰν ἦτο δυνατὸν οἱ συγγενεῖς και φίλοι τῶν μεταναστῶν, οἱ πιστεύοντες εἰς ἀνυπάρκτους Ἕλληνας ἐμπό-

ρους χρυσίου και εις φανταστικούς ιδιοκτήτας πετρελαιοφόρων πηγών, να ἔδλεπον ἐξ ἀποστάσεως τὸν τρόπον μὲ τὸν ὅποιον ἐργάζονται και τὰς ἐργασίας τὰς ὁποίας ἐκτελοῦν οἱ ἰδιοκίτων!

Ὁ Ἕλληνα μετανάστης ὡς πρὸς τὰς ἑξεις και τὸν πολιτισμὸν φαίνεται ὅτι δὲν μετήλλαξε καθόλου. Ὁ ἀμερικανικὸς πολιτισμὸς ὁ μεταπλάσσων και διαμορφῶντων τοὺς ἀντιπροσώπους ὄλων τῶν φυλῶν, καμμίαν δὲν ἔσχεν ἐπ' αὐτοῦ ἐπίδρασιν. Ἐν εὖρεν ἀδιάφορον και ἀντιπαρήλθεν. Ὁ ἕξενος παρατηρητής, ὁ ἐκπλησσομένος δια τὴν ἀφομοιωτικὴν δύναμιν τοῦ ἀμερικανισμοῦ, ὁ βλέπων τοὺς μετανάστας τῶν βορείων και τῶν νοτίων χωρῶν τῆς Εὐρώπης, τοὺς ἀξέστους μουζίκους τῶν ρωσικῶν στεππῶν, τοὺς Ἰάπωνας και τοὺς Κινέζους να ἑξαμερικανίζονται ἐντὸς ὀλίγων ἐβδομάδων ὡς ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν ἀκατανικήτου και ἀκαταλήπτου τινὸς δυνάμεως και να συμμορφῶντωνται ὡς ἐξ ἐνστίκτου μὲ τὰ ἦθη και ἔθιμα τῶν κατοίκων τῆς χώρας, ἀπορεῖ δια τὸ ἀνεπίδεκτον τοῦ ἑξαμερικανισμοῦ τοῦ Ἕλληνοσ μετανάστου. Παραμένει ψυχῇ ἀν ὄχι και σώματι μὲ τὰ ἴδια προτερήματα ἢ ἐλαττώματα, τὴν ἴδιαν περὶ ζωῆς ἀντίληψιν. Ζῆ ἐντὸς ἐντελῶς ἰδιοκίτου του περιβάλλοντος, συναναστρέφεται τὰ ἴδια πρόσωπα, ὀμιλεῖ περὶ τῶν ἰδίων πραγμάτων, περὶ τῶν ὁποίων ὀμιλεῖ και εἰς τὸ χωρὶον του, ἑξωτερικεῦει τὰ ἴδια ἐλαττώματα και ἐκδηλώνει τὰς ἰδίας ἐλλείψεις, δια τῶν ὁποίων τὸν ἐπρόκισεν ἀτελής οἰκογενειακὴ και σχολικὴ ἀνατροφή. Πάν ὅ,τι συντέλεστικὸν πρὸς μόρφωσιν του τὸ ἀποφεύγει και τὸ ἀπεχθάνεται. Μένει ὁ ἴδιος ἐσωτερικὸς ἀνθρωπος τῶν προλήψεων και τοῦ μισοξενισμοῦ. Ἴποτε δὲν φαίνεται να τὸν συγκινή ἑκ τοῦ πολιτισμοῦ, ὅστις τὸν περιβάλλει πανταχόθεν. Ἀπεναντίας πλήσσει και ἀσφυκτιᾷ ἐντὸς αὐτοῦ και ζητεῖ διέξοδον και παρηγορίαν εἰς τὴν ἐντρυφήσιν τῶν κακῶς ἐννοουμένων πατροπαραδότων, τὰ ὁποία προ-παρεσκέυασαν τὴν ἑκ τῆς γενεθλίου του φυγὴν και τὴν περιπλάνησιν του εἰς τὴν ἐσχατιὰν ταύτην τοῦ κόσμου· εἰς τὴν καρδίαν τῆς μεγάλης κοσμοπόλεως ὅπου ὁ σύγχρονος πολιτισμὸς, ἀν δὲν εἶπε τὴν τελευταίαν, εἶπεν ὅμως τὴν προτελευταίαν λέξιν, ἑμπροσθεν τῶν μεγάλων παλατίων τοῦ ἐμπορίου και τῆς βιομηχανίας, τὰ ὁποία εἰς κάθε σπιθαμὴν των ἔχουν να ἐπιδείξουν και μίαν ἀνακάλυψιν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, θαυμα-

στήν τινα πρακτικὴν ἐπίνοιαν ἑκ τῶν μὴ ἀπαντωμένων εἰς ἄλλα μέρη τοῦ κόσμου, παρὰ τοὺς μεγάλους σιδηροδρομικοὺς σταθμούς, ἑκ τῶν ὁποίων ἀνά ἑκαστον λεπτὸν ἐκχύνονται κατὰ μυριάδας τὰ πλήθη μὲ ἀξιοθαύμαστον τάξιν και κανονικότητα και ἑμπροσθεν τῶν καταφεγγομένων καταστημάτων, εἰς τὰ ὁποία ἐπιδεικνύονται ἐν ἐνεργείᾳ και κινήσει τὰ νεώτερα θαύματα τοῦ θαυματουργοῦ Ἐδισων, θὰ συναντήσητε τὸν Ἕλληνα μετανάστην μακαρίως καθήμενον εἰς τὸ ἄκρον τοῦ μικροῦ του κάρρου και ὑποτονθορίζοντα τοὺς ἦχους προσφιλοῦς του ἀμανέ, δσάκις δὲν ἀπειλεῖται ἀνεμοστρόβιλος χαμινίων, ἢ ἀναγινώσκοντα τὰ «Κατορθώματα τοῦ Ἀρχιληστοῦ Νταβέλη» τὸν «Ναστραδὶν Χόντζαν» και τὰ παρόμοια ἐντυπα φυλλάδια, τὰ ὁποία ἐκτυπῶνται εἰς τὴν Ἑλλάδα και ἀποστέλλονται πρὸς μόρφωσιν και φρονιματισμὸν τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἑλλήνων. Χιλιάδες βιβλίων και φυλλαδίων ἑκ τῶν ὑπόπτων ἐκείνων δημοσιευμάτων τῶν λάθρα κυκλοφορούντων εἰς τὴν Ἑλλάδα εὐρίσκουν γόνιμον ἑδαφος ἑξαγωγῆς εἰς τὴν Ἀμερικὴν και χρησιμεύουν πρὸς ἠθικὴν βελτίωσιν και διανοητικὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀμορφῶτων μεταναστών. Ὁ Ἕλληνα μετανάστης, δια τὸν ὅποιον τὰ ἀγγλικά γράμματα ἰσοδυναμοῦν μὲ κινεζικά, βλέπων εἰς τὰς κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἥττον ἀκαλαισιθήτους προθήκας τῶν ἐλληνικῶν μικροβιβλιοπωλείων τὸ κατακόκκινον ἢ κατακίτρινον χρυσοστολισμένον ἐξώφυλλον βιβλίου μὲ ἐλληνικὴν ἐπιγραφὴν καταλαμβάνεται ὑπὸ εἶδους μαγγανείας και εἰσερχόμενος ἐντὸς αὐτῶν ἀδειάζει πρὸς ἀγοράν του τὰ θυλάκιά του ἑκ τῶν χαλκίνων και ἀργυρῶν νομισμάτων, τὰ ὁποία ἐπιπόνως ἠγωνίσθη καθ' ὄλην τὴν ἡμέραν να συναθροίσῃ. Διότι τὰ ἐλληνικά βιβλία τῆς εὐθηνῆς φιλολογίας, τὰ πρόστυχα τὸν χάρτην και τὴν καλλιλογίαν φυλλάδια, ἐρχόμενα ἐνταῦθα προσλαμβάνουν ἀμερικανικὸν λοῦστρο, χρυσοδέονται μὲ ὅσον τὸ δυνατόν φανταχτερώτερα χρώματα, διακοσμοῦνται μὲ ἐπιχρῦσους φανταστικὰς παραστάσεις εἰς τὸ ἐξώφυλλον, μὴ ἔχουσας πολλάκις καμμίαν σχέσιν μὲ τὸ κείμενον, και πωλοῦνται τόλιγώτερον εἰς τιμὴν δεκαπλασίαν τῆς ἀρχικῆς των. Ἐὰ προϊόντα τῆς εὐθηνῆς και ψυχοφθόρου νεοελληνικῆς φιλολογίας ἀποτελοῦν ἐν ἑκ τῶν ἐπικερδεστέρων εἰδῶν τοῦ μεταξὺ Ἑλλάδος και Ἀμερικῆς ἑξαγωγικοῦ ἐμπορίου. Οἱ

Ἕλληνας λόγιοι, ἂν δὲν ἀπογοητευθοῦν, θὰ φρικιάσουν ἀναμφιβόλως ἐκ συγκινήσεως, ἐὰν μάθουν τὰ κέρδη τὰ προερχόμενα ἐκ βιβλίων ἐλάχιστα διαδεδομένων καὶ περιφρονουμένων εἰς τὴν Ἑλλάδα. Εἰς τὰ διάφορα πάρκα τῆς πόλεως καὶ ἰδίως εἰς τὸ Μπράϋαντ Πάρκ, τὸ ὁποῖον νομίζετε ὅτι ἐπίτηδες ὠνομάσθη μὲ τὸ ὄνομα τοῦ μεγάλου φιλέλληνος ποιητοῦ διὰ νὰ φιλοξενῇ τὰ ἐκπατρισμένα τέκνα τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, θὰ συναντήσετε ἑκατοντάδας ἀέργων Ἑλλήνων μεταναστῶν καθημένων ἐπὶ τῶν ξυλίνων ἐδράνων καὶ ἀφωσιωμένων εἰς τὴν ἀνάγνωσιν. Τινὲς ἐξ αὐτῶν εἶναι βυθισμένοι εἰς τὴν μελέτην ἀγιασματῶν, προσευχητῶν καὶ ὀκτοήχων μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ ἀνάγνωσις των θὰ ἐξαγνίσῃ τὰ ἁμαρτήματά των, ἄλλοι ἐντροφοῦν εἰς τὰς σελίδας τοῦ «Μπερτόλδου καὶ τοῦ Μπερτολδίνου», ἄλλοι ροφοῦν κυριολεκτικῶς τὰ «Κατορθώματα τοῦ ταχυδακτυλουργοῦ Μπόσκου» καὶ ἄλλοι ἀπολαμβάνουν μετ' ἀνεκλαλήτου ἡδονῆς τὰς σελίδας τῶν «Μυστηρίων τοῦ Ποδογύρου» ἢ ὁμοίας φύσεως βιβλίων.

Ἐνεκα τῶν τοιούτων κλίσεων καὶ διαθέσεων τοῦ Ἕλληνος μετανάστου, αἵτινες ἀποτελοῦν ἀδιάκοπον καὶ ἐντονωτέραν συνέχειαν τῆς ἐν Ἑλλάδι ζωῆς του καὶ ἔνεκα τῆς ἐλλείψεως κοινοτικῶν σχολείων καὶ ἄλλων φιλανθρωπικῶν καὶ ψυχαγωγικῶν κέντρων, προέκυψαν τὰ πολυπληθῆ καφενεῖα, εἰς τὰ ὁποῖα συχναῖς οὗτος πολλάκις τῆς ἡμέρας, ὁσάκις δὲν περιδιαβάξῃ ἀεργὸς εἰς τὰ πάρκα, καὶ ἐπιδίδεται εἰς τὴν μονότονον καὶ ἀνεξάντλητον συζήτησιν περὶ τῶν κοινοτικῶν ἢ μᾶλλον τῶν προσωπικῶν ζητημάτων, — διότι κοινοτικὰ ζητήματα ὡς τὰ τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Αἰγύπτῳ Ἑλληνικῶν παροικιῶν δὲν ὑπάρχουσιν ἐνταῦθα ἐλλείπει καταλλήλων ἀρχηγῶν, ἀνδρῶν μορφώσεως, κύρους, ἐπιβολῆς, πλοῦτος καὶ σχέσεων μετὰ τῶν διευθυνουσῶν ἀμερικανικῶν τάξεων. Τὰ ἐνταῦθα ἑλληνικὰ καφενεῖα ὁμοιάζουν μὲ τὰ τετάρτης καὶ πέμπτης τάξεως ἀθηναϊκὰ τοιαῦτα. Εἶναι χωμένα εἰς ὑπόγεια ἢ ἀνώγεια πεπαλαιωμένων οἰκιῶν, αἱ ὁποῖαι ἀναμένουν τὴν κατεδάφισίν των διὰ νὰ δώσουν τόπον εἰς τὰ νέα πανύψηλα παλάτια. Πέντ' ἕξ τραπέζια κατὰ σειράν, ἐν πανάρχαιον μπιλλιάρδον εἰς τὸ βάθος, μερικαὶ ἀκαλαίσθητοι λιθογραφίαι εἰς τοὺς τοίχους, τὰς ὁποίας ἐπινοοῦν οἱ πρωτότυποι Ἕλληνες καλλιτέχναι τῆς Ἀμερικῆς, εἰς τὰς

ὁποίας φαίνονται ἀδελφωμένοι ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος μὲ τὸν Πατριάρχην καὶ ὁ Ὅμηρος μὲ τὸν Ὀδυσσεῖα Ἀνδροῦτσον καὶ αἱ ὁποῖαι ὠχριοῦν ἀναμφιβόλως πρὸ τῶν εὐθηνῶν λιθογραφιῶν τῶν ἀθηναϊκῶν μικροκαταστημάτων, δάπεδον ἐπεστρωμένον μὲ παρκέτον ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς ἀνεγέρσεως τῆς οἰκίας καταφαγωμένον ἐκ τῶν ἀπορριμμάτων τῶν σιγάρων καὶ κατεσπιλωμένον ἐκ τῶν πτυέλων τῶν θαμῶνων, ἀτμόσφαιρα πνιγερὰ, ἀναδίδουσα τὴν ἐμετικὴν ἐκείνην δυσσομίαν τὴν προερχομένην ἐκ τῆς ἀναμίξεως τῶν ἀποπνοιῶν τοῦ ναργιλῆ καὶ τοῦ εὐρώτος — ἰδοὺ ἢ ἐσωτερικὴ διακόσμησις τοῦ συνήθους ἑλληνικοῦ καφενεῖου. Πλησίον τῶν κινεζικῶν ξενοδοχείων, εἰς τὰ ὁποῖα τρέχουν ἀκόρεστοι οἱ Ἀμερικανοὶ διὰ νὰ δοκιμάσουν τὰ ἐδέσματα τῶν κατοίκων τοῦ οὐρανίου κράτους, πλησίον τῶν ἰαπωνικῶν καταστημάτων, εἰς τὰ ὁποῖα οἱ ἔμποροι τῆς χώρας τῶν χρυσαυθῶν παραθέτουν πρὸς θαυμασμόν τῶν Ἀμερικανῶν τὰ λεπτεπίλεπτα τεχνουργήματα τῆς ἰαπωνικῆς τέχνης, πλησίον τῶν καλλιτεχνικῶν ἐκθέσεων εἰς τὰς ὁποίας οἱ Ἀρμένιοι ἐκθέτουν τὰ πολυτιμότερα εἶδη τῆς ἀνατολικῆς ταπητουργίας οἱ Ἕλληνες ἔχουν ἐγκαθιδρύσῃ τὰ καφενεῖά των, ὅπου ζωηρόταται καὶ πεισματώδεις διεξάγονται αἱ συζητήσεις ἐν μέσῳ τῶν γούργουρισμάτων τοῦ ναργιλῆ καὶ τῆς δομῆς τοῦ τουρκικοῦ τουμπέκλιου. Εἰς ἀκτῖνα τεσσάρων δρόμων, ἤτοι εἰς ἀπόστασιν δέκα λεπτῶν τῆς ὥρας μετῶ πέντε καφενεῖα. Εἶναι παράδοξον ἀληθῶς τὸ συναίσθημα τὸ ὁποῖον δοκιμάζετε μεταπίπτοντες ἐντὸς μιᾶς στιγμῆς ἀπὸ τοῦ ἀκράτου ἀμερικανισμοῦ εἰς τὴν ἀκρατὸν ἀνατολικὴν νωχέλειαν. Ἐνῶ εἰς ὀλίγων βημάτων ἀπόστασιν ἢ Βροδοῦέϋ πάλλεται ἀπὸ τὰ ἀνακυκώμενα κύματα τοῦ πλήθους, τὸ ὁποῖον ἐν ἀπεριγράπτῳ σπουδῇ κινεῖται, τρώγει, συνδιαλέγεται, ὡσὰν τὰ φεύγοντα δεύτερα λεπτὰ νὰ ἀντιπροσωπεύουν, ὅπως καὶ ἀντιπροσωπεύουν, πολύτιμον χρόνον, ἐνῶ τὰ ἠλεκτρικὰ σύρματα τῶν τηλεφῶνων δονοῦνται διαρκῶς ἐπὶ τῶν τραπεζῶν τῶν γευματιζόντων καὶ διεξαγόντων συγχρόνως τὰς ὑποθέσεις των, ἐνῶ τὰ ἠλεκτρικὰ τράμ κατὰ δεκάδας διέρχονται ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ ἐκ τοῦ ἰδίου σημείου διὰ νὰ προφθάσουν τὴν σπεύδουσαν ζωὴν, ἐνῶ εἰς μίαν στιγμὴν ἐκ τῆς ἠλεκτρικῆς κινήσεως μεταβάλλονται τελείως αἱ σκηναί.

και αι εικόνες των ὁδῶν, ὡσάν κάποιος ὑπεράνθρωπος δύναμις μὴ ἐπιτρέπη ἔστω και δι' ὀλίγας στιγμὰς τὴν παραμονὴν τῆς ἰδίας σκηνογραφίας, ἀλλὰ νὰ ἐπιζητῇ τὴν κινηματογραφικὴν αὐτῆς ἐναλλαγὴν, εἰς τὰ πλησίον ἑλληνικὰ καφενεῖα ἐκτυλίσσεται τὸ θέαμα τῆς παρομιώδους καφενειακῆς ζωῆς, τὸ ὁποῖον σὰς μεταφέρει νοερῶς χιλιάδας μίλια μακρὰν. Ἐκεῖ μέσα, ὅπου ποτὲ δὲν πατεῖ πόδι Ἀμερικανοῦ, ἐκτὸς ὅταν οἱ ἀστυφύλακες ἐνεργοῦν ἔφοδον κατὰ τῶν χαρτοπαιζόντων, ἀνατρέφονται μετανάσται πάσης τάξεως και ἡλικίας. Ἐκεῖ θὰ ἴδῃτε τὸν Πελοποννήσιον μεσήλικα νὰ μετρᾷ μεγαλοφώνως τὰ καπίκια τῆς πρέφας και νὰ κτυπᾷ χαιρεκάκως ἢ ἀπειλητικῶς τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς τραπέζης, τὸν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ὁμογενῆ νὰ παίζῃ τάβλι και νὰ σχολιάζῃ τὰ ζάρια του, με τὴν συνήθη φρασεολογίαν τῶν Ἑλλήνων τῶν ὑποδούλων μερῶν, τὸν μερακλῆν Σμυρνιὸν νὰ ροφᾷ ἡδονικῶς τὸν ναργιλέν, τὸν ὁποῖον μετὰ περιεργείας παρατηροῦν ἐκ τῆς ὑελοφράκτου θύρας περὶεργοῖ τινες Ἀμερικανοί, τὸν ἄρτι ἀφιχθέντα νεαρὸν μετανάστην καθήμενον συνεσταλμένον εἰς μίαν γωνίαν και προφανῶς εὐχαριστημένον, διότι εὐρέθη ἐντὸς γνωστοῦ του περιβάλλοντος. Ἐνίοτε συμβαίνει νὰ συναντήσῃ τις και ὁμίλους ἀνθρώπων περὶ τῆς φυλῆς, και ἐθνικότητος τῶν ὁποίων θὰ εὐρεθῆτε εἰς ἀμηχανίαν, ἐὰν δὲν ἀκούσετε τὴν γλῶσσαν τὴν ὁποίαν ὁμιλοῦν. Ἐὰν πρόσωπά των εἶναι συνήθως χαλκοπράσινα, ἀποστεωμένα και ἄτριχα. Ἀπορεῖτε ἂν ἀνήκουν εἰς ἄγνωστὸν τινα διακλάδωσιν τῆς μογγολικῆς ἢ τῆς αἰθιοπικῆς φυλῆς. Εἶναι οἱ Ἑλληγες ἐργάται οἱ ἐρχόμενοι ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ, ὅπου εἰργάζοντο εἰς τὰ μεταλλεῖα και εἰς τὰς σιδηροδρομικὰς γραμμὰς και μεταβαίνοντες εἰς τὴν «πατρίδα» καθὼς λέγουν οἱ ἴδιοι, διὰ νὰ ἀφήσουν τὰ κόκκαλά των. Ἡ ἐργασία ἢ ἀπάνθρωπος εἰς τὰ ἔγκατα τῆς γῆς ἢ εἰς τὰς ἀγρίας ἀμερικανικὰς ἐρήμους, ὅπου στρώνονται αἱ νέαι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ, τοὺς ἀπερρόφησε τελείως, ἀπεξήρανε τοὺς ζωογόνους χυμούς, ἐκ τῶν ὁποίων ἐπάλλοντο ἄλλοτε εὐρωστα και ἀθλητικὰ σώματα. Εἶχον ἔλθῃ νέοι και ὑγιεῖς, πλήρεις ζωῆς και σφρίγγους και ἀφοῦ ἐξήντησαν ὅλας τὰς δυνάμεις των, διὰ νὰ προσθέσουν και αὐτοὶ ἓνα λίθον εἰς τὸ μέγα οἰκοδόμημα τοῦ ἀμερικανικοῦ μεγαλείου, ἐπιστρέφουν οἰκτρὰ ναυάγια εἰς τὴν πατρίδα διὰ νὰ ἀποθάνουν. Εἶναι μία σελὶς τοῦ τραγικοῦ δράματος τοῦ παιζομένου ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων μεταναστῶν εἰς βάρος ἑαυτῶν ἀλλ' ἰδίως εἰς βάρος τῆς γενεθλίου των.

ΑΙ ΕΝΤΟΛΑΙ ΤΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΙΑΤΡΟΝ J. HÉRICOURT

27^{ον} Ἀπαλλάξου ἀπὸ τὰ παραπετάσματα και τοὺς τάπητας κτλ.

Ἐντικείμενα ταῦτα εἶναι κυρίως συλλογεῖς και συμπυκνωτῆρες τοῦ κονιορτοῦ· εἶναι θαυμάσιον δι' αὐτὸν καταφύγιον, ὅπου διαφεύγει τὸ καθάρισμα, και κατόπιν με πρώτην εὐκαιρίαν παρουσιάζεται εἰς τὸ μέσον.

Ὡς ἐκ περισσοῦ δὲ τὰ παραπετάσματα εἶναι ἐχθροὶ τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς και καθιστοῦν βαθύτερον τὸ σχετικὸν σκότος ὄλων τῶν κατοικιῶν τῶν πόλεων.

Εἰς τὴν κλίνην ἀνωθεν τοῦ κοιμωμένου σχηματίζου ἀκίνητον στρώμα ἐφθαρμένου ἀέρος και κάμνουν αἰσθητοτέραν τὴν ἀνεπάρκειαν τῶν διαστάσεων τοῦ κοιτῶνος.

Οἱ δὲ τάπητες ἔχουν τὴν ιδιότητα νὰ συγκρατοῦν τὸν κονιορτὸν και τὴν λάσπην τῶν ὑποδημάτων, ἐνεκα δὲ τούτου ἢ κατοικία, ὅσον και ἂν φαίνεται καθαρὰ, κατ' οὐσίαν μένει ἀκάθαρτος και ἀποβαίνει τόσον ἐπικίνδυνος εἰς τὴν ὑγείαν ὅσον και ὁ δρόμος.

Και ὁ χάρτης ἐπίσης και ἰδίως ὁ πολυτελεῆς χάρτης, ὁ ὁποῖος ὁμοιάζει με ὑφασμα και χρησιμεύει πρὸς κάλυψιν τῶν τοίχων, δὲν ἔχει μεγαλειτέραν ἀξίαν.

Ἡ κατοικία, ὡς τὴν θέλει ἡ ὑγιεινὴ, πρέπει νὰ ἔχῃ τοὺς τοίχους λείους, βερνικωμένους, δεχομένους πλύσιμον και βαμμένους με ἀνοικτὰ χρώματα, τὸ δάπεδον σφιγκτὰ συνηρμοσμένον, ἢ σκεπασμένον με μουσαμᾶν και τὰς γωνίας τῶν δωματίων στρογγυλωμένας διὰ νὰ μὴ σχηματίζωνται μετὰ τὸ σφουγγάρισμα μικραὶ συλλογαὶ ὕδατων.

Εἰς τὰ τοιαῦτα δὲ δωμάτια τὰ ἐπιπλά μας πρέπει νὰ εἶναι κατεσκευασμένα ἢ ἀπὸ ξύλον ἢ ἀπὸ δέρμα, ὅχι ὅμως ἀπὸ βελούδον ἢ χνουδωτὸν ὑφασμα, διότι τὰ τοιαῦτα ἀποτελοῦν φωλεὰς κονιορτοῦ καθολοκληρίαν ἀπροσίτους εἰς τὸ καθάρισμα.

28^{ον} Μην ανέχεσαι τὰ έντομα εις τήν οικίαν σου.

Τὰ έντομα είναι άκούραστοι φορείς τών μολυσματικών νοσημάτων.

Η μυία έχει προτίμησιν εις τὰ περιτώματα και εάν επικαθήσῃ εις τὰ τών τυφικών ή τών χολεριώντων, ή εις τὰς άποχρέμψεις τών φυματικών, δια τών ποδών της θα μεταφέρῃ τὰ μικροδιακά μόρια εις τὰς τροφάς, εις τὰ ένδύματα και εις τὸ δέρμα τών άτόμων, τὰ όποια κατόπιν θα επισκεφθῇ. Οί δε κώνωπες είναι άληθινοί χειρουργοί. Εις τούς έλώδεις τόπους, όπου ένδημοῦν οί έλειογενεῖς πυρετοί, ροφοῦν με τὸ αίμα τών άσθενών και τὰ παράσιτα τῆς άσθενείας των και τὰ ένοφθαλμίζουν εις τούς υγιείς τούς όποιους κεντοῦν. Εις τὰς χώρας τοῦ κιτρίνου πυρετοῦ κατὰ τόν ίδιον τρόπον μεταδίδεται ή φοβερά αὕτη άσθένεια ὑπό τών κωνώπων.

Οί κορέοι και οί φύλλοι ενεργοῦν με τὰ δήγματα των καθ' έν τρόπον και οί κώνωπες δια τών κέντρων των.

Οί κορέοι μεταδίδουν τόν έξανθηματικόν τυφον και τόν τυφοειδή πυρετόν και υποτίθεται μάλιστα ότι αὐτὰ τὰ βρωμερά ζώφια μεσολαθοῦν και εις τήν μετάδοσιν τοῦ καρκίνου και τῆς λέπρας.

Περὶ τοῦ φύλλου είναι γνωστόν ότι μεταδίδει τήν πανώλη από τοῦ ποντικῦ εις τόν άνθρωπον. Οὐχ ήττον πρέπει νά θεωρηθῇ ως υποπτος και δια τήν μετάδοσιν τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ και τῆς φυματιώσεως.

Τὰ μέσα δι' ὧν ήμποροῦμεν ν' απαλλαγώμεν από τὰ έντομα δέν είναι όλίγα.

Κατὰ τών μυιών, τών πτερωτών αὐτῶν έντόμων, πρακτικόν άποτέλεσμα φέρουν όλα τὰ συστήματα δια τών όποιων κατορθώνομεν νά συλληφθοῦν προσκολλώμεναι με τούς πόδας των. Χρήσιμοι επίσης είναι και αἱ δηλητηριώδεις παγίδες.

Πρός καταστροφήν τών φαρίων και τών προνυμφών, αἱ όποιαί έναποτίθενται συνήθως εις τ' άποχωρητήρια τὰ μή κλειόμενα έρμητικώς, άπαιτεῖται νά χύσωμεν έντός αὐτῶν επανειλημμένως μικρόν ποσόν έλαιου τερεβινθίνης, όσον άρκει δια νά έξαπλωθῇ εις όλην τήν επιφάνειαν τών άκαθαρσιών.

Οί κώνωπες καταστρέφονται εύκολα μόνον έφ' όσον αλωροῦνται ως προνύμφαι ὑπό τήν επιφάνειαν τών στασίμων ὑδάτων. Άρκει μόνον νά χύσωμεν κατὰ περιδικά διαλείμματα μικράν ποσότητα πετρελαίου εις τήν επιφάνειαν τοῦ νεροῦ—έν γραμμ. ή έν κυβ. εκατοστόμ. δι' έκαστον τετραγωνικόν μέτρον τῆς επιφανείας — και αἱ προνύμφαι και τὰ φάρια τών κωνώπων καταστρέφονται.

Αἱ προφυλάξεις τών παραθύρων με συρμάτινα πλέγματα ή και τὸ κλείσιμον αὐτῶν, καθ' έν χρόνον ὑπάρχει φώς έντός τοῦ δωματίου, συντελοῦν επίσης εις τὸ νά έμποδισθῇ ή άθρόα εισβολή τών έντόμων τούτων έντός τῆς κατοικίας. Και αἱ πλύσεις τών γυμνῶν μελῶν τοῦ σώματος με βάμμα βενζόης μετριάζουσι σημαντικώς τὰ κεντήματα τών κωνώπων.

Άξιαί συστάσεως είναι επίσης και αἱ πλύσεις τών σανίδων τῆς κλίνης και τοῦ δαπέδου με πετρέλαιον, διότι δι' αὐτοῦ τοῦ μέσου εύκολα καταστρέφονται οἱ εκεί καταφεύγοντες κορέοι.

Τέλος, θανάσιμος έχθρός τών φύλλων είναι τὸ νερόν. Δια συχνῶν πλύσεων και λουτρῶν τὰ κατοικίδια ζῷα απαλλάσσονται μετὰ βεβαιότητος τών έντόμων τούτων.

29^{ον} Έχε τὰ κατοικίδια ζῷα εις τόν σταῦλον.

Τὰ κατοικίδια ζῷα, ὁ σκύλος, ή γάτα και τὰ πτηνά δέν πρέπει νά έχουσι θέσιν έντός τοῦ οἰκήματος.

Έν πρώτοις τὰ ζῷα ταῦτα υποκλέπτουσι μέρος τοῦ ζωτικῦ αέρος τών δωματίων, τὰ όποια ως επί τὸ πλεῖστον δέν εἶνε άρκετὰ εύρύχωρα, έπειτα δε μεταφέρουσι εκεί και τόν κονιορτόν και τήν λάσπην και τὰ ίχνη τών ὑπόπτων έκδρομῶν των και επί τέλους έχουσι και αὐτὰ τὰς ίδικάς των άσθενείας, άγνωστέας ως επί τὸ πλεῖστον και δυναμένας νά μεταδοθοῦν εις τόν άνθρωπον, τήν φυματίωσιν και τόν καρκίνον.

Ο σκύλος πολλάκις είναι φθισικός και ή γάτα ήμπορεῖ νά έχῃ καρκίνον χωρὶς ὁμως νά κινή τήν ὑποψίαν κανενός. Οί δε παπαγάλλοι προσβάλλονται συχνά από μολυσματικὰς πνευμονίας.

Και δέν άρκει τοῦτο· ὁ σκύλος και ή γάτα ένδέχεται νά μεσολαθήσουσι εις τήν μετάδοσιν τών έξανθηματικῶν άσθενειῶν — τῆς

εὐλογίας, τῆς ὀστρακιάς, τῆς ἰλαρᾶς ἢ τῆς διφθερίτιδος καὶ τοῦ ἐρυσσιπέλατος καὶ ἄλλων πολλῶν κολλητικῶν νοσημάτων.

Διότι ἐὰν εἰς μίαν οἰκογένειαν ἐν μέλος προσβληθῆ ὑπὸ μίας τῶν ἀσθενειῶν τούτων ὁ σκύλος καὶ ἡ γάτα δὲν θὰ λείψουν νὰ ἐγκατασταθοῦν ἐντὸς τῆς κλίνης τοῦ ἀσθενοῦς διὰ νὰ δεχθοῦν τὰς θωπείας του καὶ νὰ τὸν βοηθήσουν νὰ διέλθῃ ἀνετώτερον τὰς ὥρας τῆς ἀνίας του κατὰ τὴν ἀνάρρωσιν. Τὸ τριχωτὸν δῆμα τῶν ζῴων τούτων συναθροίζει ἄπειρα δηλητηριώδη μόρια, προερχόμενα ἀπὸ τὸ δῆμα καὶ ἀπὸ τὰς ἐκκρίσεις τοῦ ἀσθενοῦς, τὰ ὁποῖα κατόπιν τὸ ζῶον διασκορπίζει πανταχοῦ κατὰ τὰς διαφόρους περιπλανήσεις του.

Καὶ πρὶν ἢ ἐκδηλωθοῦν ἀκόμη φανερά τὰ συμπτώματα τῆς λύσσης, ὁ σκύλος δύναται λείπων τὸν κύριόν του, νὰ μεταδώσῃ εἰς αὐτὸν τὴν ἀσθένειαν ταύτην.

Ἡ γλῶσσα τοῦ σκύλου δύναται νὰ παραβληθῆ μὲ ὑγρὸν σπόγγον συρόμενον πανταχοῦ, δύναται λοιπὸν νὰ μεταδώσῃ καὶ τὰ φάρια τῶν σκωληκομόρφων παρασίτων τοῦ ἐντέρου.

Ὁ σκύλος καὶ ἡ γάτα ἐντὸς τῆς κατοικίας εἶναι διαρκῆς κίνδυνος τῆς υἰείας τῆς κοινωνίας.

30^{ον} Φρόντιζε περὶ τῆς καθαριότητος τοῦ δρόμου ὅσον καὶ περὶ τῆς τοῦ οἴκου σου.

Μέρος τῆς ζωῆς μας διερχόμεθα εἰς τὸν δρόμον καὶ ἔχομεν συμφέρον νὰ μὴ καταστῆ καὶ αὐτὸς δοχεῖον ὄλων τῶν μολύνσεων.

Καὶ ἐν τούτοις ἀντὶ νὰ καταστρέψωμεν τοὺς κονιορτοὺς τῆς οἰκίας μας τοὺς πολλάκις μολυσμένους ἀπὸ τὴν παρουσίαν ἐνδὸς ἀσθενοῦς, τοὺς στέλλομεν εἰς τὸν δρόμον, εἰς τὰ ἀνοικτὰ παράθυρα καὶ τοὺς ἐξώστιας. Οἱ τάπητες ἄλλως καὶ τ' ἀχυροστρώματα τινάσσονται φανερά καὶ ἐλευθέρως.

Εἰς τοὺς ἐπικινδύνους αὐτοὺς κονιορτοὺς προσθέτομεν καὶ τὰς ἀποχρέμψεις μας, οἱ δὲ φθισικοὶ διασκορπίζουν τοὺς βακίλλους των, τοὺς ὁποίους τὸ σάρωθρον τοῦ ὁδοκαθαριστοῦ καὶ ἡ πνοὴ τοῦ ἀνέμου διαμοιράζουσι ἀμερολήπτως μεταξὺ τῶν διαβατῶν.

Εἰς ταῦτα προσθετέον καὶ τὰ περιπτώματα τῶν σκύλων καὶ τὴν κόπρον τῶν ἵππων, διὰ τῶν ὁποίων προκαλοῦνται πολλοὶ

κατάρροι τῶν βλεναγόνων ὑμένων τοῦ ὀφθαλμοῦ, τῆς ρινὸς καὶ τοῦ φάρυγγος καὶ θὰ ἔχωμεν μίαν ἰδέαν περὶ τοῦ ποιοῦ τῶν κονιορτῶν τοῦ δρόμου, τοὺς ὁποίους ἕκαστος πολίτης ἀπορροφᾷ καθ' ἑκάστην εἰς μεγάλην ποσότητα.

Ἐὰν ὅλοι οἱ κονιορτοὶ τῶν κατοικιῶν συνελέγοντο μὲ ὑγρὰς ὀθόνας καὶ κατεστρέφοντο ἢ εἰς τὸ πῦρ ἢ μὲ βράζον νερόν, ἐὰν οἱ ἄρρωστοὶ δὲν ἔπτυσον εἰς τὸν δρόμον καὶ ἐὰν οἱ ὁδοκαθαρισταὶ δὲν εἰργάζοντο παρὰ μόνον ἀφ' οὗ ἀποπερατωθῆ τὸ κατάβρεγμα, οἱ δρόμοι δὲν θὰ ἦσαν ὅτι εἶναι τὴν σήμερον, ἕδαφος δηλαδὴ μολυσματικόν, κινδυνωδέστερον ἀκόμη καὶ ἀπὸ μίαν καλῶς περιποιημένην αἰθουσαν νοσοκομείου.

31^{ον} Πτύων κατὰ γῆς, πτύεις εἰς τὸ στόμα τοῦ γείτονός σου.

Δὲν πρέπει νὰ πτύωμεν κατὰ γῆς, οὔτε εἰς τὸν δρόμον, οὔτε εἰς δημόσια μέρη, οὔτε ἐντὸς τῆς οἰκίας.

Ἐν πρώτοις διὰ κάθε ὑγιᾶ ἄνθρωπον τοῦτο εἶναι κακίστη καὶ ἀντιφυσιολογικὴ συνήθεια, τὴν ὁποῖαν ὀφείλει ν' ἀπομάθῃ.

Ὁ δὲ φθισικὸς, πτύων κατὰ γῆς, μεταδίδει τὴν ἀσθένειάν του μὲ τόσην βεβαιότητα ὥς νὰ ἐνεφύσῃ τοὺς βακίλλους του εἰς τὸ στόμα τοῦ γείτονός του.

Διότι τὰ πτύελά του δὲν ἄργοῦν νὰ ξηρανθοῦν καὶ ἡ πρώτη πνοὴ τοῦ ἀνέμου ἢ μία κίνησις τοῦ σαρώθρου θὰ μεταφέρουν τὰ δηλητηριώδη μόριά των εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ πρώτου τυχόντος διαβάτου.

Ἐν γένει πᾶς ἄρρωστος καὶ μάλιστα ὁ φθισικὸς οὐδέποτε καὶ οὐδαμοῦ πρέπει νὰ πτύῃ κατὰ γῆς.

Οὔτε εἰς τὸ μανδῆλιον πρέπει νὰ πτύῃ, διότι καὶ ἐκεῖ ξηραίνονται τὰ πτύελα καὶ μεταβάλλονται εἰς κονιορτὸν καὶ δσάκις ἐξαγάγῃ τὸ μανδῆλιον ἀπὸ τὸ θυλάκιόν του θὰ ἐκφύγῃ συγχρόνως καὶ ἐν μικρὸν νέφος κονιορτοῦ μολυσμένου.

Οἱ ἔχοντες τὴν συνήθειαν νὰ πτύουν καθὼς καὶ οἱ φθισικοὶ χρεωστοῦν νὰ φέρουν πάντοτε ἐντὸς τοῦ θυλακίου των μίαν μικρὰν πτυελίστραν.

Ἡ χρῆσις τῆς πτυελίστρας εἶναι κοινωνικὸν καθήκον εἶναι πράξις στοιχειώδους ἀλληλεγγύης.

Ἐάν δὲν θέλωμεν νὰ τὴν μεταχειρισθῶμεν, μολονότι ἔχομεν γνῶσιν τοῦ κινδύνου, διαπράττομεν ἔγκλημα.

32^{ον} Ἐάν εἶσαι ἄρρωστος, φρόντιζε νὰ μὴ μεταδώσης τὸ μόλυσμα εἰς τοὺς οικίους σου.

Ὅλαι σχεδὸν αἱ ὀξεῖαι ἀσθένειαι καὶ πολλαὶ χρόνιαι εἶναι μεταδοτικαί.

Ἐάν ἕκαστος ἐφρόντιζε νὰ μὴ μεταδώσῃ τὴν ἀσθένειάν του εἰς τὸν πλησίον του, αἱ μεταδοτικαὶ ἀσθένειαι — δηλαδή αἱ πλεισταὶ καὶ αἱ πλέον συχναί, — θὰ ἐξηφανίζοντο ἐντὸς ὀλίγου.

Ἐξ ἄλλου πάλιν δὲν ὑπάρχει νόμος, οὔτε κανονισμὸς τῆς δημοσίου ὑγιεινῆς δυνάμενος νὰ ἐπιφέρῃ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο, διὰτι ἐξαρτᾶται μόνον ἀπὸ τὸν ζῆλον καὶ ἀπὸ τὴν καλὴν θέλησιν ἐκάστου καὶ ὄλων.

Καὶ τῷ ὄντι αἱ προφυλάξεις, περὶ ὧν ἐδῶ πρόκειται, πρέπει νὰ γίνωνται ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν καὶ ἢ ἐπέμβασις τῆς ἀρχῆς π. χ. ἢ ἀπολύμανσις διὰ τῶν ὀργάνων τῆς δημοσίου ὑπηρεσίας, δὲν δύναται νὰ ἐκτελεσθῇ παρὰ μόνον κατὰ χρονικὰς περιόδους, ὅποτε τ' ἀποτελέσματά των κατ' ἀνάγκην θὰ ἔχουν πρόσκαιρον χαρακτῆρα.

Ἄς λάβωμεν ὡς παράδειγμα ἕνα τυφικόν· αἱ ἐντερικαὶ ἐκκρίσεις του καὶ τὰ οὐρά του ἀκόμη περιέχουν πολυάριθμα μικροβια μεταδοτικὰ τοῦ τύφου. Ὀφείλουν λοιπὸν οἱ περὶ αὐτὸν ἀκαταπαύστως ν' ἀπολυμαίνουσι τὰς βλάσ ταύτας πρὶν τὰς βίψουν εἰς τὸν ὄχετόν, ὁπόθεν θὰ ἦτον ἐνίοτε δυνατόν νὰ μολύνουσι τὰ νερά τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦνται εἰς τὸ πότισμα καὶ εἰς τὸ κατάβρεγμα καὶ τοιοῦτοτρόπως ν' ἀποδοῦν ἀφετηρία νέας ἐπιδημίας.

Ἄς ἐξετάσωμεν τώρα καὶ ἕνα ἄλλον ἄρρωστον φθισικόν τοῦτον. Καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην — ὅπως πάντοτε — τὰ προϊόντα τῶν ἀσθενῶν ὀργάνων του, τὰ πτύελα καὶ αἱ ἀποχρέμψεις δύναται εὐκολώτατα νὰ μεταδώσουν τὴν ἀσθένειαν.

Ποῖον λοιπὸν θὰ ἦτο τὸ καθήκον ἐνὸς τοιούτου ἄρρώστου; Φανερόν ὅτι πρὸ παντός ὀφείλει νὰ συλλέγῃ τὰ πτύελά του ἐντὸς πτυελίστρας καὶ νὰ μὴ τὰ διασκορπίσῃ γύρω του, εἴτε πτύων καταγῆς, εἴτε πτύων εἰς τὸ μανδύλιόν του, ὁπόθεν θὰ ἠδύνατο νὰ διαφύγουν ὑπὸ μορφὴν δηλητηριωδῶν κονιορτῶν.

Ἐάν ἀγαπᾷ τὴν οἰκογένειάν του καὶ λυπεῖται τοὺς ὁμοίους του, χρεωστῆ, εἴτε βήχων, εἴτε ὀμιλῶν, νὰ μὴ πλησιάζῃ πολὺ τοὺς ἄλλους, διότι ἐνδέχεται νὰ ἐκτιναχθοῦν ἀπὸ τὸ στόμα του μικρὰ σταγονίδια δηλητηριώδη, εἰς ἀπόστασιν πολλάκις μεγαλύτεραν τοῦ ἐνὸς μέτρου καὶ νὰ μολύνουσι τὸ παιδίον τὸ καθήμενον ἐπὶ τῶν γονάτων του ἢ τὸν συνομιλητὴν του, ὃ ὁποῖος ἴσταται ἀπέναντί του.

Σημειωτέον δὲ ὅτι πολλοὶ ἄρρωστοι, ἐλαφρῶς προσβεβλημένοι καὶ δυνάμενοι νὰ θεραπευθοῦν, ἀποβαλόντων συχνότατα ἐπικίνδυνοι εἰς τοὺς πέριξ, εἰς τοὺς ὁποίους δύναται νὰ μεταδώσουν τὸ μόλυσμα. Ὑπάρχουν ἀναρίθμητα παραδείγματα, κατὰ τὰ ὁποῖα εἰς οἰκογενειάρχης πάσχων χρόνιαν φυματίωσιν, ἢ ὁποῖα οὐδέποτε τὸν ἠμπόδισε νὰ ἐργάζεται καὶ ἢ ὁποῖα, οὕτως εἰπεῖν, δὲν ἐσυντόμευσε τὴν ζωὴν του, ἐφόνευσε — κυριολεκτικῶς, λέγομεν, ἐφόνευσεν — ὄλους τοὺς περὶ αὐτόν, τὴν γυναῖκά του καὶ τὰ τέκνα του, διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον ὅτι ποτὲ δὲν ἐφρόντισε νὰ τοὺς προφυλάξῃ ἀπὸ τὰς ἀποχρέμψεις του.

Ἡ ἱστορία τῶν οἰκογενειῶν ἐκείνων, εἰς τὰς ὁποίας ὄλα τὰ τέκνα ἀλληλοδιαδόχως ἀποθνήσκουν ἀπὸ μηνιγγίτιδα, ἀνευ ἄλλης τινὸς προφανοῦς αἰτίας, δὲν δύναται νὰ ἔχῃ καμμίαν ἄλλην εὐλογον ἐρμηνείαν.

Εἰς ὄλας τὰς ἀσθενείας ὃ πάσχων ἢ ἡ οἰκογένειά του θὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν ἰατρὸν ποίας προφυλάξεις ὀφείλει νὰ τηρήσῃ πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ μολύσματος καὶ πρὸς τὰς ὁδηγίας τοῦ ἰατροῦ ὀφείλει αὐστηρῶς νὰ συμμορφωθῇ¹.

¹ Μετὰ τὴν ἰασιν ἢ τὸν θάνατον τὸ δωμάτιον τοῦ ἀσθενοῦς πρέπει ν' ἀπολυμαίνεται καθὼς καὶ τ' ἀντικείμενα τὰ ὁποῖα ἤλθον, εἰς ἐπαφήν μετ' αὐτοῦ.

Δύναται ν' ἀπολυμανθῇ χώρος 20 κυβ. μέτρων, ἐάν ἐντὸς τοῦ δωματίου ἀφήσωμεν ἐπὶ 6 ὥρας μέγα πῆλινον ἀγγεῖον περιέχον τὸ ἀκόλουθον μίγμα:

Ἀσβεστον	1 χιλιόγρ.
Ζεστόν νερόν	3 λίτρ.
Φορμόλην	1 λίτρ.

Δὲν ὑπάρχει κίνδυνος πυρκαϊᾶς.

33^{ον} Χρέος έχεις νὰ συμμορφωθῆς πρὸς τὰς ἀνώτερω ἐντολὰς καὶ νὰ τὰς διαδίδῃς ὅπου δύνασαι.

Καὶ ἐὰν κάποτε ἀσθενήσῃς ἢ ἀσθενήσῃ τις ἐκ τῶν οικείων σου, μὴ κατηγορῆς τὴν ἀνεπάρκειαν τῆς ὑγιεινῆς καὶ μὴ λέγῃς ὅτι ἡ ἐπιστήμη ἐχρεωκόπησε — σκέψου μᾶλλον ὅτι ὑφίστασαι τὰς συνεπείας τῶν σφαλμάτων τῶν προγόνων σου ἢ τῶν συμπολιτῶν σου.

Προσπάθει δ' ἔτι μᾶλλον ν' ἀκολουθῆς καὶ νὰ διαδίδῃς τὰς ἐντολὰς ταύτας, διότι ὅσον πολυαριθμότεροι εἶναι οἱ ἀναλαβόντες τὴν διαρρύθμισιν τῆς ζωῆς συμφώνως μὲ τὰ παραγγέλματα τῆς ἀτομικῆς καὶ κοινωνικῆς ὑγιεινῆς, τόσον σπανιώτεροι θὰ καταστοῦν καὶ αἱ πιθανότητες τῆς ἀσθενείας, ἄλλο τόσον δηλαδὴ θὰ ἐλαττωθοῦν οἱ σωματικοὶ καὶ οἱ ἠθικοὶ πόνοι, πρὸς τὴν ἐξαφάνισιν τῶν ὁποίων μᾶς ὁδηγεῖ ὁ νόμος τῆς προόδου.

Μετάφρασις Θ. Χ. ΦΛΩΡΑ

ΑΙ ΠΡΟΟΔΟΙ ΤΗΣ ΠΑΙΔΟΛΟΓΙΑΣ

ΥΠΟ G. STANLEY HALL

Ἐκ μετριοφρόνων καὶ μᾶλλον χαλαρῶν στοιχείων πρὸ εἰκοσάδος ἐτῶν ἡ Παιδολογία ἐν τῇ εὐρυτάτῃ αὐτῆς περιοχῇ κατέχει σήμερον αὐτὸ τὸ κέντρον τῆς σκηνῆς ἐξ ἴσου ἐν τε τῇ θεωρίᾳ καὶ τῇ πράξει τῆς Ἐκπαιδεύσεως. Δὲν εἴμεθα ὑπερβολικοὶ ἐὰν εἴπωμεν ὅτι νῦν ὁ κατέχων τὰ στοιχεῖα αὐτῆς ἐπιτάσσει τὴν σοβαρὰν προσοχὴν, εἴτε γράφων εἴτε ὁμιλῶν καὶ συνήθως ἐκφέρει τὴν κατακυρωτικὴν γνώμην ἐν συζητήσεσι μεγίστων κοινωνιολογικῶν προβλημάτων. Ἄνεκαθεν ἡ Παιδολογία ὑπῆρξεν εὐρεῖα, παντάπασιν ὁμῶς καὶ γενικὴ, Ἀμερικανικὴ ἰδέα. Ἄφ' ἧς ὁμῶς ἐποχῆς διεδόθη εἰς πᾶσαν πεπολιτισμένην χώραν, καὶ ἔδραι πανεπιστημιακαί, περιοδικὰ καὶ σοβαρὰ ἐπιστημονικὴ φιλολογία ἀφιερωμένη εἰς αὐτήν, ἐπολλαπλασιάσθησαν, ἀφ' ὅτου αἱ μέθοδοι αὐτῆς αἱ κατ' ἀρχὰς λυσσαλέως προσβληθεῖσαι, προήχθησαν εἰς πολυσυνθέτους καὶ λογικάς, τὰ δὲ οὐσιώδη αὐτῆς πορίσματα ἐγένοντο πανταχοῦ ἀποδεκτά, ἡ φωνὴ τῆς ἐπικρίσεως ἐσίγησε τοῦλάχιστον ἀπὸ μέρους τῶν μυηθέντων εἰς τὴν νεαρὰν ἐπιστήμην. Εὐάριθμοι μόνον τῶν διεκδικούντων εἰσέτι ἀρχηγίαν παλαιότερων παιδαγωγικῶν καὶ τινῶν μελῶν τοῦ μεγίστου τούτου ἐκ πάντων τῶν διδασκαλικῶν Συνδέσμων τοῦ κόσμου ἴστανται μακρὰν τῆς Παιδολογίας καὶ ἀγωνίζονται νὰ τηρήσωσι στάσιν διασπάσεως ἀπὸ ταύτης. Ἄλλ' ἡ Παιδολογία ἔχει κερδίσει τοῦλάχιστον τὴν εὐμένειαν συμπασῶν τῶν νεωτέρων καὶ προοδευτικῶν διανοιῶν ἐν τοῖς παιδαγωγικοῖς πεδίοις, οὕτως ὥστε τὸ μέλλον εἶναι ἐξησφαλισμένον καὶ δυνάμεθα ἤδη νὰ διαβλέπωμεν τὰ σημεῖα νέου τινὸς κινδύνου τ. ἔ. ὅτι τὰ πορίσματα τῆς Παιδολογίας θὰ γίνωσιν ἀποδεκτὰ προῶρως καὶ ἀθασανίστως.

Ὡς καὶ ἡ ἐπανάστασις τοῦ Κοπερνίκου, οὕτω καὶ τὸ γεωκεντρικὸν καὶ ἡλιοκεντρικὸν ζήτημα τῆς παλαιότερας Παιδολογίας ὑπεχρέωσε τὸν Παιδαγωγικὸν Κόσμον νὰ ἀναγνωρίσῃ — καίτοι τινῶν δυσθύμως ἀχθέντων εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς ἀναγνω-

ρίσεως, — ὅτι τὸ Σχολεῖον εἶναι διὰ τὸ παιδίον καὶ οὐχὶ τὸ παιδίον διὰ τὸ Σχολεῖον καὶ ἐπομένως πᾶσα ἢ ἀπὸ τοῦ Νηπιαγωγείου μέχρι τοῦ Πανεπιστημίου ὁδὸς δεόν νὰ καταστῇ διαπλαστικὴ καὶ ὑποτεταγμένη εἰς τὴν φύσιν καὶ τὰς ἀξιώσεις τῆς παιδικῆς ἡλικίας καὶ τῆς νεότητος.

Ἐπάρχει τὴν σήμερον ζήτημα ὑγιεινῆς, γενικῆς ἢ εἰδικῆς, περὶ ὀφθαλμῶν, ὠτων, ρινός, ὀδόντων, γυμναστικῆς, γυμναστηρίου, ἀθλητῶν, τροφῆς, βάρων, φωτισμοῦ, θερμάνσεως, μεθόδων ἢ τοῦ λόγου ἐκάστου μαθήματος ἐν τῷ Ἀναλυτικῷ Προγράμματι, καταλλήλου ὥρας καὶ ἐποχῆς τῆς διδασκαλίας τῶν διαφόρων μαθημάτων, διακοπῶν, νεανικῶν ἐγκλημάτων, ἠθικῆς, βιομηχανικῆς, αἰσθητικῆς ἐκπαιδεύσεως, χοροῦ, παιδιῶν, ἰχνογραφίας, ἐξετάσεων, ἀποβολῆς διὰ παντός, τοῦ σχήματος τῶν τυπογραφικῶν στοιχείων καὶ τῶν σελίδων τῶν διδακτικῶν βιβλίων, περὶ ἐνδιαφέροντος εἰς τὴν πρόοδον τῆς καθόλου Ἀνθρωπότητος, ἢ ἔτι περισσότερον τοῦ γενικωτέρου καὶ φλέγοντος ζητήματος τῆς ἐκουσίας στερήσεως, τῆς αὐτοκτονίας τοῦ γένους, ἢ τῆς παιδοποιίας, τοῦ θηλασμοῦ, προμηθείας γάλακτος, ἐλαττωματικότητος — ὑπάρχει λέγομεν τοιοῦτον ζήτημα, εἶναι τοῦτο καὶ θέμα περιεχόμενον εἰς τὴν βιβλιογραφίαν τῆς Παιδολογίας καὶ διὰ τὸ ὅποσον σύμπας ὁ Παιδαγωγικὸς κόσμος, ἀκόμη καὶ τῶν μᾶλλον ἀπομεμακρυσμένων χωρῶν, ζητεῖ ὁδηγίαν, διδασκαλίαν καὶ λύσιν. Τὰ ὀλίγα ἀληθῶς ἐπιστημονικὰ συγγράμματα, ἅτινα ἐπέσυραν τὴν γενικὴν προσοχὴν ἢ ἔδειξαν σημεῖα εὐρείας ἐπιρροῆς κατὰ τὰ τελευταῖα ὀλίγα ἔτη, δὲν στηρίζονται κατὰ μέγιστον μέρος, ἀσυνειδήτως ἢ εὐσυνειδήτως, ἐπὶ τῶν γενετικῶν διδομένων τ. ἔ. ἐπὶ τῆς πειραματικῆς μελέτης τῆς παιδικῆς ἡλικίας· τὸναντίον δὲ ἢ ἀξία τῆς ἐργασίας ταύτης ἐκτιμᾶται ὡς ἐμβριθεστάτη εἰς τὸ Ἰατρικὸν μέρος καὶ εἰδικῶς εἰς τὰ ἠπιώτερα καὶ τὰ λοιμώδη νοσήματα τῶν παιδῶν καὶ εἰς τὰ πολυώνυμα τῆς ἐφηβικῆς διαφθορᾶς εἶδη. Εἰς πλείστας Ἰατρικὰς Σχολὰς ἰδρύθησαν ἤδη ἔδραι εἰδικαὶ πρὸς καταρτισμὸν Ἰατρῶν τῶν Σχολείων. Τὰ ἐγκλήματα τῆς Νεότητος ἀπετέλεσαν ἤδη εἰδικότητα, τῆς ὁποίας τὰ συγγράμματα εἶνε αὐτῇ ἢ φιλολογία τῆς Παιδολογίας. Ἡ φιλολογία ἐν τῇ σπουδῇ τῆς παιδικῆς γλώσσης ἀνεῦρε γονιμώτατα πεδία

ἐμπλεα νέων προβλημάτων. Καὶ αὐτῇ δὲ ἢ περὶ ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου διδασκαλία ἐν τε τοῖς Γυμνασίοις καὶ Πανεπιστημίοις βαθμηδὸν ἀνατρέπεται. Ἡ γενετικὴ γνῶσις εἶναι ὁ τελειότατος τύπος τῆς γνώσεως· ὁ δὲ ἄριστος καὶ καθαρῶς ἐπιστημονικὸς ὁρισμὸς ἀντικειμένου τινὸς εἶναι ἢ πλήρης περιγραφή τῶν σταδίων τῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ.

Εἰδικοί δὲ καὶ φιλόδοξοι σπουδασταὶ τῆς Παιδαγωγίας ἐβρίσκονται ἤδη ἀπανταχοῦ ἀναδιφῶντες τὴν ἐπιστήμην ταύτην, θεωρουμένης ἀρίστης διαθέσεως χρόνου καὶ χρήματος τῆς ἀσχολίας ταύτης, ὅπως προπαρασκευασθῶσι διὰ τὰ ἀνώτατα Παιδευτικὰ ἀξιώματα.

Ἡ παιδολογία εἶναι ἢ μόνη ἐπιστήμη εἰς τὴν δημιουργίαν καὶ προαγωγὴν τῆς ὁποίας οἱ διδάσκαλοι διὰ τῆς παροχῆς τῶν ἐκ τῆς πείρας τῶν διδασμάτων, ἔχουσιν οὐσιαστικῶς συντελέσει. Οὕτω δὲ κατὰ μέγιστον μέρος αὕτη εἶναι ἔργον τῶν διδασκάλων καὶ δύνανται οὗτοι νὰ πράξωσιν ὑπὲρ αὐτῆς ἔτι περισσότερα, ἐὰν θέλωσι, διότι οὐδέποτε ἄλλοτε προώδευσεν αὕτη μετὰ τόσης ταχύτητος ὅσης τὴν σήμερον. Προσεκτικαὶ ἐν ψυχολογικαῖς Κλινικαῖς ἐργασίαι ἄρτι κεφαλαιοποιηθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Judl καὶ πρὸ πάντων ὑπὸ τοῦ Huey, ἔθεσαν τὸ ζήτημα περὶ τῶν τυπογραφικῶν στοιχείων τῶν διδακτικῶν βιβλίων καὶ τοῦ μήκους τοῦ στίχου αὐτῶν ἐπὶ ἐπιστημονικῶν βάσεων, προσενεχθείσης οὕτω μεγίστης οικονομίας εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, εἰς τὸν χῶρον καὶ τὴν δαπάνην. Ὁ Lay, ὁ Meumann, ὁ Dewey καὶ ὁ Phillips ἔλυσαν τὸ πρόβλημα τοῦ μαθήματος τῆς Στοιχειώδους Ἀριθμητικῆς καὶ οὕτως ἀφῆρσαν αὐτὸ ἐκ τοῦ πεδίου τῆς ὑπὸ μὴ εἰδικῶν συζητήσεως. Ὁ Stern καὶ ἡ Σχολὴ αὐτοῦ κατέστρωσαν τὰς γενικὰς ἀρχὰς τῶν σφαλμάτων καὶ ἐπιτυχιῶν εἰς παρατηρητικὴν καὶ πραγματογνωστικὴν ἐργασίαν. Οὕτω δὲ νῦν διὰ τοῦ συστήματος τῆς καμπυλογραφίας καθορίζονται κατὰ ἡλικίας τὰ ἀναγνωστικὰ ἐνδιαφέροντα τῶν παιδῶν καὶ τῶν κορασίων. Ὁ Starbuck, ὁ Leuba, ὁ Dawson καὶ ἄλλοι ἐθεμελίωσαν σπουδαίας ἀρχὰς διὰ τὰ θρησκευτικὰ διαφέροντα καὶ τὴν νοητικὴν ἰκανότητα τῆς νεολαίας. Αἱ πολυεῖδεις καὶ μυστηριώδεις μεταβολαὶ τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας εἶναι ἤδη, ἐν μέτρῳ τινί, ἀνοικτὸν βιβλίον εἰς τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ σπουδά-

σωσιν αὐτά· τοῦ δὲ Crampton αἱ νέαι ἀρχαὶ περὶ τῆς ψυχικῆς ἡλικίας ἔχουν κατὰ πολὺ προσεγγίση τὴν πρακτικὴν ἐφαρμογὴν. Πρὸς δὲ καὶ αἱ μέθοδοι τῆς Ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας ἀρχίζουσι νὰ ἀναφαίνωνται. Ἐὐὸ πρόβλημα τῆς καταμετρήσεως τῆς γενικῆς μορφώσεως τοῦ ἀτόμου, ὑπὲρ πάντα τὰ ἐμπόδια αὐτοῦ, ἤρξατο ἤδη νὰ ἀποκαλύπτῃ τινὰς τοῦλάχιστον τῶν διαστάσεων του. Ἐν τῇ Ἰχνογραφίᾳ ἡ ὁδὸς ὑποδεικνύεται πολὺ σαφῶς καὶ ὅπου ἀπηρχαιωμένα συστήματα δὲν ἦσαν πολὺ μεθοδικῶς κεχαραγμένα, ἐπηνέχθη ἀξιοθαύμαστος μεταβολή. Ἐὐὸ αὐτὸ ἀληθεύει καὶ ὡς πρὸς τὴν σχολικὴν Μουσικὴν. Εἰς τὴν κανονικὴν παιδείαν, τὸ μέγιστον ἴσως καὶ σπουδαιότατον ἐξ ὄλων τῶν παιδαγωγικῶν ζητημάτων, διαβλέπομεν τὴν ὁδὸν καὶ μόνον ἀνάγκην ἔχομεν τοῦ θάρρους διὰ νὰ βαδίσωμεν ἐν αὐτῇ. Διευτύσαμεν τὴν σπουδαιότητα τῶν παιδιῶν καὶ τῶν ἀγῶνων καὶ νέαι μέθοδοι ἐτάθησαν ἤδη εἰς ἐφαρμογὴν ἐν τῷ συστήματι τῶν ἐν εὐρυχώροις πεδίοις ἀσκήσεων. Ὁ Hodge εἰς τὴν Φυσιολογίαν καὶ ὁ Jewell εἰς τὴν Ἀγροτικὴν ἐκπαίδευσιν τῶν νέων, ἔταμον καλῶς ἐσταθμισμένην ὁδόν. Ὁ Tanner, ὁ Kirkpatrick, ὁ Swift, ὁ Ohea καὶ ἄλλοι ἔχουν συγγράψῃ ἐγχειρίδια, ἅτινα εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο νὰ εὐρίσκοντο εἰς παντὸς σώφρονος διδασκάλου τὰς χεῖρας. Ὁ ἰδρυτὴς τοῦ Δικαστηρίου τῶν παιδῶν ἀνομολογεῖ ὅτι ἡ βιβλιογραφία τῆς Παιδολογίας ὑπῆρξεν ὁ λύχνος τῶν βημάτων του. Ἡ εἰσαγωγή τοῦ χοροῦ ἀπὸ τοῦ Νηπιαγωγείου μέχρι τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ Γυμναστηρίου βασίζεται ἐπὶ γενετικῶν ἀρχῶν, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ θέατρον τῶν παιδῶν, τὸ ὅποιον εἶναι μόνον ὁ ἀφρὸς τοῦ μεγάλου δραματικοῦ κύματος, τὸ ὅποιον νῦν ἐξογκοῦται ἀνὰ τὸν σύμπαντα κόσμον. Ὁ δὲ σύνδεσμος τῶν ἱστοριογράφων μετὰ πέντε χιλιάδων μελῶν ἀνὰ πλείστας πόλεις τὴν παιδολογίαν ἀτενίζει ὡς δικαιολογίαν του. Ἐὐὸ ἔργον τῆς Ἐταιρείας διὰ τὴν ἠθικὴν προφύλαξιν, ἣτις ζητεῖ νὰ προλάβῃ τὴν διαφθορὰν μεταξὺ τῆς νεότητος καὶ ἣτις ὑπεστηρίχθη εἰς τὸ περίφημον Συνέδριον τῆς Mannheim τῆς Πανσιλθανίας, τὰ πρακτικὰ τοῦ ὁποῦ προ τινος ἦλθον εἰς φῶς στηρίζεται ἐπὶ εἰδικῶν καὶ στατιστικῶν μελετῶν τῆς νεολαίας ὑπὸ τοῦ Cohn καὶ ἄλλων ὡς πρὸς τὴν ἐπικράτησιν τῆς διαφθορᾶς καὶ τῶν μεταδοτικῶν νοσημάτων. Ἐν τοῖς Ἀγγλι-

κοῖς καὶ ταῖς ξέναις γλώσσαις αἱ ἀρχαὶ ἡμῶν εἶναι καλῶς καθωρισμένοι καίτοι μέχρι τοῦδε ὀλίγον πρακτικά.

Ἐν τῇ Φυσικῇ Ἐπιστήμῃ τῶν Ἀνωτέρων Σχολῶν τὰ τελευταῖα τρία ἐγχειρίδια σημειοῦσι φανερὰν νέαν ἐπίθεσιν κατὰ τῆς ὑπερβολικῆς μαθηματικῆς τάσεως, ἣτις διηνεκῶς περιέσπελλε τὸν ἀριθμὸν τῶν εἰς τὴν ἐπιστήμην ταύτην ἐπιδιδόμενων κατὰ τὰ τελευταῖα δέκα ἔτη. Εἰς τὰς ἀνωτέρας Καθολικὰς Ἱερατικὰς Σχολὰς τῶν τυφλῶν καὶ δυστυχῶν αἱ ἀμυδρὰ ἀπαρχαὶ τῆς ἀντιδράσεως ὑπὲρ τῆς διατάξεως, ἣτις περιορίζει τὴν λατινικὴν γλῶσσαν μόνον εἰς τοὺς δυναμένους νὰ προσδοκῶσιν ὄφελος παρ' αὐτῆς, εἶναι κατὰφανεις. Ἡ Ἀγγλικὴ γραμματολογία ἐπεξεργάζεται εἰσέτι ὑπὸ τῆς Φιλολογίας ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ διαδοθῇ εἰς τὰ ἀνώτερα Σχολεῖα καὶ τὰ Γυμνάσια. Ὡς πρὸς τὴν Ἐκπαίδευσιν τῶν Ἰνδῶν καὶ τῶν Φιλιππινάων δυνάμεθα νὰ ὑποδείξωμεν τὴν νέαν παιδαγωγικὴν τοῦ κ. Coffin συνταχθεῖσαν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς μελέτης τῆς αὐτόχθονος ἐκπαιδεύσεως τῶν ἀτελεστέρων φυλῶν. Εἰς τὸ πρόβλημα τῆς μικτῆς παιδεύσεως τῶν φύλων, ἡ παιδολογία μόνη δύναται νὰ δείξῃ τί ἠδύνατο, τί εἶναι δυνατόν καὶ τί πρέπει νὰ γείνη, ἀλλ' ἡ μεταρρυθμίσις εἶναι εἰσέτι ἀπραγματοποίητος. Ἐν ᾧ εἰς τὸ μέγα καὶ ἐκκρεμὲς ζήτημα τῆς βιομηχανικῆς παιδεύσεως δυνάμεθα μόνον νὰ ἐπιδείξωμεν ὀλίγας προεισαγωγικὰς μελέτας περὶ τῆς παιδικῆς ἐργασίας. Ἐνταῦθα εἶμεθα μέχρι τοῦδε τοσοῦτον ἀνίκανοι νὰ προτείνωμεν τὰ ληπτέα μέτρα, ὅσον καὶ πάντες οἱ ἄλλοι. Εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν τυφλῶν καὶ τῶν διανοητικῶς ἐλαττωματικῶν ἔχομεν ἀποτελεσματικοὺς καὶ ἀσφαλῆς τρόπους καὶ μεθόδους.

Ἄλλ' ἡ παιδολογία εἶναι εὐρυτέρα ἢ πᾶσαι αὐταὶ αἱ ἐφαρμογαὶ τῆς Παιδαγωγικῆς. Οἱ διδάσκαλοι ὡς τοιοῦτοι διαβλέπουσι μικρὸν μόνον μέρος τοῦ ὅλου αὐτῆς πεδίου. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἀφιεροῦντες ὅλον αὐτῶν τὸν χρόνον εἰς τὴν παιδολογίαν εἶναι ἤδη ἠναγκασμένοι νὰ εἰδικεύσῃ τὰς μελέτας των εἰς τινὰ σημεῖα τῆς ἐπικρατείας τῆς. Ἴσως ἀριστα πάντων συμπληροῦμεν ἡμεῖς τὴν ἀπάντησιν εἰς τὸ μέγα ἐρώτημα «τί εἶναι παιδίον;». Γνωρίζομεν βεβαίως ὅτι τοῦτο δὲν εἶνε οὔτε τὸ ἐκ γενετῆς διεφθαρμένον ὡς τὸ ἐφαντάσθη ὁ Καλδίνος οὔτε ἡ μικρὰ θεότης τοῦ Wordsworth ἔλκουσα στεφάνους δόξης κατ' εὐθείαν

ἐξ οὐρανοῦ, πάντοτε ἀγνή και ἀγαθή. Γνωρίζομεν προσέτι ὅτι τὰ παιδιά δὲν εἶναι τόσο ποθητὰ ὥστε νὰ ἐπιζητῶνται μέχρι ἀπεριορίστου ἀριθμοῦ ἔστω και ἂν ταῦτα εἶναι ὁ γόνος τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῆς οἰκογενείας. Ἐχομεν ὡσαύτως ὑπ' ὄφει και τὰς περιπτώσεις καθ' ἃς αἱ προτιμῶσαι τὴν κοινωνίαν μάλλον ἢ τὸ νηπιοτροφεῖον μητέρες ἐπιμελῶς προλαμβάνουσι τὴν ὑπαρξίν τούτων. Τὸ παιδίον εἶναι κυρίως δέσμη κλειθρίων μεγάλων και μικρῶν, καταλλήλων νὰ διανοίξωσι πλεῖστα τῶν μυστηρίων τῆς ὅλης ζωικῆς ἱστορίας. Ἐνὰ τῶν κλειθρίων τούτων ἔχουσι ἀπολεσθῆ, ἀλλὰ δὲ διαστραφῆ, ἀλλὰ ἔχουσι σκωρίαση ἢ δὲν ἔχουσι εἰσέτι ἀνακαλυφθῆ. Διὰ τὴν ἐπιστήμην ὅμως τὸ παιδίον εἶναι γεωλογικὰ στρώματα παλαιότερα τοῦ ἀνθρώπου. Αἱ ἐφηβικαὶ ἰδιότητες τοῦ τε σώματος και τῆς ψυχῆς εἶναι νεωτερισμοὶ βραδύτερον προστεθέντες, νεώτεροι και ἥττον στερεοὶ ὄροφοι κτισθέντες ἐπὶ παλαιῶν θεμελίων. Ἐντεῦθεν τὸ παιδίον δὲν εἶναι κατὰ τὸ ὅλον ὁ πατήρ τοῦ ἀνθρώπου, ὡς εἶναι πᾶς ἀπομεμακρυσμένος, ἀρχικὸς πρόγονος αὐτοῦ. Τὸ ἀνθρώπινον νήπιον εἶναι μοναδικώτατον εἶδος τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, λείφανον ἢ ἐνθύμημα μακροῦ παρελθόντος παλαιότερου τοῦ ὑπὸ τῆς ἱστορίας ἀναφερομένου. Καθοδηγούμενον τοῦτο ὑπὸ τῆς μητρὸς φύσεως, ἀναρριχᾶται διηνεκῶς, κατ' ἀρχὰς μετὰ ἰλιγγιώδους ταχύτητος, ἐπὶ τῶν ἀναριθμητῶν κυκλικῶν βαθμίδων τῆς ἐξελικτικῆς κλίμακος, ἢ βάσις τῆς ὁποίας στηρίζεται βαθέως εἰς τὸ πρωτόπλασμα τῆς πρωτογόνου θαλάσσης, ἐν ᾧ ἡ κορυφή αὐτῆς ἐφάπτεται τοῦ ὑπερανθρώπου, ὅστις θὰ εἶναι πολὺ τελειότερος ἢ ἡμεῖς σήμερον. Οὕτως ἡ ἐπιστήμη προσβλέπει μετὰ νέου δέους και εὐλαβείας πρὸς τὸν ὑποψήφιον τοῦτον τῆς Ἀνθρωπάτητος. Τὸ νήπιον ἐγκληρονομεῖ οὐ μόνον εἰκοσάδας ὀργάνων ἀλλὰ και τίσας ἄλλας ἐνστικτῶν και αἰσθημάτων ἐκ παρελθόντος παλαιότερου τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ νήπιον πράττει ἢ δοκιμάζει νὰ πράξῃ ὀλίγον ἀπὸ παντός, ὅπερ πάντα τὰ πλάσματα τῆς κατιούσης κλίμακος αὐτοῦ ἐπραξαν. Τοιαύτη εἶναι ἡ ἐπιστημονικὴ ἀποψις τῆς Παιδολογίας.

Τέλος ἡ Παιδολογία περιλαμβάνει και γενικά τινα πρακτικὰ μαθήματα. Διδάσκει ὅτι καθῆκον παντὸς ὑγιοῦς ἀνδρὸς και γυναικὸς εἶναι, ἐκτὸς ἰδιαιτέρων κωλυμάτων, νὰ ἔλθῃ εἰς γάμον και νὰ φέρῃ εἰς φῶς τέκνα και μάλιστα ταχέως ὅτι τοῦτο εἶναι ὑποχρέωσις ἣν ὀφείλομεν εἰς τὴν Κοινωνίαν και εἰς τὸν κόσμον ὅλον και ἣτις εἶναι ἐξ ἴσου ἐπιτακτικὴ πρὸς πάντας τοὺς ὠρί-

μους ὅσον εἶναι ἡ ψῆφος, ἡ πληρωμὴ φόρων και ἡ ὑπεράσπισις τῆς κινδυνευούσης πατρίδος. Βιολογικῶς ὁ κύριος σκοπὸς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι νὰ μεταδώσῃ εἰς τὸ μέλλον ἄδολον τὴν ἱεράν δᾶδα τῆς κληρονομικότητος. Οὐδὲν εἶναι τόσο ἀξιὸν ἀγάπης και εὐλαβείας και λατρείας ὅσον τὰ σώματα και αἱ ψυχαὶ τῶν παιδῶν, οἵτινες θὰ ἀποτελέσωσι τὸν πληθυσμὸν τῆς γῆς, ὅταν αἱ νῦν ἐν τῇ ζωῇ δέκα πέντε ἑκατοντάδες ἑκατομμυρίων, αἱ οὔσαι ἀπλή μόνον δρᾶξ παραβαλλόμεναι πρὸς ὅσας θὰ ἐκπηδήσωσιν ἐκ τῶν νεφρῶν αὐτῶν, θὰ εἶναι νεκραὶ πλεόν. Ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι πανταχοῦ και πάντοτε δέον νὰ σπουδάζωμεν τὴν φύσιν και νὰ κανονίζωμεν τὰς ἐνεργείας μας πρὸς τὴν πορείαν αὐτῆς. Ἄς λάβωμεν, ἐπὶ παραδείγματι, αὐτὸ τὸ κλαυθμύρισμα τοῦ βρέφους, τὸ θεωρούμενον και ὄν ὡς ἡ μόνη ἐνδεικνυομένη δυνατὴ ἀσκησις δι' ἀνίκανον εἰσέτι νὰ βαδίσῃ νήπιον. Τὸ κλαυθμύρισμα τοῦτο ἐμποτίζον τὸ ὅλον σῶμα τοῦ νηπίου δι' αἵματος, διευρύνει τὰς ἀρτηρίας, τὰς φλέβας, τὴν καρδίαν και τοὺς πνεύμονας, προάγει τὴν φωνήν, βοηθεῖ τὴν πέψιν, προσανατολίζει τὴν ψυχὴν μετὰ τῆς χαρᾶς και τῆς λύπης και ἔχει τὴν φυσιολογικὴν, ψυχολογικὴν και ὑγιεινὴν του ἀξίαν. Ἐτι περαιτέρω. Τὰ πλεῖστα τῶν νηπίων, σχεδὸν τὸ ἥμισυ, ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ δὲν ἀφιένται ἐλεύθερα νὰ ἔρπωσι φυσικῶς. Ταῦτα περιτυλίσσονται, δένονται και ὑφίστανται πολλὰς σωματικὰς ἀνωμαλίας ἐκ τῆς προώρου και βεβιασμένης ὀρθοποδήσεως. Τὸ ἔρπειν εἶναι ἀναγκαιότατον εἰς τὸ νήπιον, διότι προεκτείνει τὸ στήθος, ἰσοπεδοῖ τὰ νῶτα, ἐνδυναμοῖ τοὺς μεγαλύτερους μῦς τῶν νῶτων και τοὺς τραχηλικοὺς τένοντας τοὺς στηρίζοντας τὴν κεφαλὴν, ἀναπτύσσει τὰς χεῖρας, τὰ νῶτα, τὰ ἰσχία, διατάσσει εἰς τὴν πρέπουσαν θέσιν των κατὰ τὴν ἡλικίαν ταύτην τὰ πεπτικὰ ὄργανα. Ὡσαύτως τὸ ἀπὸ τοῦ μητρικοῦ στήθους θήλασμα εἶναι πρὸς τοὺς ἄλλοις ἀπαραίτητον ὡς ἐξάσκησις τῶν χειλέων, τοῦ λάρυγγος, τοῦ οὐρανίσκου, τῆς γλώσσης και τοῦ φάρυγγος, πάντα τὰ ὁποῖα ὑφίστανται καθυστέρησιν ὡς διαστροφὴν ὑπὸ τῆς εὐκόλου μεθόδου τῆς φιάλης. Τὸ μητρικὸν γάλα ἐμπεριέχει πᾶν στοιχεῖον, οὔτινος ἢ ψυχῆ και τὸ σῶμα ἔχουσι ἀνάγκην κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας και οὔτε τὸ γάλα τῆς ἀγελάδος οὔτε ἄλλη τις τῶν τεχνητῶν τροφῶν δύναται νὰ ἀντικαταστήσῃ αὐτό. Ὀλων σχεδὸν τῶν χωρῶν αἱ στατιστικαὶ δεικνύουσιν ὅτι ἡ βρεφικὴ θνητότης, ἡ πανταχοῦ δσημέραι αὐξανομένη εἶναι τετράκις και ἐξάκις μεγαλειτέρα

ἐπὶ βρεφῶν ἡλικίας κατωτέρας τοῦ ἑνὸς ἔτους τεχνητῶς τρεφομένων τῆς τῶν ἀπὸ τοῦ στήθους τρεφομένων. Αἱ στατιστικαὶ τοῦ Rösse δεικνύουσιν ὅτι τὸ ἀπὸ στήθους γαλουχούμενον βρέφος εἶναι βαρύτερον, ὑψηλότερον ἐν παντὶ σταδίῳ τῆς ζωῆς, ζῆ μακρότερον, ἔχει ὑγιεινότερους ὀδόντας καὶ ὅτι ἀνὰ πᾶσαν τριμηνίαν φυσικῆς διατροφῆς βελτιστὴ ἀπέλρωσ πάσας τὰς ποσότητας ταύτας. Διὰ τοῦτο ἐν Γερμανίᾳ προτείνεται σοβαρῶς νὰ ἐπιβάλληται χρηματικὴ ποινὴ πεντακοσίων μάρκων εἰς πάσας τὰς μητέρας, αἵτινες θὰ ἠδύναντο μὲν, ἀλλὰ δὲν θὰ ἠθελον νὰ θηλάσωσι τὰ ἑαυτῶν τέκνα. Τὸ ἀνάστημα τῶν Γάλλων στρατιωτῶν ἔχει ὡσαύτως κατὰ πολὺ ὑποχωρήσῃ ἐκ τῆς αἰτίας ταύτης δι' ὃ εὐφυῆς τις συγγραφεὺς παριστᾷ τὸ μέγα τοῦτο ἔθνος λέγων «Ἄφετε τὰ παιδιά ἔρχεσθαι πρὸς με καὶ μὴ κωλύετε αὐτά, διότι ἐκ τῶν τοιούτων εἶναι ὁ στρατὸς τῆς Γαλλίας». Ἄλλ' ἐνταῦθα δίδεται ἡμῖν ἡ εὐκαιρία νὰ ρίψωμεν βλέμμα ἀπλούστατον εἰς τὰ εὐρέα ταῦτα θέματα. Ἡ κοινωνία ὅμως ἔχει ἀνάγκη νὰ σκεφθῆ βαθύτερον καὶ νὰ λαλήσῃ μᾶλλον σαφῶς περὶ προβλημάτων ἀφορώντων εἰς τὸ μέλλον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Τὸ παιδίον εἶναι τὸ τέλειον ἄνθος τῆς κοινωνικῆς προόδου. Τὸ δὲ ποῖόν αὐτοῦ εἶναι τὸ ἄριστον ἔπαθλον τῆς πατρότητος καὶ μητρότητος διότι ἐκεῖνοι εἶναι οἱ ἄριστοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες, οἵτινες δύνανται νὰ παραγάγῃσι καὶ παραγάγῃσι μέχρι τῆς τελειοτάτης σωματικῆς καὶ ψυχικῆς ὀριμότητος τὰ περισσότερα, ἐντελέστερα καὶ εὐφυέστερα τέκνα. Εἶναι ἀδυναμία ἡμῶν νὰ ἀποφεύγωμεν καὶ μωρία νὰ ἀμφισβητῶμεν τὸ πόρισμα τοῦτο. Τοῦτο εἶναι ὁ πυρὴν τῆς νεωτάτης ὑψίστης καὶ πλουσιωτάτης Φιλοσοφίας τῆς Ζωῆς. Τὸ παιδίον δὲν εἶναι ἀνὴρ ἢ γυνὴ μὲ τὰς σωματικὰς καὶ νοητικὰς διαστάσεις ἐσμικρυσμένας, ἀλλ' ὅτι ἡ χρυσαλλίς εἰς τὴν ψυχὴν ἢ τὸ ὄν εἰς τὸ πτηνόν, ὧν ἡ πρωτίστη ἀνάγκη εἶναι νὰ αὐξηθῶσι μέχρις ἐντελείας εἰς ἕκαστον τῶν μεταμορφωτικῶν σταδίων, ἅτινα θὰ διέλθῃσι καὶ μᾶλλον νὰ ἐπιβραδυνθῇ ἢ ἐν αὐτοῖς παραμονὴ τῶν ἢ νὰ ἐπιταχυνθῇ. Ἡ ὅσον ἐνεσι δὲ ἐπιβραδύνσις ἐν τοῖς Παραδείσοις τοῦτοις τῶν ἀνακεφαλαιωτικῶν σταθμῶν τῆς ἐξελιξεως εἶναι τὸ νέον ἰδανικόν τῆς Ἐλευθέρας Ἀνθρωπίνης Μορφώσεως, ὅπερ σημαίνει ὅτι τὸ παιδίον εἶναι ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη νὰ λάβῃ πείραν πάντων ἐκείνων τῶν στοιχείων, ἅτινα ἐδοκίμασε τὸ Ἀνθρώπινον Γένος κατὰ τὸ παμμήκιστον τῆς πρὸς τὰ ἄνω ἐξελιξεως τοῦ ταξιδίου.

ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ ΣΕΛΜΑΣ ΛΑΓΕΡΛΕΦ

Ὁ Αὐγούστος ἦτο αὐτοκράτωρ εἰς τὴν Ῥώμην καὶ ἐβασίλευεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ὁ Ἡρώδης. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην συνέβη νὰ πέσῃ ἐπὶ τῆς γῆς μία νύξ πολὺ μεγάλη καὶ πολὺ ἱερά. Οὐδέποτε ἄλλοτε εἶχεν ἴδῃ ὁ κόσμος νύκτα τόσον βαθεῖαν. Ἡ φύσις ὅλη ἐφαίνετο ὅτι ἐπνίγετο ὑπὸ τὴν καμάραν ὑπογείου κρύπτῃς. Δὲν ἐφαίνοντο οὔτε ἡ γῆ, οὔτε τὰ ὕδατα, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀπεπλανῶντο καὶ εἰς τοὺς γνωστοτέρους δρόμους. Καμμία ἀκτίς δὲν κατέβαινε ἀπὸ τὸν οὐρανόν· τὰ ἄστρα ἔμειναν ἀκίνητα εἰς τὴν θέσιν των, καὶ ἡ γλυκεῖα σελήνη εἶχεν ἀποστρέψῃ τὸ πρόσωπον.

Ὅπως τὸ σκότος, βαθυτάτη ἦτο καὶ ἡ σιωπὴ καὶ ἡ γαλήνη. Οἱ ποταμοὶ εἶχον σταματήσῃ τὸ ρεῦμά των, ὁ ἄνεμος δὲν ἔπνεε, καὶ αὐτὰ τὰ διαρκῶς σείόμενα φύλλα τῆς λεύκης δὲν ἐσειοντο πλέον. Εἰς τὰ παράλια, τὸ κύμα δὲν ἐκτύπα πλέον εἰς τὴν ἀκτὴν εἰς τὴν ἔρημον, ἡ ἄμμος δὲν θὰ ἔτριζε πλέον ὑπὸ τὸ βῆμα τοῦ διαβάτου. Τὸ πᾶν ἦτο ἀπολιθωμένον καὶ ἀκίνητον διὰ νὰ μὴ ταραξῇ τὴν ἱερὰν νύκτα. Τὸ χόρτον δὲν ἐτόλμα νὰ αὐξήσῃ, οὔτε ἡ δρόσος νὰ πέσῃ, οὔτε τὰ ἄνθη νὰ διαχύσουν τὴν εὐωδίαν των.

Ἐκείνην τὴν νύκτα τὰ θηρία δὲν ἤρπαζον, οἱ ὄφεις δὲν ἐδάγκανον, οἱ σκύλοι δὲν ἐγαύγιζον. Τὸ δὲ θαυμασιώτατον εἶναι ὅτι καὶ τὰ ἀψυχα πράγματα δὲν θὰ ἠθελον νὰ βεβηλώσωσι τὴν ἱερότητα τοῦ σκότους συντελοῦντα εἰς ἐκτέλεσιν ἐγκληματικῆς πράξεως. Οὔτε ἀγκιστρον θὰ παρεβίαζε κλειστὴν θύραν, οὔτε μάχαιρα θὰ ἦτο ἱκανὴ νὰ χύσῃ αἷμα.

Ἐκείνην ἀκριδῶς τὴν νύκτα, μία μικρὰ πομπὴ κατέβη ἀπὸ τὰ αὐτοκρατορικὰ ἐνδαιτήματα τοῦ Παλατίου καὶ διὰ μέσου τῆς Ἀγορᾶς ἀνέβη πρὸς τὸ Καπιτώλιον. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν οἱ συγκλητικοὶ εἶχον ὑποβάλλῃ εἰς τὸν Αὐτοκράτορα

τὴν πρότασιν νὰ ἰδρυθῆ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ναοῦ ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ λόφου τῆς Ῥώμης. Ἄλλ' ὁ Αὐγουστος, ἀμφιβάλλων ἂν θὰ ἤρασκεν εἰς τοὺς θεοὺς νὰ ἔχη καὶ αὐτὸς ναὸν πλησίον εἰς τοὺς ναοὺς των, ἀπεκρίθη εἰς τοὺς συγκλητικούς ὅτι πρὸ πάσης ἀποφάσεως ἐπεθύμει διὰ μιᾶς νυκτερινῆς θυσίας πρὸς τὸν ἀγαθὸν τοῦ Δαίμονα νὰ διασκοπήσῃ τὴν θέλησιν τῶν ἀθανάτων. Αὐτὸς δὲ κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην, συνοδευόμενος ὑπὸ ὀλίγων πιστῶν ἐταίρων, ἔμελλε νὰ τελέσῃ τὴν θυσίαν.

Ὁ Αὐγουστος εἶχεν ἔμβη εἰς τὸ φορεῖόν του ἦτο γέρων καὶ τὸν ἐκούραζον αἱ μακρὰ κλίμακες τοῦ Καπιτωλίου. Ἐκράτει μόνος τοῦ τὸν κλωδὸν μὲ τὰς περιστερὰς τὰς ὁποίας ἔπρεπε νὰ θυσιάσῃ. Οὔτε ἱερεῖς, οὔτε στρατιῶται, οὔτε σύμβουλοι μόνοι οἱ στενώτατοι φίλοι τοῦ τὸν συνώδευον. Προηγούντο λαμπαδηφόροι, οἵτινες ἐφώτιζον τὴν ὁδὸν διὰ μέσου τοῦ ἀδιαλύτου ἐκείνου σκότους. Ἠκολούθουν δοῦλοι κομίζοντες τρίποδα, ἀνθρακας, μαχαίρας, ἱερὸν πῦρ, καὶ ὅ,τι ἐχρειάζετο διὰ τὴν θείαν προσφορὰν.

Καθ' ὁδὸν ὁ Αὐτοκράτωρ συνδιελέγετο μετ' εὐθυμίας πρὸς τοὺς φίλους του, καὶ κανεὶς δὲν εἶχε παρατηρήσῃ τὴν φοβερὰν σιγὴν τῆς νυκτός. Μόνον ὅταν ἐφθασαν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Καπιτωλίου, εἰς τὸ μέρος τὸ ἐκλεχθὲν διὰ τὴν ἀνίδρυσιν τοῦ νέου ἱεροῦ, ἤσθάνθησαν δλόγυρά των κάτι ἐντελῶς ἔκτακτον καὶ ἀσύνηθες.

Δὲν ἦτο βεβαίως ἡ νύξ ἐκείνη ὅπως αἱ ἄλλαι νύκτες. Εἰς τὴν ἐσχάτην ἄκραν τοῦ βράχου, παρετήρησαν ἓνα ἀλλόκοτον ὄγκον. Ἐνόμισαν κατ' ἀρχὰς ὅτι ἦτο διεστραμμένος κορμὸς ἐλαίας, ἐνόμισαν ἔπειτα ὅτι ἦτο ἐν ἀρχαιότατον ἄγαλμα τοῦ ναοῦ τοῦ Διὸς, τὸ ὁποῖον εἶχε προχωρήσῃ πρὸς τὸν βράχον. Ἐπὶ τέλους δὲ ἐσκέφθησαν ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ εἶναι ἄλλο τι παρὰ ἡ γηραιὰ Σίβυλλα.

Οὐδέποτε ἄλλοτε εἶχον ἴδῃ πρᾶγμα τόσον παλαιόν, τόσον ὑπὸ τῆς πολυκαιρίας καταφαγωμένον, τόσον γιγάντιον. Τὸ φάντασμα ἐκεῖνο ἦτο τρομερόν, καὶ, ἂν δὲν ἦτο παρῶν ὁ Αὐτοκράτωρ, βεβαίως ὅλοι θὰ ἐτρέποντο εἰς φυγὴν. «Ἐκείνη εἶναι, ἐψιθύριζον, Ἐκείνη, ἣτις εἶναι τόσων ἐτῶν ὄσους κόκκους ἄμμου ἔχει ὁ αἰγιαλὸς τῆς πατρίδος τῆς. Διὰ τί ἄρα γε ἀκριβῶς ἀπόψε

ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸ σπήλαιόν της; Ἴτι ἔρχεται νὰ προαναγγείλῃ εἰς τὸν Αὐτοκράτορα καὶ εἰς τὴν Αὐτοκρατορίαν, ἐκείνη ἣτις γράφει τὰς προφητείας της ἐπάνω εἰς τὰ φύλλα τῶν δένδρων, ἠξέυρουσα ὅτι ὁ ἄνεμος φέρει τοὺς χρησμούς της εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην νὰ μάθωσι τὸ μέλλον;»

Τόσον ἔτρεμον, ὥστε θὰ ἔκλινον τὰ γόνατα καὶ θὰ προσεκύνουν, ἂν ἡ Σίβυλλα ἤθελε κάμῃ ἐν μόνον κίνημα. Ἄλλ' ἐκείνη μὲ λιθίνην ἀκίνησίαν, καθημένη εἰς τὸ ἄκρον τοῦ βράχου, κλίνουσα τὸ σῶμα πρὸς τὰ ἔμπρὸς καὶ διὰ τῆς χειρὸς σκιάζουσα τοὺς ὀφθαλμούς, παρετήρει εἰς τὸ σκότος. Θὰ ἔλεγες ὅτι ἀνέβη ἐκεῖ ὑψηλὰ διὰ νὰ διακρίνῃ καλλίτερα κάτι τι τὸ ὁποῖον συνέβαινε μακρὰν. Εἶχον λοιπὸν τὴν δύναμιν οἱ ὀφθαλμοὶ της νὰ βλέπωσι διὰ μέσου τοιαύτης νυκτός!

Τότε ὁ Αὐτοκράτωρ καὶ ὄσοι τὸν ἠκολούθουν παρετήρησαν πόσον ἦτο τὸ σκότος βαθύ καὶ ἄδυτον καὶ σιωπηλόν. Καὶ ὁ ὑπόκωφος ῥόχθος τοῦ Τιδέρεως δὲν ἀνέβαινεν ἕως ἐκεῖ. Ὁ ἀῆρ ἦτο πνιγερὸς. Κρύος ἰδρῶς περιέδρεχε τὸ μέτωπόν των, καὶ ἡ ἀγωνία παρέλυε τὰς χεῖράς των. Ἀλλὰ κανεὶς ἐξ αὐτῶν δὲν ἤθελε νὰ δείξῃ τὸν φόβον του, ὅλοι δὲ εἶπον πρὸς τὸν Αὐγουστον ὅτι ὁ οἰωνὸς ἦτο αἴσιος, ὅτι ἡ φύσις δλόκληρος ἐκράτει τὴν ἀναπνοὴν της διὰ νὰ χαιρετίσῃ ἓνα νέον θεὸν καὶ ὅτι ἔπρεπε πλέον ἄνευ δισταγμοῦ νὰ σπεύσῃ, διότι ἡ γηραιὰ Σίβυλλα προφανῶς ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ σπηλαίου της ἵνα τιμήσῃ τὸν ἀγαθὸν τοῦ Δαίμονα.

Ἄλλ' ἡ Σίβυλλα ἦτο τόσον ἀφωσιωμένη εἰς τὴν ὀπτασίαν τὴν ὁποίαν ἔδλεπεν, ὥστε οὐδὲ κἂν ἀντελήφθη ὅτι ὁ Αὐγουστος εἶχεν ἀναβῆ εἰς τὸ Καπιτώλιον. Εἶχε μετενεχθῆ νοερῶς εἰς μίαν χώραν μακρυνήν, ὅπου ἐδάδιζεν ἀνὰ μέσον μιᾶς σκοτεινῆς πεδιάδος. Οἱ πόδες αὐτῆς προσέκοπτον καθ' ἕκαστον βῆμα πρὸς ὄγκους, τοὺς ὁποίους ἐξελάμβανεν ὡς βώλους χόρτων. Ἐκυψε καὶ τοὺς ἔψαυσε διὰ τῆς χειρὸς. Δὲν ἦσαν βῶλοι χόρτου, ἦσαν πρόβατα. Ἐδάδιζεν ἀνὰ μέσον μεγάλων ποιμνίων κοιμωμένων προβάτων. Καὶ διέκρινε τὸ πῦρ τῶν βοσκῶν, καὶ οἱ βοσκοὶ ἐκοιμῶντο ἐξηπλωμένοι δλόγυρα εἰς τὸ πῦρ, καὶ εἶχον πλησίον των μακρὰς αἰχμηρὰς βάρδους, δι' ὧν ἐπροστάτευον τὰ ποιμνία ἐναντίον τῶν θηρίων. Ἀλλὰ τὰ θηρία μὲ τοὺς λάμ-

ποντας ὀφθαλμούς και τὰς πυκνάς οὐράς, τὰ ὅποια προσεῖρπον πλησίον εἰς τὰς φλόγας, δὲν ἦσαν ἀράγε θῶες; Και ὁμοίως οἱ ποιμένες δὲν ἔρριπτον τὴν βάρβητον των ἐναντίον τῶν θηρίων. Οἱ σκύλοι ἐκοιμῶντο, τὰ πρόβατα δὲν ἐκινούντο, και τὰ ἄγρια θηρία κατεκλίθησαν πλησίον τῶν ἀνθρώπων. Μὲ τοὺς ὀφθαλμούς προσηλωμένους εἰς ἐκεῖνο τὸ θέαμα, ἡ Σίβυλλα δὲν ἤξευρε τί συνέβαινεν ὀπισθὲν της. Δὲν ἤξευρεν ὅτι εἶχον στήση τὸν βωμόν, ἀνάψη τοὺς ἀνθρακας, διασπείρη τὸν λιθανωτόν, και ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ ἐκράτει ἤδη μίαν ἀπὸ τὰς περιστερὰς διὰ τὴν θυσιάση. Ἄλλ' αἱ χεῖρες τοῦ Αὐγούστου ἦσαν τόσο ναρκωμένοι, ὥστε ἡ περιστερὰ ἀναπτρωθεῖσα ἐπέταξεν εἰς τὸ σκότος. Ἦντο οἱ περὶ τὸν Αὐγούστον ἔρριψαν βλέμματα ὑπονοίας ἐπάνω εἰς τὴν γηραιὰν Σίβυλλαν, διότι ἐνόμιζον ὅτι ἐκεῖνη ἦτο ἡ αἰτία τοῦ ἀπαισίου οἴωνου.

Ἦτο δυνατόν νὰ φαντασθοῦν ὅτι ἡ Σίβυλλα εὕρισκετο πολὺ μακρὰν, πλησίον εἰς τὸ πῦρ τῶν βοσκῶν, και ὅτι ἠκροῶτο τῶρα μετὰ προσοχῆς ἓνα ἦχον λεπτόν, ὅστις ὑπέτρεμε διακόπτων τὴν σιωπὴν τῆς μαύρης νυκτός; Ἦν ἠκούεν ἐπὶ πολλὴν ὥραν πρὶν ἢ καταλάβῃ ὅτι ὁ ἦχος ἐκεῖνος δὲν προήρχετο ἐκ τῆς γῆς, ἀλλὰ κατέβαινε ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, και, ὑψώσασα τὴν κεφαλὴν, εἶδε λευκὰς και φωτεινὰς μορφὰς νὰ διαυλακῶνωσι τὸ σκότος. Ἦσαν μικροὶ ὅμιλοι ἀγγέλων, οἵτινες ἐπέτων ψάλλοντες και κᾶτι ἐζήτουν εἰς τὴν ἀπέραντον πεδιάδα.

Ἦν τοσοῦτον ὁ Αὐτοκράτωρ παρεσκευάζε νέαν θυσίαν. Ἦνιψε τὰς χεῖρας, ἀπεκαθάρισε τὸν βωμόν και παρέλαβε τὴν δευτέραν περιστερὰν. Ἄλλ' ἂν και προσεπάθει νὰ τὴν συγκρατήση μετὰ τῶν δακτύλων, τὸ λεῖον σῶμα τοῦ πτηνοῦ ἐξωλίσθησεν ἐκ τῆς χειρός του, και ἡ περιστερὰ ἐπέταξε και αὐτὴ εἰς τὴν νύκτα. Φοβηθεὶς ὁ Αὐγούστος ἐγονάτισε πρὸ τοῦ κενοῦ βωμοῦ και προσηυχῆθη πρὸς τὸν ἀγαθόν του Δαίμονα. Ἐζήτει παρ' αὐτοῦ τὴν δύναμιν τοῦ νὰ ἀποκρούσῃ τὰς συμφορὰς, τὰς ὁποίας ἡ νύξ ἐκεῖνη ἐφαίνετο προμηνύουσα.

Ἦ Σίβυλλα δὲν ἐχρειάσθη τίποτε. Ἦ ψυχὴ της ἦτο ὅλη προσηλωμένη πρὸς τὸ ἄσμα τῶν ἀγγέλων, τὸ ὅποτον ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἐπετείνετο, ἕως οὗ ἐξύπνησε τοὺς ποιμένας. Ἦπεκᾶθισαν, στηριχθέντες ἐπὶ τοῦ ἀγκῶνος και εἶδον μακρὰ

σμήνη ἀγγέλων. Ἦκυμάτιζον ὡς σειραὶ ἀποδημητικῶν πτηνῶν και ἡ σπινθηρίζουσα λευκότης των διέσχιζε τὸ σκότος. Ἄλλοι ἐξ αὐτῶν ἐκράτουν βάρβητον και τετράχορδα, ἄλλοι κιθάρας και ἄρπας· και τὸ ἄσμα των ἦχει εὐθυμόν ὅπως ὁ γέλωσ τῶν παιδίων, και ἀμέριμον ὅπως τὰ τερετίσματα τοῦ κορυδαλοῦ. Και οἱ βοσκοὶ ἀφ' οὗ τὰ ἠκούσαν, ἠρχισαν νὰ ὀδεύουν πρὸς τὴν ὀρεινὴν πόλιν, ὅπου κατῶκουν, διὰ νὰ ἀναγγείλουν τὸ θαῦμα.

Ἦβάδιζον εἰς μίαν ἀτραπὸν στενὴν και σκολιὰν, και ἡ γηραιὰ Σίβυλλα τοὺς ἠκολούθει. Ἦξαφνα ἐφάνη φῶς· εἰς λαμπρὸς ἀστὴρ ἀνέτειλεν ὑπεράνω τοῦ βουνοῦ, και ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἐλαμψεν ἡ πόλις, ὅπως λάμπει ὁ ἄργυρος ὅταν ἀντανάκλᾳ τὴν αἴγλην τῶν ἀστέρων. Ὅλοι οἱ κύκλοι τῶν ἀγγέλων ἐπέταξαν ἐκεῖ μὲ ἄσματα χαρᾶς, και οἱ βοσκοὶ ταχύνοντες τὸ βῆμα, ἠρχισαν σχεδὸν νὰ τρέχωσιν. Ὅταν ἐφθασαν εἰς τὴν πόλιν τῆς πόλεως, εὗρον ἐκεῖ τοὺς ἀγγέλους συνηθροισμένους ὑπεράνω μιᾶς πολὺ χαμηλῆς φάτνης. Ἦτο μίαν ταπεινὴν καλαμοσκεπῆς καλύβη, ἠτις ὡς ταῖχον τοῦ βάθους εἶχε μόνον τὸν γυμνὸν βράχον. Ὁ ἀστὴρ ἠκτινοβόλει ἐκεῖ· ἀγγελοὶ ἐκάθισαν ἐπὶ τῆς ταπεινῆς στέγης, ἄλλοι ἐκάθισαν ἐπὶ τοῦ βράχου, ἄλλοι ἔμεναν μετέωροι ἢ ἔτρεμον αἱ πτέρυγές των εἰς τὸν ἀέρα. Και ὅλος ὁ χῶρος ἐφωτίζετο ἀπὸ τὴν λάμψιν τῶν πτερύγων. Και εὐθύς ὡς ἐλαμψεν ὁ ἀστὴρ ὑπεράνω τῆς ὀρεινῆς πόλεως, ἡ φύσις ὅλη ἐξύπνησε. Και ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ἦσαν ἐπὶ τοῦ Καπιτωλίου ἠσθάνθησαν ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντος τὴν θωπεῖαν τῶν ὀροσερῶν ἀνέμων· διεχύθησαν γλυκελαὶ ὀσμά, τὰ δένδρα ἐψιθύρισαν, ὁ ῥόχθος τοῦ Ἰβέρους ἀνέβη ὑπὸ τὸ φῶς τῶν ἀστέρων, και ἀπὸ τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ ἡ σελήνη ἐφώτισε τὸν κόσμον. Και ἰδοὺ αἱ δύο περιστερὰ προσῆλθον και ἐπεκᾶθισαν ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ Αὐτοκράτορος.

Βλέπων τὸ θαῦμα τοῦτο ὁ Αὐγούστος ἀνεσηκώθη περιχαρῆς και ὑπερήφανος· και οἱ φίλοι του και οἱ δοῦλοι του τὸν προσεκύνησαν και ἀνέκραξαν· «Χαῖρε Καῖσαρ! Ὁ ἀγαθὸς Δαίμων σου ἀπεφάνθη. Θὰ ἔχῃς λατρεῖαν ὡς θεὸς ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Καπιτωλίου».

Ἦ ἐπιφώνησις των ἦτο τόσο θορυβώδης ὥστε ἀφύπνισε τὴν γηραιὰν Σίβυλλαν. Ὁρθώθη και ἐβάδισε πρὸς αὐτούς. Και

ὠμοίαζεν ὡς ἂν μαύρος καπνὸς εἶχεν ἀναβῆ ἀπὸ τὸν κρημνόν. Ἐνέπνεε φόβον τὸ γῆράς της. Ἡ αὐχμηρὰ κόμη της ἐκρέματο εἰς ἀραιοὺς πλοκάμιους πέριξ τῆς κεφαλῆς. Αἱ ἀρθρώσεις τῶν μελῶν της ἦσαν χονδραὶ καὶ ὀζώδεις, καὶ τὸ ρικνὸν καὶ μαυρισμένον δέρμα, τὸ ὁποῖον ἐσκέπαζε τὸ σῶμά της, ἦτο σκληρὸν ὅπως ὁ φλοιὸς τοῦ δένδρου.

Δυνατὴ καὶ γερασμία ἐβάδισε πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα. Μὲ τὴν μίαν χεῖρα ἔδραξε τὸν βραχίονά του, μὲ τὴν ἄλλην τοῦ ἔδειξε τὴν μακρυνὴν Ἀνατολήν.

— Κύτταξε! εἶπε μὲ τόνον προσταγῆς.

Ὁ Αὐτοκράτωρ ἐσήκωσε τοὺς ὀφθαλμούς. Τὸ διάστημα ἠνοίχθη πρὸ τῶν βλεμμάτων του. Εἶδε μίαν πτωχὴν φάτνην ἐρειδομένην ἐπὶ ἐνὸς βράχου· πρὸ τῆς εἰσόδου ὀλίγοι βοσκοὶ ἦσαν γονατισμένοι μέσα εἰς τὴν φάτνην μίαν νεαρὰ μήτηρ σκυμμένη εἰς ἓν μικρὸν παιδίον ἐπάνω εἰς σωρὸν ἀπὸ ἄχυρα.

Τὰ μεγάλα ὀζώδη δάκτυλα τῆς Σιδύλλης ἔδειξαν εἰς τὸν Αὐτοκράτορα τὸ πτωχὸν παιδίον.

— Χαῖρε Καίσαρ! εἶπε μὲ εἰρωνικὸν γέλωτα. Αὐτὸς εἶναι ὁ θεὸς ὁ ὁποῖος θὰ λατρευθῆ ἐπὶ τοῦ Καπιτωλίου.

Ὁ Αὐγούστος ὑπεχώρησεν ὡς ἂν εὐρίσκετο ἐνώπιον γυναικὸς τρελλῆς. Ἀλλὰ τὸ ἰσχυρὸν προφητικὸν πνεῦμα ἔπεσεν ἐπάνω εἰς τὴν Σιδύλλαν. Οἱ ἀμαυροὶ ὀφθαλμοὶ της ἤρχισαν νὰ λάμπουν, οἱ βραχίονές της ὑψώθησαν πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ ἡ φωνή της, ἡ ὁποία δὲν ἦτο ἰδική της φωνή, προσέλαβε μίαν δύναμιν καὶ μίαν λαμπρότητα ἑκτακτον. Καὶ ἤρχισε νὰ προφέρῃ λόγους τοὺς ὁποῖους οἱ ὀφθαλμοὶ της ἐφαίνοντο ὅτι ἀνεγίνωσκον εἰς τοὺς ἀστέρας.

— Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Καπιτωλίου θὰ λατρεύεται ὁ Ἀνακρινιστὴς τοῦ κόσμου, καὶ ὄχι δελταῖοι βροτοί!

Εἶπεν ἔπειτα ἀπεμακρύνθη, κατέβη βραδέως ἀπὸ τὸ Καπιτώλιον καὶ ἐξηφανίσθη.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν ὁ Αὐγούστος ἀπηγόρευσεν εἰς τὸν δῆμον νὰ τοῦ ἰδρῶσιν γὰρ ἐπὶ τοῦ Καπιτωλίου. Ἀλλ' ἔκτισεν ἱερὸν εἰς τὸ νεογέννητον Παιδίον καὶ ὠνόμασε τὸ ἱερὸν Βωμὸν τοῦ Οὐρανοῦ, Ara coeli.

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΛΛΑΣ

Τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας προεκήρυξε διαγωνισμὸν πρὸς διορισμὸν ἐνὸς σχολικοῦ ἱατροῦ ἐν τῇ γραφείῳ τῆς Σχολικῆς Ὑγιεινῆς. Κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ διαγωνισμοῦ εἶναι δεκτοὶ οἱ διδάκτορες τῆς Ἰατρικῆς προτιμωμένων τῶν εἰδικῶς ἐγκυφάντων εἰς τὴν σπουδὴν τῆς Σχολικῆς Ὑγιεινῆς καὶ τῆς Παιδολογίας. Ὁ διαγωνισμὸς θὰ ἐνεργηθῆ μετὰ ἓνα μῆνα ἀπὸ τῆς προκηρύξεως ἐνώπιον ἐπιτροπῆς ἀποτελουμένης ἐκ τοῦ προέδρου τοῦ Ἰατροσυνεδρίου καὶ τεσσάρων ἐκ τῶν ἱατρικῶν μελῶν αὐτοῦ. Εἰς τοὺς διαγωνιζομένους θὰ δοθῶσι δύο ζήτηματα α) ἐκθεσις περὶ τινὸς τῶν ἐν Ἀθήναις δημοσίων ἢ δημοτικῶν σχολείων ἀπὸ ὑγιεινῆς ἀπόψεως καὶ β) θέμα πρὸς ἀνάπτυξιν ἀναγόμενον εἰς τὴν Σχολικὴν ὑγιεινὴν ἢ τὴν Παιδολογίαν. Ὁ διαγωνισμὸς θὰ εἶναι ἑγγραφος.

— Συνήλθον εἰς συνεδρίασιν κληθέντα ὑπὸ τῆς προέδρου Κυρίας Σοφίας Σλημαν τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου πρὸς προστασίαν τῶν παιδῶν, ὅπως κανονίσωσι τὰ τῆς λειτουργίας τοῦ ἐν Βουλιαγμένῃ κτιζομένου θερινοῦ ἐνδιαιτήματος τῶν ἐχόντων ἀνάγκην ἐνδυναμώσεως παιδίων. Τὸ οἰκῆμα τοῦτο δυνάμενον νὰ περιλάβῃ 70 κλίνας οἰκοδομεῖται ὡς γνωστὸν διὰ τῆς ἐκ 40 χιλ. περίπου δωρεᾶς τοῦ δήμου Ἀθηναίων ἐπὶ γηπέδου ἐκχωρηθέντος ὑπὸ τῆς Μονῆς τῶν Ἀσωμάτων, θὰ εἶναι δὲ ἕταιμον ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς Μαΐου.

— Ἡ Γερμανὶς ζωγράφος Κα Λουκία du Bois Keymonid πολλάκις ἐπισκεφθεῖσα τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀπεικονίσασα λίαν ἐπιτυχῶς σκηνὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ βίου, ἰδίως τοῦ βίου τῶν ἀγρῶν, ἐξέδωκε διὰ πολυχρωμοτυπίας μίαν τῶν εἰκόνων τῆς τούτων

παριστώσαν χωρικοὺς θερίζοντας παρὰ τὰς Πλαταιὰς καὶ ἐπιγραφομένην «θέρος». Ἐκ ταύτης ἐδήλωσε δι' ἐπιστολῆς τῆς πρὸς τὸν Σύλλογον πρὸς Διάδοσιν Ὁφελίμων Βιβλίων ὅτι προσφέρει δωρεὰν 1000 ἀντίτυπα ἵνα διανεμηθῶσιν εἰς δημοτικὰ σχολεῖα, ἕτερα δὲ 1000 προσφέρει ἐπιπλέον ὁ αἰδεσιμώτατος Κάρολος Σνάϊδερ. Αἱ εἰκόνες ἀποσταλείσασιν ἤδη ἀναμένονται προσεχῶς διὰ τῆς Γερμανοανατολικῆς Ἀτμοπλοίας ἧτις ἀνέλαβε τὴν δωρεὰν μεταφορὰν τῶν ἐξ Ἀμβούργου.

ΑΓΓΛΙΑ

Τοῦ διασημοῦ ἠθοποιοῦ Ἐρρίκου Ἴρβινγκ πρόκειται νὰ στηθῆ ὁ ἀνδριὰς εἰς τὸ Λονδίνον πλησίον τῆς Ἑθνικῆς Πινακοθήκης. Ἡ πρὸς τοῦτο δαπάνη συνελέχθη δι' ἐράνων ἀνά τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Ἀμερικὴν μόνον μεταξὺ τῶν ἐχόντων σχέσιν τινὰ πρὸς τὴν δραματικὴν τέχνην, ἀποκλεισθέντων πάντων τῶν ἄλλων ὅσοι ἐδείχθησαν πρόθυμοι νὰ εἰσφέρωσι.

ΑΜΕΡΙΚΗ

Εἰς τὸ Περού φέεται δένδρον ὀνομαζόμενον Ταμαί - κάσπι, τὸ ὁποῖον ἔχει τὴν ιδιότητα ν' ἀπορροφᾷ τοὺς ὑδρατμοὺς τῆς ἀτμοσφαιρας καὶ νὰ τοὺς μεταβάλλῃ εἰς βροχὴν ἀφθονοὺ καὶ συνεχῆ. Κατὰ τὸ θέρος ἕκαστον τοιοῦτο δένδρον ρίπτει βροχὴν 40 λιτρῶν περίπου καθ' ἡμέραν. Τὸ δένδρον τοῦτο εὐδοκίμετ εἰς πᾶν εἶδος ἐδάφους καὶ ἀυξάνεται ταχέως χωρὶς νὰ παρεμποδίζεταί ἐκ τῶν καιρικῶν ἀνωμαλιῶν. Συνεπῶς ἤρχισαν νὰ τὸ μεταφυτεύουν καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην, αἱ δὲ πρῶται δοκιμαὶ ἐπέτυχαν.

— Οἱ καταρράκται τοῦ Νιαγάρα χάνουν βαθμηδὸν τὴν ἀρχικὴν τῶν

μεγαλοπρέπειαν και λαμπρότητα. Η γραφικότης των καταστρέφεται διά της οικοδομής των εργοστασίων, τα οποία χρησιμοποιούν αυτούς ως κινητήριοι δύναμις. Μετά την αποπεράτωσιν των νυν ανεγειρομένων ή κυριωτάτη κατάπτωσις ύδατων από 900 μέτρων θά περιορισθῆ εἰς 487. Ἄλλαι καταπτώσεις θά ἔχουν ὕψος μόλις 150 μέτρων ἀντὶ 300.

ΑΥΣΤΡΙΑ

Πλησίον τοῦ Ὁδερτραν εἰς τὴν Αὐστρίαν ἀνακαλύφθη ἐσχάτως σειρὰ ὑπογείων στοῶν, αἰτίνες ἀπὸ σπηλαιολογικῆς ἀπόψεως παρέχουν μέγα ἐνδιαφέρον. Ἡ εἰσόδος κεῖται εἰς ὕψος 1500 μέτρων ἐπὶ μᾶς πλευρᾶς τοῦ ὄρους Δαχστάιν τῆς Ἄνω Αὐστρίας. Εἰσέρχεται τις διὰ σήραγγος μήκους 300 μέτρων ἥτις ἀπαλήγει εἰς βάρανρον ὑπόγειον. Παραπλεύρως τοῦ βράθρου τούτου κατῶρθωσαν οἱ εἰσελθόντες νά εἰρωσι διάβαιναι καὶ οὕτως ἐφθάσαν εἰς στοᾶν ὕψους 50 μέτρων, ἐντὸς τῆς ὁποίας εἶδον καίτην ἀποξηραθέντος χειμάρρου. Ἐκαίθην διὰ στενωπάτης διόδου εὐρέθησαν εἰς γιγαντιαίαν αἰθούσαν θολωτὴν ὕψους 120 μέτρ. εἰς τὰ πλευρὰ τῆς ὁποίας ἦσαν προσκεκολλημένα πάσης φύσεως γεωλογικὰ λείψανα. Ἀπὸ τῆς αἰθούσης ταύτης λαθουρινώδεις διακλαδώσεις ἀπέληγαν εἰς ἀδιαβάτους κρημνοὺς. Αἱ ὑπόγειοι αὗται στοαὶ ἦσαν ἄρα γὰ κατωκημέναι εἰς ἀπώτατους αἰῶνας ὑπὸ ἀνθρώπων ἢ ζῴων; Ἐκ τῶν εὐρημάτων τῶν ἐξερευνητῶν τοῦτο φαίνεται πιθανώτατον.

— Ἐνφ' ἀφ' ἑνὸς ἐξακολουθεῖ ἡ ἔδρασις ἀναμνηστικοῦ Οἴκου Μότσαρτ εἰς τὸ Σαλτζβούργον, ἐξ ἄλλου ἐγκαθίσταται ὀριστικῶς τὸ Μουσαεὶον Μότσαρτ ἐν Βιέννῃ, ἐντὸς αὐτῆς τῆς γενεθλίου οἰκίας τοῦ μεγάλου μουσουργοῦ. Μεταξὺ τῶν διαφόρων κειμηλίων τοῦ μουσαίου τούτου καταλέγεται καὶ τὸ μικρὸν βιολίον τὸ ὁποῖον εἶχεν ἐξαετῆς ὁ Μότσαρτ, ἐπίσης δὲ καὶ τὸ αὐτόγραφον μιᾶς σονάτας τῆν ὁποίαν συνέθεσεν εἰς ἡλικίαν ἑπτὰ ἐτῶν.

ΓΑΛΛΙΑ

Εἰς τὸν πύργον Ἄλφελ γίνονται ὑπὸ τῶν ἀξιωματικῶν τῆς ἀεροστατικῆς ὑπηρεσίας δοκιμαὶ ἀναερίου τορπίλλης ἐφευρεθείσης ὑπὸ τοῦ λοχαγοῦ Σαζερὰν δὲ Φόρξ καὶ προωρισμένης νά προσβάλλῃ τὰ στρατιωτικὰ ἀερόστατα ἐν ὄρα πολέμου.

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Ἡ ἀτμοπλοϊκὴ Ἑταιρεία Ἀμβούργου - Ἀμερικῆς ναυπηγεῖ σκάφος χωρητικότητος 9 χιλιάδων τόννων, τὸ ὁποῖον δὲν θά κινήται δι' ἀτμοῦ, ἀλλὰ δι' ἡλεκτρισμοῦ. Οὕτω κατορθοῦται διπλῆ οἰκονομία τόπου καὶ δαπάνης. Τὰ ἡλεκτρικὰ μηχανήματα καταλαμβάνουν χῶρον κατὰ 75 % ὀλιγώτερον τῶν ἀτμομηχανῶν μετὰ τῶν γαιανθρακαποθηκῶν. Οὕτε χρειάζονται πολὺ προσωπικὸν μηχανικῶν καὶ θερμαστῶν. Τὸ δὲ πετρέλαιον στοιχίζει ὀλιγώτερον τῶν γαιανθράκων χρησιμοποιούμενον διὰ τὴν παράγωγὴν τῆς ἡλεκτρικῆς δυνάμεως.

— Τὸ Μουσικὸν Ἱστορικὸν Μουσαεὶον τῆς Κολωνίας ἀπέκτησεν ἐσχάτως ἐξ ἀγορᾶς ἐν Λειψία πολλὰ αὐτόγραφα ἀναγόμενα εἰς τὴν μουσικὴν. Πλὴν ἄλλων μίαν μελωδίαν καὶ μίαν ἐπιστολὴν τοῦ Σοϋλμαν ἠγόρασεν ἀντὶ 416 φρ. καὶ τρεῖς συνθέσεις τοῦ Λιστ ἀντὶ 641 φρ.

— Ἐδημοσιεύθη ἐσχάτως ἡ ἀλληλογραφία τοῦ Χάνς Μπύλωθ τοῦ διασήμου μουσικοῦ κριτικοῦ περιλαμβάνουσα ἐξ ὀγκώδεις τόμους. Ἡ δημοσίευσίς ταύτης κινεῖ μέγα ἐνδιαφέρον εἰς τὸν μουσικὸν κόσμον. Ἰδίως αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὰς μετὰ τοῦ Βάγνερ σχέσεις αὐτοῦ ἐπιστολαὶ διαφωτίζουναι πολλὰς ἀγνώστους μέχρι τοῦδε λεπτομερείας τοῦ οἰκογενειακοῦ δράματος, τὸ ὁποῖον ἀπέληξεν ὡς γνωστὸν εἰς διάζευξιν τοῦ Μπύλωθ ἀπὸ τῆς συζύγου του καὶ εἰς τὸν γάμον ταύτης μετὰ τοῦ Βάγνερ.

— Δευτέρα ἀποστολὴ πρὸς ἐξερευνησιν τοῦ Νοτίου πόλου παρασκευάζεται ἐν Γερμανίᾳ ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ μηχανικοῦ Φίλχνερ.

Ἡ ἀποστολὴ αὕτη θ' ἀναχωρήσῃ τὴν ἀνοξίην τοῦ 1911 καὶ θά παραμείνῃ εἰς τὰς πολιτικὰς χώρας ἐπὶ διατίαν ὡς ὑπολογίζεται.

ΔΑΝΙΑ

Ἐπανήλθαν εἰς Κοπεγχάγην μετὰ τετραετίαν ἡ ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ πλοιαρχοῦ Μπόργ ἀποστολὴ πρὸς ἐξερευνησιν τῆς Γροιλανδίας. Τῆς ἀποστολῆς ταύτης ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ ἀνεύρεσις ἀσφαλεστάτων λιμένων ἰδίως πλησίον ὄρυχειν χαλκοῦ, τῶν

ὁποίων ἡ ἐκμετάλλευσίς ἐν προσηχει μέλλοντι κρίνεται ὡς ἀφθονος πηγὴ πλούτου διὰ τὴν Δανίαν.

ΡΩΣΙΑ

Ὁ διάσημος συγγραφεὺς Μάξιμος Γόρκυ ἐτελείωσεν νέον δράμα φέρον ὡς τίτλον τὸ ὄνομα τῆς ἡρωίδος τοῦ Σαύας Σελεσνόβας. Ἡ ὑπόθεσις τοῦ δράματος εἶναι σύγχρονος καὶ ἐν αὐτῷ ἀνακινοῦνται τὰ διάφορα φλέγοντα ἐν Ρωσίᾳ πολιτικὰ καὶ κοινωνικὰ ζητήματα.

ΠΑΡΟΡΑΜΑ

Ἐν τῇ σελ. 218 ἀντὶ τῆς φράσεως : «μόνον ἐπὶ τοῦ πυρῆνος αὐτῶν περιορίζονται», πρέπει νά τεθῆ ἡ ἐπαμένη : «κυρίως ἐπὶ τοῦ πυρῆνος αὐτῶν περιορίζονται εἰσέτι μετ' ἀρκετῆς ἐπιτυχίας ἡ φανταστικὴ ἔρευνα τῆς οὐρᾶς παρέχει πολλὰς δυσχερείας καὶ ἀποτελέσματα οὐχὶ πάντοτε βέβαια».

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1910

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

	Σελ.
Αθηναῖοι Γαγγαραῖοι καὶ Σελλοὶ Δωδωναῖοι ὑπὸ Κ. Σάθα . . .	3
Ἑλληνικὴ Ἀνοιξὶς ὑπὸ Γεράρδου Χάουπτιμαν (μετάφρ. Γ. Σ.) . . .	17
Αἱ ἐντολαὶ τῆς ὑγιεινῆς κατὰ τὸν ἰατρὸν J. Héricourt (μετάφρ. Θ. Φλωρᾶ)	29
Ἡ ἀφύπνισις τοῦ λογικοῦ τῶν νεογνῶν (μετάφρασις Χ.)	36
Ἡ ἔγγραφος διδασκάλισσα κατὰ τὸν Gottschalk (μετάφρ. Ρ*)	49
Εἰς τὰ ἀποκαλυπτήρια τῆς προτομῆς τοῦ Δ. Βικέλα ποίημα ὑπὸ Ἀρματομένους Προβελεγγίου	53
Λογοδοσία τοῦ Συμβουλίου τοῦ Συλλόγου πρὸς Διάδοσιν Ὁφελιμῶν Βιβλίων	55

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

Οἱ διδάσκαλοι τοῦ Γένους: Θεόκλητος Φαρμακίδης ὑπὸ Παντελῆ Μ. Κομπογιάννη	66
Ἀθηναῖοι Γαγγαραῖοι καὶ Σελλοὶ Δωδωναῖοι ὑπὸ Κ. Σάθα (συνέχεια)	73
Αἱ ἐντολαὶ τῆς ὑγιεινῆς κατὰ τὸν ἰατρὸν J. Héricourt (μετάφρασις Θ. Φλωρᾶ)	87
Ἑλληνικὴ Ἀνοιξὶς ὑπὸ Γεράρδου Χάουπτιμαν (μετάφρασις Γ. Σ.) (συνέχεια)	94
Ἡ ἀφύπνισις τοῦ λογικοῦ τῶν νεογνῶν (μετάφρ. Χ.) (τέλος)	97
Ἡ Βασίλισσα τοῦ Δάσους διήγημα Σέλμας Λάγκερλεφ (μετ. Γ. Σ.)	100

ΜΑΡΤΙΟΣ

Χαῖνε ὑπὸ Δημ. Κακλαμάνου	129
Ἀθηναῖοι Γαγγαραῖοι καὶ Σελλοὶ Δωδωναῖοι ὑπὸ Κ. Σάθα (τέλος)	142
Ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς ἐκπαιδεύσεως: Ἰωάννης Λώκιμος ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Φρ. Γκέζ (μετάφρ. Α. Κ.)	151

Αἱ ἐντολαὶ τῆς ὑγιεινῆς κατὰ τὸν ἰατρὸν J. Héricourt (μετάφρ. Θ. Φλωρᾶ)	163
Ἑλληνικὴ Ἀνοιξὶς ὑπὸ Γεράρδου Χάουπτιμαν (μετάφρασις Γ. Σ.) (συνέχεια)	168
Χαρτοβασίλειον κατὰ τὸ ἱσοισκὸν τοῦ Τσέχωφ (μετάφρ. Π. Δ. Παραγοπούλου)	174
Ὅλα ἀνάποδα ἀγγλικὸν φανταστικὸν διήγημα (μετάφρ. Χ.)	176

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

Ὁ Κομήτης τοῦ Χάλλεϋ ὑπὸ Δ. Αἰγωνήτου	193
Ὁ Ἑλληνισμὸς ὡς ζῶσα δύναμις ὑπὸ Οὐλερίου φὸν Βιλαμόδτις-Μέλλενδορφ (μετάφρ. Γ. Ε. Καλιτσουνάκι)	219
Ἑλληνικὴ Ἀνοιξὶς ὑπὸ Γεράρδου Χάουπτιμαν (μετάφρασις Γ. Σ.) (συνέχεια)	232
Χαῖνε ὑπὸ Δημ. Κακλαμάνου (τέλος)	236
Τὰ ἐγκαίνια τῆς Σεβαστοπουλείου Σχολῆς λόγος τοῦ κ. Γ. Ἀθανασάκη, ἔμμετρος χαιρετισμὸς τοῦ κ. Γ. Πολέμη	249

ΜΑΪΟΣ

Ἡ πολιτεία κατὰ τοὺς Ἕλληνας ὑπὸ Ραδαμάνθους	257
Τὸ συναξάριον τοῦ στομάχου ὑπὸ Χ. Ἀρνίου	281
Ἀνάγκη διήγημα Conan Doyle (μετάφρασις Σ. Η.)	294

ΙΟΥΝΙΟΣ — ΙΟΥΛΙΟΣ

Λασσάνειος Δραματικὸς Ἀγὼν 1910, Ἐκθεσις τῶν Κριτῶν	321
Ἑλληνικὴ Ἀνοιξὶς ὑπὸ Γεράρδου Χάουπτιμαν (μετάφρασις Γ. Σ.) (συνέχεια)	341
Τὸ συναξάριον τοῦ στομάχου ὑπὸ Χ. Ἀρνίου (τέλος)	350
Τὸ γαρύφαλλον, Δραμᾶτιον ὑπὸ Οἴγου Ὁξέτι (μετάφρ. Κ. Δ.)	365
Αἱ ἐντολαὶ τῆς ὑγιεινῆς κατὰ τὸν ἰατρὸν J. Héricourt (μετάφρασις Θ. Φλωρᾶ)	377

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ — ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Ἡ 27 Σεπτεμβρίου 1831 ὑπὸ Δημ. Γ. Δ. Δρόσου	385
Αἱ περὶ γυμναστικῆς δοξασιαὶ τοῦ Γαληνοῦ ὑπὸ Γ. Ε. Χρυσάφη ἐπιθεωρητοῦ τῆς γυμναστικῆς	408
Ἑλληνικὴ Ἀνοιξὶς ὑπὸ Γεράρδου Χάουπτιμαν (μετάφρασις Γ. Σ.) (συνέχεια)	424
Τὸ γαρύφαλλον, Δραμᾶτιον ὑπὸ Οἴγου Ὁξέτι (μετ. Κ. Δ.) (τέλος)	430
Αἱ ἐντολαὶ τῆς ὑγιεινῆς κατὰ τὸν ἰατρὸν J. Héricourt (μετάφρασις Χ. Φλωρᾶ)	439

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	Σελ.
<i>Οἱ ξενιτευόμενοι ὑπὸ Παντελῆ Μ. Κοιτογιάννη</i>	449
<i>Αἱ περὶ γυμναστικῆς δοξασταὶ τοῦ Γαληνοῦ ὑπὸ Ι. Ε. Χρυσάφη ἐπιθεωρητοῦ τῆς γυμναστικῆς (τέλος)</i>	458
<i>Χαρακτηρισμὸς τοῦ Σωκράτους ἐκ τοῦ συμποσίου τοῦ Πλάτωνος (Μετάφρασις Ε. Παντελάκη)</i>	478
<i>Ἑλληνικὴ "Ανοιξὶς ὑπὸ Γεώργιου Χάουπμαν (μετ. Γ. Σ.) (τέλος).</i>	485
<i>Τὸ Θάρος ἀπὸ τὰ δοκίμια τοῦ Ἀμερικανοῦ φιλοσόφου Ἐμερσον ὑπὸ Θ. Χ. Φλωρᾶ</i>	491
<i>Ἡ Εἰκὼν τῆς Μητρὸς, Διήγημα Σέλμας Λάγκερλεφ (μετάφρ. Κ. Δ.)</i>	504
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	
<i>Ἡ ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Ἰουλιανοῦ ὑπὸ Κ. Σάθα</i>	513
<i>Αβερῶφειος Δραματικὸς Ἀγὼν τοῦ 1910. Ἐκθεσις τῆς ἐπι- τροπῆς τῶν Κριτῶν</i>	520
<i>Λαϊκὰ Πανεπιστήμια ὑπὸ Γ. Σωτηριάδου</i>	538
<i>Τὸ Θάρος ἀπὸ τὰ δοκίμια τοῦ Ἀμερικανοῦ φιλοσόφου Ἐμερσον ὑπὸ Θ. Χ. Φλωρᾶ (τέλος)</i>	544
<i>Ὁ Βασιλεὺς Ἀνῆλιαγος ὑπὸ Ι. Πολέμη</i>	551
<i>Τὸ πάθημα τοῦ κυρίου Μπαρτζῆ, ἀγγλικὸν διήγημα ὑπὸ Ρ. Μὰρς (μετάφρασις Χ.)</i>	554
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	
<i>Ἡ ὑπὸ τῶν Τούρκοαιγυπτίων ἐκκένωσις τῆς Πελοποννήσου ὑπὸ Δημ. Ι. Δ. Δρόσου</i>	577
<i>Λαϊκὰ Πανεπιστήμια ὑπὸ Γ. Σωτηριάδου (τέλος)</i>	593
<i>Οἱ Ἕλληνες μετανάσται ὑπὸ Ν. Γκοριτζῆ</i>	603
<i>Αἱ ἐντολαὶ τῆς ὑγιεινῆς κατὰ τὸν ἰατρὸν J. Hérisson (μετάφρα- σις Θ. Χ. Φλωρᾶ) (τέλος)</i>	613
<i>Αἱ πρόοδοι τῆς Παιδολογίας ὑπὸ G. Stanley Hall (μετάφρασις Σ. Δ. Ψαρῶ)</i>	621
<i>Τὸ ὄραμα τοῦ Ἄυτοκράτορος Χριστουγεννιάτικον διήγημα Σέλμας Λάγκερλεφ (μετάφρ. Σ.)</i>	629

Χρονικά Σελ. 59, 124, 187, 254, 315, 382, 443, 510, 573, 635.

Ἀναγνωστήριον : Ἔνα περιοδικά. — Βιβλιοκρισίαι. Σελ. 190, 319.

Μικραὶ ἀνακαινώσεις : Σελ. 63, 126.

Σεβαστοπούλειος Ἐργατικὴ Σχολή. Σελ. 446.